

ОДБРАНА

Срећна Нова
2006.

Интервју

Борислав Бановић,
председник Одбора
за одбрану Скупштине СЦГ

**КОНСЕНЗУС
ЗА РЕФОРМУ**

Тема

**НАРКОМАНИЈА
И ВОЈСКА**

Сусрет

МОМО КАПОР

Прилог
ЕВРОАТЛАНТСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Fleks

Klasik

Avans

10

Profit štednja u ProCredit banci:

Logičan izbor!

Efektivne kamatne stope Profit Fleks

Iznos (EUR)	EKS	Iznos (USD)	EKS	Iznos (DIN)	EKS
Do 500	2,11 %	Do 500	1,20 %	Do 40.000	4,68 %
Do 1000	2,21 %	Do 1000	1,36 %	Do 80.000	4,89 %
Do 2000	2,36 %	Do 2000	1,61 %	Do 160.000	5,25 %
Od 2000	2,47 %	Od 2000	1,71 %	Od 160.000	5,41 %

Minimalni iznos:
EUR 20,00

Efektivne kamatne stope Profit Klasik, Avans i 10

Period	1 mesec	3 meseca	6 meseci	12 meseci	2 godine	3 godine
EUR	2,50 %	3,40 %	4,72 %	5,00 %	5,31 %	5,63 %
USD	1,88 %	2,50 %	3,43 %	3,75 %	4,06 %	4,38 %
DIN	6,00 %	9,00 %	11,00 %	12,00 %		

Minimalni iznos:
EUR 500,00

Oročeni iznos možete podići i pre dospeća sa pripisanom kamatom obračunatom po stopi koja se primenjuje na štedni ulog (devizni ili dinarski) i bez naplate provizije za pre vremena podizanje oročenog iznosa.

Ekspoziture Niš

Lole Ribara 19, tel: 018 257 845

Dušanova 21, tel: 018 514 345

Svet pokrećemo zajedno

УНИФОРМА КАО ПАТРИОТСКИ ЧИН

Свечаности полагања заклетве војника децембарске генерације одржане су 24. децембра у касарнама широм Србије и Црне Горе.

Свечаностима су присуствовали и родитељи, родбина и пријатељи младих војника, који су се определили да своју патриотску дужност испуне у униформи Војске са славном традицијом одбране свог народа и отаџбине. ■

УБРЗАТИ ИСТРАГЕ О СМРТНИМ СЛУЧАЈЕВИМА У ВОЈСЦИ

Министар одбране др Зоран Станковић и начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић примили су 21. децембра родитеље и родбину војника, који су, под разним околностима последњих неколико година, смртно страдали током служења војног рока.

Током разговора, родитељи војника су министру одбране и начелнику Генералштаба ВСЦГ предочили са којим се проблемима сусрећу при решавању својих социјалних и статусних питања, али и изразили озбиљне сумње у правосудне органе и резултате истрага околности у којима су страдали њихови синови.

Министар Станковић је родитељима и родбини настрадалих војника дао чврста обећања да ће Министарство одбране учинити све у оквиру законских могућности како би помогли у решавању њихових статусних и социјалних проблема.

Истовремено, министар Станковић је нагласио да ће преко Министарства правде Републике Србије тражити да се убрзају све истраге које се воде поводом смртних случајева у Војсци СЦГ, али и да ће се, у појединим примерима, преиспитати и евентуална одговорност припадника Министарства одбране и Војске СЦГ. ■

ЗАКОН О АМНЕСТИЈИ У СКУПШТИНИ

Влада Републике Србије 15. децембра усвојила је Предлог закона о амнестији и упутила га у Народну скупштину на усвајање. Предлог закона предвиђа ослобађање кривичне одговорности војних обвезника који су избегли служење војног рока од 7. октобра 2000. до доношења тог закона.

Предлог предвиђа и обустављање правоснажних пресуда, пуштање на слободу оних који су на издржавању казне и брисање из казнене евиденције уколико су раније осуђени.

ИМЕНОВАЊА У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ

Савет министара СЦГ именовано је Зорана Јефтића за помоћника министра одбране за људске ресурсе, а Снежану Самаршић-Марковић за помоћника за политику одбране.

Нови секретар Министарства одбране је Милица Влашић-Котуровић.

За начелника Војнообавештајне агенције именован је Везелин Маловић.

РЕЧ

– По природи свог посла имам податке о особама које комуницирају са хашким бегунцима. Имају МУП, односно БИА, и ја. Те особе које су идентификоване урадиле су оно што су урадиле, и према њима ће, евентуално, бити покренути поступци – изјавио је тужилац за ратне злочине Владимир Вукчевић. Он је рекао да је за сада идентификовано више од пет особа на које ће бити примењен закон.

– Моја се изјава односила на лица која још нису у комуникацији са њима, а потенцијално би могла да дођу. Упозорио сам их да ће, без обзира на њихова звања, бити кривично гоњени уколико и они почну да дају логистичку подршку хашким бегунцима – нагласио је Вукчевић.

– Тужилац се активно укључио у поступак и његова порука је да ће сви они који буду скривали или на било који други начин помагали ратне злочинце доћи под удар кривичних санкција. Знам да ви као новинари желите податке, али морате да схватите: подаци не

могу да се дају зато што би цео поступак дошао у питање. Иначе, ради се интензивно. Знамо да је време ограничено и да од брзине деловања и МУП-а и Безбедносно-информативне агенције (БИА), а поготову деловања војних обавештајних структура, тај посао мора да се приведе крају – рекао је министар полиције Драган Јочић.

– Што се тиче Војске ја могу да кажем да хашки оптуженици још нису лоцирани и да ми не знамо где се они налазе. Надлежне службе Војске, у сарадњи са надлежним службама цивилних структура, и даље раде на том питању. Ја не знам на кога је тужилац мислио и на шта је мислио. Свако ко да такву изјаву мора да стоји иза тога и сигурно да он има податке којима располаже, и ја се надам да ће у наредном периоду обелоданити те податке – рекао је министар одбране Зоран Станковић.

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије и Црне Горе

Први војни лист у Србији "Ратник"
изашао је 24. јануара 1879. године

Указом председника Србије и Црне Горе
НИЦ "Војска" је поводом
125 година војне штампе,
24. јануара 2004. године,
одликован орденом Вука Караџића,
другог степена

Издавач

Новинско-издавачки центар "ВОЈСКА"

Београд, Браће Југовића 19

Начелник НИЦ "ВОЈСКА"

Звонимир Пешић, пуковник

Главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног и одговорног уредника

Раденко Мутавић

Помоћник главног и одговорног уредника

Драгана Марковић

РЕДАКЦИЈА:

Александар Антић, поручник, Слободан Вучинић
(дописник из Подгорице), Душан Глишић (друштво),
Снежана Ђокић (свет), Бранко Копуновић (прилози),
Душан Маринковић (историја), Зоран Миладиновић,
потпуковник (дописник из Ниша), Нада Милошевић,
Владимир Почуч, капетан I класе (одбрана),
Сања Савић, Мира Шведић (техника)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић,
Радојка Маринковић, др Милан Мијалковски,
Предраг Милићевић, Миљан Милкић,
др Милан Милошевић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Будимир М. Попадић, др Светозар Радишић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Бранко Сиљевски (технички уредник), Весна Јовановић

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Звонко Перге, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар), Нада Станковски

ТЕЛЕФОНИ

Начелник 3201-079; 23-079

Главни и одговорни уредник 3201-809; 23-809

Заменик главног уредника 3201-808; 23-808

Помоћник главног уредника 3201-547; 23-547

Секретар редакције 3201-078; 23-078

Редакција 3201-810; 23-810; 3201-576; 23-576

Дописништво Ниш 018 /509-481, 21-481

Дописништво Подгорица 081/ 483-443, 42-443

Маркетинг 3201-765; 23-765

Претплата 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3201-808

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

пошт.пр. 06-1015

e-mail

odbrana@beotel.yu

redakcija@odbrana.mod.gov.yu

Internet

www.odbrana.mod.gov.yu

Жиро-рачун

840-49849-58 за НИЦ "Војска"

Претплата

За припаднике МО и ВСЦГ преко РСГ

месечно 160 динара.

За претплатнике преко Поштанске штедионице

месечно 180 динара.

Штампа "ПОЛИТИКА" АД, Београд, Македонска 29

ЦИП – Каталогизација у публикацији

Народне библиотеке Србије

ОДБРАНА

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

Снимко Р. ПОПОВИЋ

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ

Борислав Бановић, председник Одбора за одбрану
Скупштине СЦГ
**КОНСЕНЗУС - ПРЕДУСЛОВ
ЗА РЕФОРМУ** 8

ОСВРТ

Демократска цивилна контрола оружаних снага
(ПРЕ)РАСПОДЕЛА УЛОГА 13

ТЕМА

Наркоманија и Војска
ТЕМПИРАНА БОМБА 15

ОДБРАНА

Гардијска бригада
ПО СТАСУ И УГЛЕДУ 18
Ватрени положај на Црном рту
ИЗМЕЂУ ДВА ВЕТРА 22

ДОСИЈЕ

Афере Цвећара (2)

ШИРОМ ЗАТВОРЕНИХ ОЧИЈУ 30

ПРИЛОГ

Евроатлантске безбедносне интеграције
**УГЛЕД И МОЋ
ЗАЈЕДНИЧКОГ ШТИТА** 35

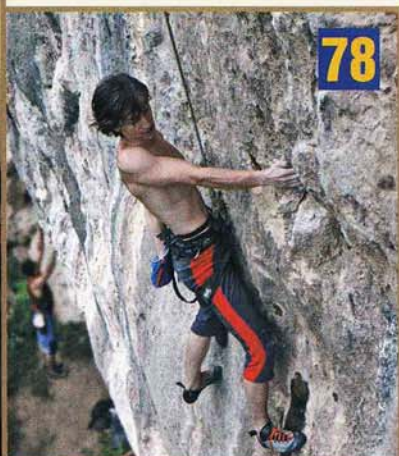
ДРУШТВО

На почетку 2006.

У КАНЦАМА КРЕДИТА 51

КОНТРОЛА

66

У ПОСЕТИ

Поручник Мирослав Станковски, командир чете

БИТИ ЧОВЕК, ПРЕ СВЕГА

54

СВЕТ

Делегација ВС и ПВО у америчкој бази Рамштајн у Немачкој

ГОВОР ПАРТНЕРА

58

Новогодишњи сусрет са изасланицима одбране

ПОГЛЕД У 2006.

60

ТЕХНИКА

Даљински управљане куполе

УСЛОВ ЗА МОДЕРНО БОЈИШТЕ

62

КУЛТУРА

Момо Капор, сликар и писац

ИСТОРИЈА ЈЕДНЕ ЉУБАВИ

66

ИСТОРИЈА

Међународни научноисторијски скуп у Београду

**РАЗГОВОРИ О
БАЛКАНСКОМ ПАКТУ**

70

ФЕЉТОН

Мировна политика кнеза Павла Карађорђевића (4)

ПОМПЕЗНА МАНИПУЛАЦИЈА

74

СПОРТ

Екстремни спортови – спортско пењање

ПУТ КОЈИМ СЕ ТЕЖЕ ИДЕ

78

Одједи Европског конгреса CISM

**МАЊИ БУЏЕТИ,
МАЊЕ ТАКМИЧЕЊА**

81

Реч која се највише помиње у овом броју је контрола. Главни разлог за то јесте интервју са Бориславом Бановићем, председником Одбора за одбрану Скупштине Србије и Црне Горе, али и осврт на суштину демократске цивилне контроле оружаних снага из пера мр Јасмине Глишић, асистента Факултета политичких наука. Нацрт закона којим би се регулисала та област већ неколико месеци изложен је суду јавности. Расправа о решењима која се нуде показује да наизглед прост принцип није лако применљив у земљама које, као наша, пролазе кроз процес транзиције, али ни у политичкој пракси земаља такозване развијене демократије.

Кључна реч налази се, сасвим случајно, и на саобраћајном знаку са упозорењем о радарској контроли на фотографији често помињане стамбене зграде у Рашкој улици. До које дубине је досегао наш радар у осветљавању стамбених афера читајте, наравно, широм отворених очију, у другом делу досијеа отвореног у прошлом броју *Одбране*. Пошто до закључења броја Инспекторат одбране није завршио контролу пословања Војнограђевинског центра *Београд*, остаје нам да на званичну истину о *Цвећарама* сачекамо још неко време. Дакле, наставак следи.

Спремност Редакције да отворено пише о свему што је везано за живот и рад припадника Министарства и Војске потврђујемо излагањем суду јавности још једне тешке војничке, али пре свега друштвене теме. Реч је о наркоманији. Сви аспекти тог озбиљног проблема испољавају се на свој начин и у јединицама и установама Војске. Опет, контролом, утврђено је да је просечно у свакој генерацији војника 15 до 16 посто оних који су пре ступања у униформисани строј редовно или повремено употребљавали наркотику, а забрињавајуће је што је у тој категорији и један број младих официра и подофицира.

Инспекцијом борбене готовости, као специфичним обликом контроле, утврђено је да су ред и дисциплина у Гардијској бригади на високом нивоу, а припадници те јединице показали су да се само истрајним и стрпљивим радом и јединством колектива у свим приликама може повратити пољуљани углед после прошлогодишњих, још увек нерасветљених догађаја. Странице њима посвећене мали су допринос Редакције поправљању имиџа тог елитног састава ВСЦГ.

На испиту су била и достигнућа наших стручњака у развоју артиљеријских оруђа и муниције на Црном рту. Постигнути резултати охрабрују. Рекордни домети опитованих пројектила потврђују да су истраживачки тимови Војнотехничког института, Техничког опитног центра и предузећа одбрамбене индустрије на добром путу да заокруже пројекте који су врло интересантни и за инострано тржиште.

А докле смо стигли на путу ка евроатлантским интеграцијама, покушали смо да одговоримо на страницама специјалног прилога. Да ли је пут којим смо кренули најлакши и најбржи – показаће време? А о дражима најтежег пута до циља сведоче искуства у спортском пењању, дисциплини која је све популарнија на нашим просторима.

Преносимо и утиске страних војних изасланика и наших читалица о протеклој години, а специјалном честитком познатог сликара и писца Моме Капора у новогодишњем интервјуу придружујемо се њиховим жељама за 2006. годину, коју испраћамо у историју.

Успут, пред наступајуће празнике преконтролишите стање на текућем рачуну и кредитним картицама. Одуприте се потрошачким изазовима и не узимајте олако примамљиви и свемогући "лаки кеш". Може вас скупо коштати.

Нека све буде под контролом и у наредној години. ■

Јасмина Глишић

САРАДЊА СА ХАШКИМ ТРИБУНАЛОМ

Савет министара Србије и Црне Горе инсистира да се најхитније реше преостале обавезе земље у погледу потпуне сарадње са Хашким трибуналом, како не би био угрожен наставак преговора СЦГ са Европском унијом о Споразуму о стабилизацији и придруживању, саопштила је 22. децембра Дирекција за информисање Савета министара СЦГ.

Закључујући да је у овој фази процеса придруживања ЕУ приоритет наша пуна сарадња са Хашким трибуналом, Савет министара најенергичније захтева да сви надлежни органи и институције остваре свеобухватну и искрену сарадњу. Министарство одбране биће кадровски ојачано како би, у сарадњи са Националним саветом за сарадњу са Хашким трибуналом, била обезбеђена и достављана документација коју тражи Трибунал. Посебно је значајно да све службе безбедности буду под пуном демократском и цивилном контролом и да до краја раде у интересу и Србије и Црне Горе.

Ради побољшања те сарадње у Министарству одбране одржан је састанак министра Зорана Станковића и председника Националног савета за сарадњу са Међународним кривичним трибуналом (МКТ) у Хагу министра Расима Љајића, са сарадницима, на коме су размотрени нерешени захтеви Тужилаштва МКТ за достављање документације.

На састанку је утврђено да је Тужилаштво МКТ достављен комплетан персонални досије Ратка Младића. Договорено је да се предузму хитне мере ради утврђивања да ли Министарство одбране Србије и Црне Горе поседује још неке документе који се односе на Ратка Младића, а који нису саставни део персоналног досијеа, како би и ти документи били достављени Међународном кривичном трибуналу.

Утврђено је да је Министарство одбране предузело додатне напоре и доставило Националном савету за сарадњу са МКТ знатан број докумената који се односе на Косово и Метохију. Ти документи ће за кратко време бити достављени Међународном кривичном трибуналу.

Разматрано је и стање архиве Министарства одбране СЦГ и закључено да је та архива, објективно, у прилично лошем стању, због чега је отежано поступање по захтевима Међународног кривичног трибунала. Министарство одбране је већ предузело конкретне мере ради побољшања стања архивске грађе, како би се, у наредном периоду, успешније одговарало на захтеве Међународног кривичног трибунала.

А у вези са спекулацијама у медијима о достављању документације Међународном кривичном трибуналу и оптужби да Министарство одбране и Војска Србије и Црне Горе опструишу слање тражених докумената, конкретно досијеа Ратка Младића, Министарство одбране указује да је према евиденцији свог Центра за сарадњу са Међународним кривичним трибуналом, потпун персонални досије Ратка Младића на 106 страна, до сада седам пута достављан, почевши од 2003. године, када је први пут примљен захтев да се досијеа пошаље. Од тога, три пута у само последња четири месеца (11. јула, 2. августа и 18. новембра).

Исти досије на 106 страна достављен је 9. децембра, непосредно Канцеларији Међународног кривичног суда у Београду, а по наређењу заменика министра одбране СЦГ Вукашина Мараша, који је 8. децембра примио главног тужиоца Хашког трибунала Карлу дел Понте. Једна од тема разговора била је и достављање документације која се односи на бивше припаднике Војске.

Наведене чињенице јасно потврђују да Министарство одбране и Војска Србије и Црне Горе не представљају сметњу у сарадњи са Међународним кривичним трибуналом у Хагу. ■

ИНТЕНЗИВИРАЊЕ

Министар одбране Зоран Станковић, заменик министра Вукашин Мараш и начелник Генералштаба Војске Србије и Црне Горе генерал-потпуковник Љубиша Јокић састали су се 18. децембра са командантом Здружених снага

Натоа из Команде у Напуљу, адмиралом Харијем Улрихом.

На састанку су размотрени безбедносна ситуација у региону, са тежиштем на стању на Косову и Метохији и југу Србије, наста-

НЕМА ПАРА ЗА "ЦЕПОТИНУ"

Др Зоран Станковић, министар одбране СЦГ, посетио је 19. децембра Копнену зону безбедности, врањску касарну "1.300 каплара" и војну базу "Добросин", где се сусрео са припадницима 78. моторизоване бригаде.

Командант 78. моторизоване бригаде пуковник Милосав Симовић обавестио је министра Станковића о активностима припадника Војске у Копненој зони безбедности и проблемима са којима се суочавају.

Министар одбране је присуствовао вежби припадника бригаде под називом "Активности припадника Војске приликом терористичког напада на базу Добросин", после чега је похвалио војнике, њихову обученост и спремност да бране тај веома важан простор. Двојицу припадника 78.

моторизоване бригаде министар је наградио новчаном наградом и одсуством у трајању од седам дана.

Приликом посете министар Станковић је најавио да ће Министарство у најкраћем року обезбедити средства за исплату заосталих дневница војницима од септембра до децембра. Изјавио је да је у буџету за наредну годину за Војску предвиђено петсто милиона евра, да је већ сто милиона евра Војска дужна и да од преосталих четиристо милиона неће моћи да се гради база "Цепотина", јер пара из буџета за ту сврху нема.

Министар одбране изразио је очекивање да ће након усвојања Стратејског прегледа одбране у Копненој зони безбедности бити ангажовани искључиво професионални припадници ВСЦГ. ■

САРАДЊЕ

вак унапређења добре сарадње Војске СЦГ и Кфора, али и остала питања значајна за развој сарадње са НАТО-ом.

Истовремено, презентован је и достигнути ниво реформи система одбране СЦГ. ■

ПОСЕТА МАЂАРСКИХ РЕЗЕРВИСТА

Делегација Савеза мађарских резервиста, у којој су били председник генерал-мајор у пензији Тивадар Борсеки, потпуковник у пензији Шандор Керекеш и др Јене Палотаји, председник Савеза у жупанији Чонград, боравила је у дводневној посети Организацији резервних војних старешина СЦГ.

Током разговора вођених у Новом Саду са др Синошом Боровићем, председником СРВС Србије и Црне Горе, и др Милорадом Дробцем, председником републичке организације, истакнуто је да се сарадња између две сродне организације одвија узлазном путањом.

Госте из Мађарске примио је и Зоран Вучевић, председник Скупштине града Новог Сада, а посетили су и Матицу српску и присуствовали свечаности поводом пријема 11 најмлађих резервних официра. ■ Б. М. П.

КРЕДИТ ЗА НОВИ ПОСАО

Помоћник генералног секретара НАТОа за планирање и политику одбране Џон Колстон боравио је средином децембра у дводневној посети Београду, током које је представио програм помоћи Северноатлантске алијансе за цивилну реинтеграцију вишка кадра у Војсци СЦГ.

Џон Колстон

У Централном дому ВСЦГ Колстон је изложио пројекат Фонда помоћи НАТОа и Партнерства за мир. Њиме ће бити обухваћено 1.850 лица, која су као вишак отпуштена из ВСЦГ. Пројекат, који је усмерен на категорију најугроженијих чланова Војске и њихове породице, понудиће микрокредите за отварање малих и средњих предузећа, али и помоћ у проналажењу других послова у цивилном сектору. Овај двогодишњи пројекат вредан је 5,9 милиона евра, а главни носилац је Норвешка, која ће одвојити 1,5 милиона евра.

Министар одбране СЦГ Зоран Станковић оценио је да ће то бити најзначајнији фонд подршке збрињавању војног кадра у СЦГ и истакао да је ове године из Војске отпуштено око 8.000 људи. Он се zaloжио за што брже усвајање *Стратегијског прегледа одбране* у Скупштини СЦГ, документа који ће прецизно одредити колико ће људи бити отпуштено из Војске.

Министар Станковић је нагласио да очекује помоћ и од влада Србије и Црне Горе "бар у истом износу као од донатора", истакавши да је проблем у продаји војних објеката чињеница да "закон о имовини није донет".

Амбасадор Норвешке у СЦГ Бригг Воге рекао је том приликом да ће Поверљачки фонд почети да ради у јануару 2006. године. Оснивање Фонда подржале су Велика Британија, Ирска, Холандија и нордијске земље, а на његовом спровођењу директно ће радити представници Међународне организације за миграције (ИОМ), чији је представник Грегори Гудстин рекао да су слични програми од 1999. године реализовани у Хрватској, БиХ и на Косову и Метохији, те да су дали добре резултате. Гудстин је напоменуо да ће кандидати морати да поднесу пословни план за формирање малих предузећа да би добили кредит у висини до 3.500 евра у опреми. Центри за реализацију пројекта биће, како је најављено, у Нишу, Новом Саду и Подгорици. ■

УНАПРЕЂЕЊЕ ШКОЛОВАЊА НАШИХ ОФИЦИРА

Делегација Европског центра за студије безбедности "Џорџ Маршал", коју је предводио директор др Џон Роуз, боравила је од 19. децембра у тродневној посети СЦГ. Циљ посете је унапређење сарадње у домену школовања официра ВСЦГ у том центру.

Делегацију је примио заменик министра одбране СЦГ Вукашин Мараш и том приликом оценио да је образовање и школовање официра и цивилних лица у систему одбране Србије и Црне Горе изузетно значајно за реформске процесе. Мараш је закључио да је Центар дао значајан допринос нашој реформи тиме што је омогућио да више од педесет професионалних припадника ВСЦГ и особа

запослених у Министарству одбране заврши различите курсеве у тој установи. Полозници Центра "Џорџ Маршал" стекли су знања и искуства која их оспособљавају да учествују у припремама Војске СЦГ и државне заједнице за приступање евроатлантским интеграцијама.

Др Џон Роуз

Доктор Роуз је изразио велико задовољство што су бројни припадници ВСЦГ похађали програме њиховог центра и нагласио да су показали изузетно висок ниво професионализма.

Током посете др Роуз и професор Центра пуковник Џејмс Хоукрофт одржали су предавање за слушаоце генералштабног и командно-штабног усавршавања, али и за остале припаднике Војне академије. ■

ОБУКА ПАРЛАМЕНТАРАЦА ЗА КОНТРОЛУ ВОЈСКЕ

Представници Скупштине Србије и Црне Горе средином децембра су у Бриселу учествовали у обуци парламентарца за контролу оружаних снага.

Семинар је организовала Парламентарна скупштина НАТОа и Женевски центар за демократску контролу оружаних снага. ■

**БОРИСЛАВ БАНОВИЋ,
ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
ЗА ОДБРАНУ
СКУПШТИНЕ
СЦГ**

Основне војне функције и даље се обављају на начин који је потребан и пожељан. Задивљујућа је спремност тих људи да се жртвују, да у лошим условима квалитетно раде свој посао, али се показује, и у јединицама на терену јасно види шта значи кашњење у реформама. Све је мање резерви и унутар друштва и унутар Војске. Заиста је штета што они који су руководили реформом и политички нијесу више допринијели. Само податак да смо у посљедњих пет година промијенили пет министара одбране указује да ту недостаје шири друштвени консензус, политички консензус у односу на систем одбране, ВСЦГ и у односу на реформу која треба да се спроведе.

КОНСЕНЗУС ПРЕДУСЛОВ ЗА РЕФОРМУ

свим горућим и важним темама из система одбране, Војске и друштва, о реформи, аферама, законима, али и о политици која наткриљује све то, разговарали смо са Бориславом Бановићем, председником Одбора за одбрану Скупштине Србије и Црне Горе.

Господине Бановићу, које су надлежности Одбора за одбрану Скупштине СЦГ, на чијем сте челу?

– Као што је уобичајено за парламент и његова радна тијела, и наш одбор има дефинисане надлежности, првенствено у области доношења закона и контроли рада извршне власти, односно спровођења утврђене политике. То су два основна правца нашег дјеловања. Чињеница је да структура државне заједнице одређује обим наше функције у много чему. Њене надлежности су управо највише у области одбране и Војске, тако да је наш одбор један од оних који би требало да има и највише посла и значајну функцију међу одборима у Скупштини. Нажалост, у законодавној области нијесмо имали много посла у ову годину и по дана откако је формиран, јер у том дијелу процес ре-

форме касни. Нијесмо имали расправу о кључним законима из области реформе одбрамбеног система, Закона о одбрани и Закон о Војсци. Међутим, имали смо расправу о већем броју билатералних споразума Војске, Министарства одбране и СЦГ са другим земљама и међународним организацијама. Та надлежност била је и основа нашег рада у протеклом периоду.

Морам рећи да смо ми ту, у ствари, били пионири на неки начин. Чињеница је да је и у ранијим државама, СФРЈ, СРЈ, постојао Одбор за одбрану и безбједност. Међутим његова улога и значај нијесу били такви какви би требало да буду. Не могу рећи ни да је и наш одбор ријешао све те проблеме, али се ми заиста трудимо и тежимо ка бољем, за разлику од једнопартијских система гдје то није могло бити изражено. Ми смо се у протеклој години, посветили постављању наше обуке и наших компетенција на виши ниво. Сада радимо на нормативном учвршћењу функције надзора и контроле, а и оперативно и практично покушавамо да одрадимо све што је потребно, што је квалитативан помак у односу на ранији период, али то није довољно да би могли рећи да Скупштина, па и наш одбор, у пуном смислу испуњавају своје обавезе и надлежности.

Зашто се у надлежности Одбора не налази и безбједносна функција?

– Зато што је безбједносна функција у надлежности држава чланица. Београдским споразумом, касније Државном повељом, државној заједници пренијета су у надлежност питања одбране, али не у цјелости. Један мањи дио, као што су то цивилна заштита и цивилна одбрана, остао је да се регулише искључиво на нивоу држава чланица. Већи дио система одбране је, ипак, у надлежности државне заједнице и због тога је функција нашег одбора ограничена само на оно што је у надлежности нашег парламента и ДЗ, док на нивоу држава чланица, у парламенту Србије и Црне Горе, постоје одбори који се баве питањима безбједности у ширем значењу, али у ужем значењу у односу на полицију и безбједносне структуре. На нивоу заједнице нема савезне полиције, као што је то било некад, и безбједносних структура, осим одбрамбених. Постоји сегмент служби Безбједносне агенције, Војнобезбједносне агенције и сличних служби у Министарству спољних послова, што чини ужи безбједносни аспект на нивоу државне заједнице, а њега покрива Комисија за контролу служби безбједности, формирана посебним Законом у нашем парламенту.

Разматрање Закона и других аката о питањима која се односе на Војску СЦГ један је од тежих задатака у раду Одбора. Тренутно је у јавној расправи неколико веома важних законских приједлога, као што су Закон о одбрани, Војсци, службама безбједности. Када ће се ти закони наћи пред Скупштином државне заједнице?

– Не бих смио да одређујем нове рокове, јер је то у надлежности Министарства одбране, а имам и дозу опреза. Ти закони нама још нијесу упућени. Они се још налазе у структурама Министарства одбране и разрађују се. Била је прелиминарна расправа, али не у Скупштини, него у МО почетком јесени. Показало се да постоји одређени број питања и дилема унутар самог Министарства. Присутствовао сам једном дијелу тих расправа и чуо да постоје различита виђења, тако да се сада ради на свођењу и усаглашавању отворених питања. Претпостављам да је други разлог

у недавној изјави министра одбране да се можда ипак чека на стратешке документе који недостају – *Стратегијски преглед одбране и Војна доктрина*, којима ће такође бити дефинисана основна питања одбране, како би се те дефиниције касније операционализовале Законом. Претпостављам да су то два основна разлога због којих у Скупштини нијесмо добили *Нацрт закона*, иско је још прошле године министар прогнозирао и најављивао да ће *Закон* бити усвојен крајем 2004. или почетком 2005. године. Међутим, то још није урађено и то је један од проблема.

Колико недостатак Закона и других нормативних аката и њихово споро доношење кочи спровођење реформе система одбране?

– У тој области постоје још важећи закони, али је нека њихова рјешења вријеме поништило. Она се не уклапају у реформу и на неки начин је успоравају. Знам да је питање рационализације могло бити много боље спроведено да су у Закону постојала нека боља и примјеренија рјешења и поводом отпуста, и приликом пензионисања и многих других ствари које су се могле раније ријешити. Искрено мислим да се не може тражити алиби за кашњење у процесу реформе. Ми смо у посљедњих 10–15 година многе ствари радили на основу политике и политичких рјешења, покушавајући да нађемо компромис, некада и погрешан, често и мимо закона, па је, чини ми се, недостатак закона постао алиби за кашњења и неодлучност. У сваком случају закони су неопходни и пожељно је да се на основу њих доносе одговарајуће одлуке. Тада ће све бити много регуларније и јасније.

У процедури је и Нацрт закона о демократској и цивилној контроли Војске СЦГ, који су припремили експерти Центра за цивилно-војне односе, уз подршку Мисије Оебса у СЦГ. У чему је суштина тог новог закона?

– Одбор је иницијатор и носилац тог посла и Закон се припрема под покровитељством Одбора. Ми смо заједно са Оебсом форми

рали радну групу у којој су представници тих институција, али и представници Управе за одбрану Србије, Управе за одбрану Црне Горе и Министарства одбране. Сада смо у завршној фази. Са радном верзијом тог закона ускоро ћемо изаћи пред Одбор и ширу јавност. А онда очекујемо да се укључи и стручна јавност: факултети одбране, институти права, невладине организације. Дакле, то није завршна верзија, већ радна која тек сада иде у расправу и процедуру и ми очекујемо даља унапређења.

Оно што је најважније и чему се надам, као предсједник Одбора, а и зато што сам са својим колегама подржао израду овог закона, јесте управо то да дефинишемо и формализујемо улогу учесника у демократској цивилној контроли. Ми ту немамо развијену праксу, а ни традицију као неке друге земље.

Постоје земље које уопште немају ни пословнике, ни законе, ни правилнике цивилне контроле, него је спроводне на основу сопствене традиције. Примјера ради, у Финској су нам рекли да немају никакве писмене документе који регулишу овај проблем. Ипак, у пола ноћи посланик или неко друго надлежно лице или представник политичке институције може да зове и да тражи најстроже чувану информацију, а одговорни за то дужни су да је дају, што је тековина традиције коју ми у овој области немамо.

С друге стране, немамо ни одређене прописе као други. Пошто је за све ово потребно вријеме, ми смо схватили да је нужно да имамо бар ту једну одредбу и она је у Уставној повељи, гдје стоји – да је Војска под демократском цивилном контролом. У нашем скупштинском пословнику донекле је разрађено, али опет уопштено, како се та контрола спроводи, а ту су и закони о који-

ма говоримо. Постоје неке институције демократске цивилне контроле у *Закону о Војсци и одбрани*, али су оне већ превазиђене и недовољне и због тога смо одлучили да појачамо улогу и позицију свих учесника демократске и цивилне контроле и да тако помогнемо Парламенту, Министарству одбране, Савјету министара и ВСО да дефинишу своје улоге.

Шта је све предузето да Одбор може спроводити квалитетну парламентарну контролу, како му то постојећа законска регулатива омогућава? Да ли сте задовољни степеном коришћења те могућности?

– Прво смо радили на нормативном изграђивању наше позиције контролне функције и њеном уграђивању у Закон, друго је паралелни покушај у пракси. До сада смо одржали 16 састанака, ако не гријешим, сваког мјесеца једну сједницу Одбора, на којима смо расправљали о одређеним питањима из ове области, било да су то споразуми и акти, законски или уговорни, били да су извјештаји о раду Министарства или извјештаји о раду у Војсци. Мислим да су почетни кораци ваљано направљени. Први пут у историји Војске обишли смо јединице као парламентарци, тако да је то за нас искуство и сазнање више које се не може учити из текстова, већ се мора доживјети. Морамо и ми неке ствари засновати на личном искуству и схватити гдје смо гријешили и шта може да се унаприједи. То је корисно и за рад Министарства.

Било је пропуста у комуникацији Одбор–Министарство. Рано је још рећи, али чини ми се да су неке ствари кренуле уреднијим током с доласком новог министра одбране и надам се да је то назнака неке боље праксе која би била у обостраном интересу. Сигуран сам да се многи проблеми у МО, и неке афере које су се догодиле, не би испољили онако како јесу, да су тај однос и демократска контрола били боље увезани и да је шири круг људи и институција имао увид у то што се ради. Онда би било мање простора за грешке, намјерне и ненамјерне, и у Министарству и у Војсци.

У неколико наврата представници Одбора имали су прилику да непосредно сагледају услове у којима живе и раде припадници Војске СЦГ. Посљедња посјета јединицама Војске била је у марту ове године, у Копненој зони безбједности. Каква су запажања и утисци парламентарца након тих посјета и када ће представници Одбора, како се то војничким рјечником каже, поново на терен, у парламентарну контролу?

Ми немамо развијену праксу, а ни традицију, као неке друге земље. Постоје земље које уопште немају ни пословнике, ни законе, ни правилнике цивилне контроле, него је спроводити на основу сопствене традиције. Примјера ради, у Финској су нам рекли да немају никаква писмена документа која регулишу овај проблем. Ипак, у пола ноћи посланик или неко друго надлежно лице или представник политичке институције може да зове и да тражи најтајнију информацију, а одговорни за то дужни су да је дају, што је тековина традиције коју ми у овој области немамо.

– Осим задовољства што смо остварили комуникацију са војницима и старјешинама и непосредан увид у ситуацију, мада се то не може у потпуности стећи на основу двије, три посјете, остаје утисак забринутости због стања у коме је систем одбране у целини, а посебно Војска. Није никаква тајна да ту има великих проблема: материјалне, егзистенцијалне природе, са борбеном готовошћу, опремљеношћу, са средствима логистике и средствима за рад. Међутим, оно што оставља драгоцијен и охрабрујући утисак јесте да све те тешкоће у којима се налази Војска нијесу утицале на основне војне функције. Оне се и даље обављају на начин који је потребан и пожељан.

Задивљујућа је спремност тих људи да се жртвују, да у лошим условима квалитетно одраде свој посао, али се показује, и у тим јединицама на терену јасно види, шта значи кашњење у реформама. Колико је болно смањење са 90.000 људи, колико је било у доскорашњем периоду припадника Војске, на 40.000, како то изгледа кад нема финансијских средстава за оправку оруђа и технике. Показује се колико је штетно што нијесмо неке реформске кораке урадили прије три-четири године, него смо их због разних околности, и ван и унутар Војске и унутар система одбране, дакле, због политичких и одбрамбених околности, остављали и одлагали. Сада их је по мојој оцјени теже ријешити. Све је мање резерви и унутар друштва и унутар Војске и заиста је штета што они који су руководили реформом и политички нијесу више допринијели. Само податак да смо у посљедњих пет година промијенили пет министара одбране указује на то да ту недостаје шири друштвени консензус, политички консензус у односу на систем одбране, ВСО и у односу на реформу која треба да се спроведе. Јер је управо такав консензус – предуслов за реформу.

ХАШКИ ОПТУЖЕНИЦИ

Од доношења *Закона о сарадњи са Хашким трибуналом* у Министарству одбране и ВСО разрађени су механизми, надлежности и одговорности за ту сарадњу. Између осталог, сваки старјешина одговоран је да се у објекту који је у његовој надлежности не крију оптужена лица.

Задатак ВБА је да утврди да ли то неко ради тајно, тачније, да ли у војним објектима прикривају оптужене или им пружају било какву врсту подршке. У априлу 2003. године, по наређењу тадашњег министра одбране, спроведена је детаљна истрага и није се дошло до података, нити до било каквих индиција да се у војним објектима крију оптужени, а ни до тога да су припадници Војске на било који начин укључени у њихово скривање.

Од 2003. до сада било је много изненадних контрола војних објеката и нема индикативних података. Предузимане су и контроле на основу података добијених од разних структура, које ни у једном случају нису биле оправдане. Зато тврдимо да се нико од хашких оптуженика не крије у војним објектима и да припадници Војске нису укључени у њихово прикривање.

Напомињем да пензионисани официри нису више у надлежности ВБА, али у нашем раду нисмо дошли до података да је неко од њих укључен у скривање хашких оптуженика.

Каква је сарадња и комуникација Одбора са Министарством одбране СЦГ?

– И у периоду док је био министар Давинић, ми смо имали одређену сарадњу. Он је присуствовао сједницама Одбора и редовно нас информисао о раду Министарства одбране. Али смо са друге стране имали периоде када нијесмо добијали одговоре на постављена питања. Тражимо документ, тражимо извјештај или информацију о активностима Министарства и Војске и то не добијемо, да би се сада поново комуникација побољшала. Не бих само на основу мјесец дана давао неки суд, али се може рећи да је почетак добар.

Да ли је Одбор био обавијештен о плановима Министарства одбране за набавку велике количине опреме од "Производње Миле Драгић" из Зрењанина? Шта је Одбор конкретно предузео на расвјетљавању те афере?

– Што се тиче питања набавке, Одбор, нажалост, није био обавијештен. Изостало је управо оно што смо тражили од почетка, од када смо формирано – да нас Министарство информише

о свим активностима у његовом раду и раду Војске. Свакако да су једна од значајних активности и планови набавке опреме. У њима се јасно види како се остварује и политика реформе и политика одбране. То је уобичајени вид контроле у другим земљама, али нажалост не и у СЦГ. Ми нијесмо имали увид у набавке, постављали смо питања усмено министру о томе шта се ради, али нијесмо добијали прави одговор.

Када се сама афера десила, ја сам као председник Одбора тражио да се достави информација, а добили смо је прије двадесетак дана. То је више него дуг период, за то нема оправдање. Ми из Одбора нијесмо ушли у политизацију тог случаја и додавања непотребних негативних ефеката, који су се чули у јавности, него смо на прави начин сачували функцију коју Одбор треба да има и његов однос према таквим и сличним стварима. На нама је да полако, али студиозно сагледавамо проблем, јер ми нијесмо инспекцијски и извршни орган, а ни судски, него само политички. Ми треба да се определијемо и утврдимо да ли је ту било пропуста у спровођењу и извршавању законских процедура. На нама је да процијенимо и да ли су те процедуре добре. Стекао сам утисак да има пропуста у систему и процедури набавке, у питањима како се одлучује, како се сабирају информације, како се сабирају потребе и како се на основу њихове анализе прави план и у крајњем – како се одлучује. Ми ћемо на Одбору имати мирнију расправу. Сада свако треба да уради свој дио посла и у Министарству и у Војсци, а ми ћемо радити свој, све са заједничким циљем да се ради законито, и у функцији друштва и у функцији одбране.

Каква су запажања и оцјене Одбора о досадашњем раду Фонда за реформу система одбране државне заједнице? Да ли је та институција Савјета министара остварила своју функцију и испунила очекивање?

– Био сам један од оних који је критиковао његову уставност и позицију. Фонд и даље нема мјеста у нормама које постоје по Уставној повељи, по утврђеном начину финансирања државне заједнице и Војске, по утврђеним законима. Он јесте компромис, ја мислим не баш успио, да се пронађе рјешење за реформу и социјалне проблеме у Војсци у ситуацији недостатка средстава. У Црној Гори Фонд се показао позитивним, али не и у Србији. Мислим да би то финансирање требало увести у буџет – и озакоњити га.

Да ли се на сједницама Одбора расправљало о тешком материјалном положају Војске и ниском животном стандарду њених припадника?

– Ми смо се на Одбору у неколико наврата бавили питањима из ове области. Међутим, сједница која је била заказана, а на чијем је дневном реду било финансирање Војске почетком ове године и на коју смо позвали представнике Министарства финансија Србије и Министарства финансија Црне Горе, пропала је јер посланици нијесу дошли. Нијесмо имали кворум и потребну већину да о томе расправљамо, а то нам се десило још једном. Већ тада сам мислио да се ради о намјерној опструкцији политике, појединих партија и посланика. Обратио сам се тим поводом и Скупштини

тражећи од њеног председника да ми на политички начин обезбједи услове, да разговара са представницима политичких партија из Србије о тим проблемима, да обезбједи присуство посланика и омогући услове како бисмо могли да радимо. Ту су се ствари донекле поправиле. Ова питања се морају наћи на дневном реду наших сједница, о њима се мора расправљати.

С друге стране мислим да је пропуст био, и још увијек постоји и код Министарства одбране, то што смо доста касно добили финансијски план и приједлог за 2006. годину. Тек пошто је, слободно могу рећи, био скоро усаглашен, тако да нијесмо могли утицати на њега. Из тога се види да ни извршна власт, ни Војска и Савјет министара, с једне стране, а са друге Скупштина, не придају значај Одбору и нама као посланицима. Не придају онај значај који морамо имати у парламентарном систему.

Одбор је у протеклу годину и по дана имао и већи број сусрета са парламентарним делегацијама страних земаља и представницима институција Међународне заједнице. Какви су резултати тих активности?

– Мислим да су резултати прилично повољни и да смо ми из разговора са колегама које имају знатно више искуства од нас могли чути доста интересантних савјета и информација о томе како се парламентарна контрола спроводи. Чини се да је ту било и неких ширих ефеката, јер смо у отвореним сусретима и разговорима те

људе информисали о стању у нашој земљи, предочили смо им наше потребе да се подржи реформа, а упутили смо их и на то која нам је врста њихове помоћи потребна.

Колико је Србија и Црна Гора данас близу приступању евроатлантским безбједносним интеграцијама?

– Најлакше би се могло објаснити одговором на питање – колико смо близу предаји хашких оптуженика. Али нијесам сигуран да је одговор тако једноставан. Када нам се из *Партнерства за мир* и других система колективне безбједности и организација предочава оно што треба да урадимо да бисмо били у том систему, онда се назначавача да је то први услов. Мислим да је суштина ту, али је питање колико је то временски близу. Лично сам се надао да ће то бити ријешено прије двије, три године. Нажалост, то се није десило. Кад су у питању други услови мислим да у њима има помака и мислим да на основу тих елемената не би било посебних проблема и препрека за наше прикључење. Међутим, политички разлози и даље стоје и ја као политичар из Црне Горе имам још већу дозу критичког односа према том питању и онима који су морали да га ријеше. Доста је времена изгубила политика у Србији у недефинисаном ставу, да би се послје двије године дошло до оног који је постојао у Србији за вријеме владе господина Ђинђића. Дакле, касније је ту било неког редефинисања, али се поново дошло на исто. Ми смо двије године изгубили у тој области сарадње са иностраним партнерима, која је неопходна и битна не због њих већ због наше безбједности. Надам се да ће се и то питање најскорије ријешити. Мада и даље остају отворена државно-политичка питања и она битно утичу и на наше интеграције и на процес реформи и стање у Војсци. Чини ми се да ће наредни период бити тежак, јер је згуснут разним одлукама из те области, али је добро што смо коначно дошли до тога.

Вјерујете ли у опстанак државне заједнице, будући да сте били у комисији за писање Уставне повеље?

– Да за читаоце “Одбране” будем отворен и јасан – ја сам припадник политичке опције и политичке структуре која заговара посебну државност и независност и Србије и Црне Горе још од деведесетих година. Сада сам још више убјеђен да је било много боље да смо то обавили онда, јер би данас ствари боље текле.

Мислим да је рјешење и за Србију и за Црну Гору да буду самосталне државе, да сарађују у свим областима у којима је то потребно, а сигуран сам и да би та сарадња била много боља него што је сада. Имао сам потребу да кажем вашим читаоцима шта мисли предсједник Одбора за одбрану о тим питањима, рачунајући да ће они покушати да у призми мог политичког става сагледају и друге моје ставове.

С друге стране, позицију предсједника Одбора покушао сам, не знам да ли сам у томе успио, да сачувам у том смислу од свог политичког става о појединим питањима, а то је учинио и један број мојих колега. Свјесни смо да питање реформи и модернизације Војске треба ријешити, без обзира на то како ће се ствари одвијати, и да ли ће бити једна или двије државе, једна или двије војске. Војска треба да буде прилагођена свом друштву, ризицима, безбједносним опасностима, да буде модерна, ефикасна и реформисана. Помажем, заједно са колегама које слично мисле, да се тај процес обави и убрза, не због политичког, већ због општег циља. Важно је да се читав процес реформе Војске и питање државне заједнице заврше на демократски начин. Мислим да смо као друштво зрели за то, надам се да и већина политичких актера у Црној Гори и Србији има ту врсту зрелости да процес раздвајања или процес опстанка заједнице одраде на цивилизован и одговоран начин, прије свега према свом народу. То је најважније. ■

Слободан ВУЧИНИЋ

УКРАТКО

СЛУЖЕЊЕ ВОЈНОГ РОКА ВРХУНСКИХ СПОРТИСТА

Министар одбране СЦГ Зоран Станковић разговарао је са представницима Олимпијског комитета СЦГ Иваном Ђурковићем и Предрагом Манојловићем о третману врхунских спортиста када је реч о служењу војног рока. Као једно од решења истакнута је могућност да се списак установа, одређених за служење војног рока у цивилној служби, допуни и неким од спортских објеката.

Било је речи и о могућностима регулисања служења војног рока спортиста који су већ дуже ангажовани у спортским клубовима у иностранству. Закључено је да ће усвајање *Закона о амнестији* разрешити многобројне дилеме и проблеме у регулисању војног рока за врхунске спортисте.

Министар одбране истакао је потребу повратка спортског духа у јединице Војске, чему би допринело формирање спортске чете од спортиста и припадника Војске, али и унапређење сарадње војних и цивилних, првенствено спортских установа.

Разматрани су и модалитети сарадње Олимпијског комитета и Министарства одбране у припреми за предстојећи Европски омладински олимпијски фестивал, који ће се 2007. године одржати у Београду. ■

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ПРВЕ ОКЛОПНЕ БРИГАДЕ

Припадници 1. оклопне бригаде ВСЦГ 22. децембра обележили су Дан јединице, која наставља традиције 1. пролетерске НОУ бригаде.

Свечаности су присуствовали саветник председника Републике Србије др Бојан Димитријевић, командант Оперативних снага ВСЦГ генерал-мајор Драган Колунџија, представници полиције, жандармерије и општине Вождовац, пензионисани и бивши припадници 1. оклопне бригаде и чланови Секције бораца 1. пролетерске НОУ бригаде.

Најбољим појединцима уручене су награде, а одржан је и тактичко-технички збор. ■

НАГРАДА ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО ДР ПРЕДРАГУ ПЕЈЧИЋУ

Одлуком жирија који је радио у саставу Петар Кнежевић (новинар ветеран), Љиљана Сталетовић (*Глас јавности*), Нино Брајовић (председник УНС), Ивица Милосављевић (Атлас медија прес) и Лидија Обрадовић (*Вива*), председник жирија, две равноправне награде за животно дело “Жика М. Јовановић”, које додељује Удружење новинара Србије, припале су др Предрагу Пејчићу и Ђоку Вјештици.

Др Предраг Пејчић, пуковник у пензији, током своје новинарске каријере, обављао је и дужност главног и одговорног уредника војног листа “Фронт”. За пола века богатог новинарског, публицистичког и научно-истраживачког рада др Предраг Пејчић дао је велики допринос новинарској професији. Објавио је око 3.000 новинских прилога разних жанрова, преко 170 стручних и научних прилога и 25 књига и монографија из ваздухопловне историографије и ваздухопловног права. Неуморан је и ствара и данас. ■

Пише мр Јасмина ГЛИШИЋ

ДЕМОКРАТСКА ЦИВИЛНА КОНТРОЛА ОРУЖАНИХ СНАГА

(ПРЕ)РАСПОДЕЛА УЛОГА

уховита опаска Жоржа Клемансоа како је "рат сувише озбиљна ствар да би била препуштена генералима" цитира се толико често да је готово изгубила провокативну снагу. Вреди је допунити и другом изреком тог француског државника – да је "много лакше водити рат него обезбедити мир". Скоро сто година касније, тешки посао одржања мира и стабилности и даље је апсолутни приоритет на листи националних, регионалних и глобалних циљева.

У модерном времену превладало је схватање да се овај задатак мора обављати уз демократску цивилну контролу оружаних снага. Као и други изрази којих се дохватите политичари, и овај може постати испразна "демократска мантра" – непрекидно се понавља, а слабо примењује. Заводљива је чак и основна дефиниција по којој контролу војске треба да спроводи легитимна, демократски изабрана власт. Принцип заиста делује просто. Међутим, ваља се подсетити зашто је толико важан и како треба да "ради" у пракси.

Често се захтеви за реформама представљају као налози "из белог света" на које ми послушнички одговарамо. Тачно је да нас на демократску цивилну контролу оружаних снага политички обавезује Кодекс понашања о политичко-војним аспектима безбедности, формулисан на будимпештанском самиту Оебса 1994. године. На њен значај указују и Препорука 1713 коју је Савет Европе усвојио у јуну 2005. године и мишљење Венецијанске комисије из октобра ове године. Међутим, треба најпре имати на уму кључне, унутрашње користи и за војни и за цивилни део нашег друштва. Реч је о прецизном дефинисању положаја Војске СЦГ, спречавању њене могуће злоупотребе, заштити основних људских права њених припадника, стварању услова за професионалну аутономију војних стручњака у јасно одређеној сфери одговорности. Важно је обавезати и цивилне и војне власти да обављају свој део посла, о трошку свих грађана и у њиховом најбољем интересу.

Први услов је успостављање уставног и законског основа, а полазни елемент је Уставна повеља државне заједнице. Она прописује да "Србија и Црна Гора има војску која је под демократском и цивилном контролом". Неспретно употребљен, везник "и" овде наводи на погрешан закључак да је реч о две различите контроле: првој – демократској и другој – цивилној. (Није то само језичка финеса, јер је у тоталитарним режимима партија на власти заиста држала војску под пуном контролом – цивилном, али не и демократском.) Тврдим правничким принципом овај израз пренет је и у *Стратегију одбране, Белу књигу*, а недавно и у *Нацрт Закона о демократској и цивилној контроли Војске СЦГ*. Па ипак, циљевима којима се тежи много су важнији него лингвистичке недоумице. *Нацрт Закона* припремила је Извршна радна група Одбора за одбрану Скупштине СЦГ, а његов текст, као и извештај о потреби демократског преуређења цивилно-војних односа доступни су на веб-сајту Центра за цивилно-војне односе. Како наглашавају аутори, биће још неопходно додатно дефинисати улоге институција у сектору

То је сувише озбиљна ствар да би се препустила само једној грани власти – уз Скупштину, Владу и судове, у њој треба да учествују и медији, независни стручњаци и најшира јавност, а својом отвореношћу Војска може да обезбеди потпуно поверење грађана

безбедности и изменити застарелу регулативу – на пример, овлашћења Врховног савета одбране, или питања војне и државне тајне.

Али ако остану само "на папиру", закони могу да служе тек политичарима да се пред светом хвале сопственом демократичношћу. Балтичке земље су – све желећи да што пре успоставе модерне стандарде – усвојиле такав сет правила и процедура да им западне демократије нису ни принети. Норме, међутим, треба

да оживе у политичкој пракси, за шта су задужени сви актери демократске цивилне контроле.

Парламентарна контрола је једна од најважнијих компоненти, а управљање војним буџетом кључна полуга. Закон може да гарантује формална овлашћења члановима Скупштине СЦГ и надлежном Одбору за одбрану, а у Нацрту је понуђено и решење за уобичајено болно питање недовољног стручног знања посланика. Изван силе правних норми остаје, ипак, политичка воља, а она је код нас двоструко окрњена: проблематичним опстанком државне заједнице и, већ пословичним, партијским трвењима у којима се убирају лаки поени по скупој цени.

Демократска цивилна контрола је сувише озбиљна ствар да би се препустила само једној грани власти. Извршни органи, такође, морају строго испуњавати своје обавезе. Погубан је систем у коме партија (или коалиција) на власти доживљава војску као полигон за промоцију сопствених интереса, а опозиција чека да "дође њен ред" после следећих избора (тако, рецимо, аналитичари описују мутирали облик контроле над словеначким оружаним снагама). Наша пракса да партијска лојалност буде важнији критеријум од стручности угрожава брзину и квалитет свих реформи, па и оних у сектору безбедности. Уз судску власт, ревизорске установе и органи унутрашње војне контроле треба да спречавају и санкционишу случајеве корупције, злоупотреба и других кршења закона.

Неопходне су јавне дебате о важним питањима националне безбедности и медији и истраживачке и академске институције морају учествовати у њима. Бесмислено је тумачење да се тиме тражи укидање војне тајне, јер војска треба да пружи јавности све информације управо не нарушавајући начело тајности (које се и у развијеним демократијама редовно преиспитује). Тако ће обезбедити и неупитно поверење грађана и едуковати те своје кључне савезнике у делатној демократској цивилној контроли.

Суштина, дакле, није у идеји да су грађани у цивили природно обдарени да доносе боље одлуке од оних који носе униформу. И Клемансо би, можда, другачије упозорио на сву озбиљност рата да је био у прилици да упозна цивила Слободана Милошевића. Поента је у томе да питања од важности за очување мира и стабилности мора решавати цело друштво, у сложеном поступку одлучивања, уз све предности демократије и упркос њеној несавршености. ■

Аутор је асистент Факултета политичких наука

УКРАТКО

ОБЕЗБЕЂЕНА СРЕДСТВА ЗА ЛЕТОВЕ ВОЈНИХ АВИОНА

– Из наших скромних средстава нашли смо паре и о томе сам потписао потребно решење, па ће летачи у наредном периоду моћи да обављају своје обавезе – изјавио је министар одбране Зоран Станковић приликом недавне посете Чачку, најављујући редовније летење наших војних авиона.

– У сваком случају, нећемо дозволити да неко други чува наше небо. О томе ће се бринути само наши ваздухопловци и наши борбени авиони. За сада, нећемо ићи у неке веће инвестиције, пошто толико новца и немамо, али ћемо свакако модернизовати и оспособити једну или две ескадриле, онолико колико буду предложили стручњаци из ваздухопловства – нагласио је министар одбране. ■

РАЗМЕНОМ ИМОВИНЕ ДО НОВИХ СТАНОВА

Министар одбране СЦГ Зоран Станковић и републички министар за капиталне инвестиције Велимир Илић боравили су 16. децембра у Чачку, где су с представницима општине разговарали о сарадњи Министарства одбране, Владе Србије и локалне самоуправе у решавању статусних и имовинских питања.

Оцењено је да постоји могућност да део вишкова војне имовине буде размењен са Скупштином општине Чачак за одговарајући број станова, намењених бившим и садашњим припадницима ВСЦГ.

Министар Станковић је посетио и Технички ремонтни завод, где су му предочени успеси тог предузећа у модификацији и модернизацији борбених возила, посебно оклопних средстава, која могу да буду значајан извозни посао.

Приликом посете компанији “Слобода”, чији је већински власник држава и која већ деценијама производи средства за војне потребе, министар Станковић је обећао да ће бити учињено све да се обезбеди боља упосленост, уз што рационалније пословање и реализацију социјалних програма за раднике који су технолошки вишак. ■

Обележен 24. децембар – дан Ваздухопловних снага и противваздухопловне одбране

СТВАРАЊЕ САВРЕМЕНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

СНИМАО З. ПЕРЋЕ

Централна свечаност обележавања 24. децембра – дана Ваздухопловних снага и противваздухопловне одбране (ВС и ПВО), одржана је на аеродрому Батајница. Командант генерал-мајор Владан Марјановић, честитајући празник свим припадницима тог вида наших оружаних снага подсетио је да се историја нашег ваздухопловства пише већ 93 године, од његовог формирања далеке 1912. године у Нишу.

ВС и ПВО на употреби је било око 5.000 ваздухоплова домаће и стране производње и више радарских и ракетних система – рекао је генерал Марјановић и истакао да овај “празник дочекујемо са наслеђеним потешкоћама које су одраз и времена и околности које нас прате последњих деценију и по”. Он је најавио нову организацију ВС и ПВО, нове услове за обуку и делом модернија средства.

Поводом празника ВС и ПВО, начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић примио је делегацију тог вида Војске. Он је нагласио да процеси реформе Војске Србије и Црне Горе и укључивање наше земље у светске интеграционе процесе намећу обавезу стварања савременог ваздухопловства које ће моћи да одговори новим безбедносним претњама и изазовима.

У оквиру обележавања Дана ВС и ПВО, командант генерал-мајор Владан Марјановић, са сарадницима, примио је у Клубу ваздухопловства у Земуну стране војне представнике акредитоване у нашој земљи. Пријему је присуствовало 25 страних војних представника из 21 земље. Том приликом генерал Марјановић подсетио је на богату и славну традицију нашег ваздухопловства и изразио задовољство досадашњом међуармијском сарадњом, као и очекивање да ће се у будућем периоду она још више развити и унапредити. Генерал Марјановић је најавио могућност организовања аеромитинга у јуну 2006. године и позвао ваздухопловства земаља из којих долазе страни војни представници да, уколико пројекат буде реализован, учествују у њему. У име иностраних војних представника, празник је припадницима ВС и ПВО честитао вицедојен потпуковник Бруно Ванден Стин, војни изасланик Краљевине Белгије.

На свечаном скупу припадника ВС и ПВО поводом празника уручена су признања и награде најистакнутијим појединцима, а приређен је и испраћај у пензију припадника Команде.

На Спомен-обележје испред зграде Команде ВС и ПВО положени су венци у знак сећања на погинуле припаднике РВ и ПВО у агресији НАТОа 1999. године.

Празник су припадницима ВС и ПВО честитали и председник Србије и Црне Горе Светозар Маровић, министар одбране СЦГ Зоран Станковић и начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић.

У свим јединицама тог вида наших оружаних снага одржане су пригодне свечаности. ■

Нада МИЛОШЕВИЋ

Све социопатолошке појаве које се манифестују у једном друштву директно се преносе и на његову војску. Другим речима, што је наркоманија као социјална болест раширенија, то представља актуелнији и озбиљнији проблем за војску те државе.

ТЕМПИРАНА БОМБА

Снатан број светских и наших здравствених радника тврди да касарне и војни колективи представљају идеалну средину за лечење наркомана. Целовит поглед на ту проблематику указује да нема области живота и рада у којој се припадници Војске, бар делимично, не суочавају са злоупотребом наркотичких средстава, том темпираном бомбом која отуцава у срцу наше цивилизације.

Сигурно је да данас ниједна војска на свету није поштеђена ширења те појаве у својим редовима. Није спорно да је наркоманија велико зло за сваку оружану силу. После узимања мањих количина дроге настаје поремећај психичких и телесних функција, што је врло опасно ако је таква особа на одговорној дужности. У обављању различитих задатака у вој-

ничкој средини и при руковању оружјем наркоман може учинити недозвољене родње равне злочину, а одговорност таквих починилаца је веома озбиљна и деликатна.

Проблем злоупотребе наркотика на просторима некадашње Југославије први пут се јавио 1963. године, када је у Београду, Нишу и Загребу регистровано осам случајева. Први случај наркоманије у бившој ЈНА је забележен већ 1969. године, што указује да није требало много времена да се савремена социјална болест из грађанства пренесе у оружане снаге. Појава се постепено ширила, мада треба рећи да су се у том периоду највише злоупотребљавале одређене синтетичке опојне материје, попут лепка, бензина и медикаменти из групе седатива, док се много мање бележило коришћење класичних наркотика, као што су хашиш, хероин или морфијум.

Деведесетих година запажено је да део регрутне популације (око 2,5 посто) долази у војску са већим или мањим искуством у коришћењу дроге. Тих година као да су и снижени критеријуми за пријем у војску, због чега је проблем наркоманије постајао све израженији, да би после 2000. године проценат војника са наркоманским искуствима често достигао 15–16 посто припадника једне генерације. У том тренутку је било много разлога за узбуну, јер је познато да наркотичка средства веома брзо, много брже од алкохола, доводе до промена у неуротрансмитерској равнотежи мозга, односно до психопатолошких измена у понашању.

У Војсци, по речима начелника Одељења за ментално здравље и војну психологију пу-

ковника Миливоја Панића, мање од 0,1 посто професионалних војних лица бележи зависност од наркотика, док се код војника тај број креће од пет до осам посто. То и није тако много ако се зна да се број адолесцената, који су пре војске пробали неку од дрога, креће између 60 и 75 посто. Мотиви војника за узимањем дрога су бројни, али су најчешћи жеља за опуштањем, досада, бег од реалности, актуелна разочарања, неки несрећни догађај и радозналост. У војној средини највише се употребљавају марихуана, хашиш и екстази, док се коришћење хероина бележи спорадично. Војници најчешће користе марихуану, за коју, по резултатима анонимне анкете, сматрају да је мање штетна од дувана, а уз то приступачна и јефтина.

Пуковник Панић указује да марихуана има веома штетне ране последице (психомоторна успореност, поспаност, нарушавање опажајних функција, слабије реакције и тешке акутне компликације), али и касне последице (амотивациони синдром

који се манифестује безвољношћу, апатијом, агресивношћу и честим прављењем дисциплинских прекршаја).

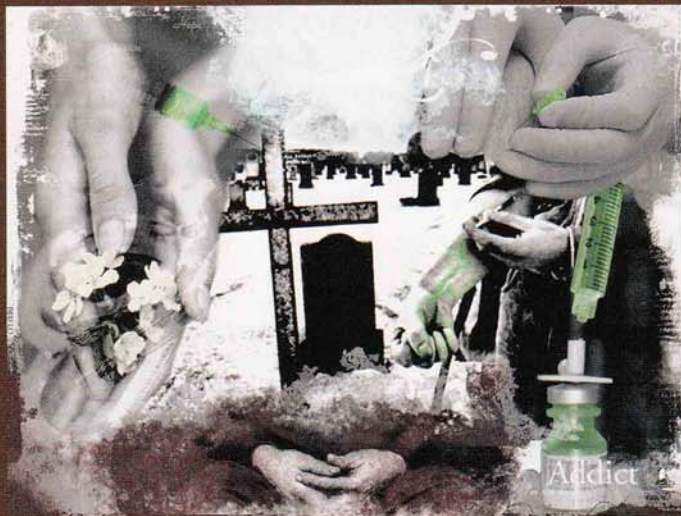
– Марихуана је некомпатибилна – каже пуковник Панић – са војном средином и ту нема компромиса. Чак и ако држава буде легализовала марихуану као у неким европским земљама, то никако неће моћи да важи и за војску.

Јасно је да злоупотреба недозвољених психоактивних супстанци није за војну средину толико опасна са аспекта епидемијске раширености, већ пре због опасности за настанак ванредних догађаја са тешким последицама. Тешко да било који командант или командир јединица ВСЦГ може мирно да заспи после сазнања да, на пример, на сваких 100 војника има осам, 10 или 16 младића који су већ пробали неко од наркотичких средстава. Велики је проблем за старешине и како поступати са војницима који користе дроге, па биле оне и лаке, попут марихуане.

Зоран Пешић, психолог у Команди Копнених снага

– До смањења броја лица у Војсци са наркоманским искуствима дошло је после увођења цивилног служења војног рока. Очигледно је да се знатан број младића са наркоманским склоностима определио за такав вид регулисања војне обавезе.

БАЛКАНСКИ ПУТ ДРОГЕ

Проблем шиптарског кријумчарења наркотика са Блиског истока, преко Балкана и Европе до САД, био је све до осамдесетих година прошлог века спорадична појава којом су се бавили југословенски цариници и полицајци. Тада су Шиптари као курири и дилери били само најамници турске и бугарске мафије. Када су, међутим, албански емигранти и националисти на Космету, у Албанији и иностранству схватили да дрога може да буде извор финансирања политичког насиља на путу ка пројекту "Велике Албаније", кријумчарење је постало професија организованог шиптарског подземља. Деведесетих година Албанци почињу да раде сами и само за себе и "Велику Албанију", а такву "државу" су експерти за наркоманију и нарко-мафију већ назвали Хероинска република. Смрт коју су сејали ширењем наркоманије, на пример, у једној богатој

Швајцарској, где шиптарска нарко-мафија има снажно упориште, врло брзо се претворила у балканску смрт, јер је од профита финансиран сепаратистички покрет и терористичка тзв. Ослободилачка војска Косова.

Данас већ нема никакве сумње да је мултимилијардерска трговина дрогом на Балкану имала одлучујућу улогу у финансирању терористичких активности на Косову. Везе између ОВК-а и криминалних синдиката у Албанији, Турској и Европској заједници биле су познате западним владама и обавештајним службама од средине деведесетих. Ове везе су опширно документоване у европским полицијским архивама и потврђене бројним студијама. Крај двадесетог века Шиптари, и у Албанији и на Космету, дочекали су као савезници НАТОа и западног света. Запад није давао свој новац за програм обучавања и наоружавања терориста, већ је дозвољавао да шиптарско подземље само прави паре и плаћа свој национали-

Официри су, једноставно, стално у недоумици да ли таквог војника треба упутити психијатру или проблем решавати дисциплинским мерама. "Опште је прихваћен став" – тврди психијатар др Гордана Дедић – "да војнику који користи *траву* не треба дозвољавати ношење оружја нити га стављати на одговорне дужности, као што су стражарска места, управљање моторним возилима или рад у специјалним јединицама".

Сузбијање наркоманије у Војсци Србије и Црне Горе је сталан задатак, на коме се, почевши од регрутовања или пријема у професионалну војну службу, ангажују лекари и психолози. Поред стручних органа, у војним колективима се против наркоманије боре команданти и командири првенствено превентивним и едукативним радом. На нивоу основних јединица обично се организује примарни ментално-хигијенски тим, који чине старшина, трупни лекар и психолог, и који предузима све потребне мере да спречи или смањи појаву наркоманије.

На сузбијању наркоманије у јединицама Војске, по службеној дужности, раде и органи војне полиције. "Ми смо у 2005. години – каже начелник Одсека за војнополицијске послове у Команди Копнених снага пуковник Милко Цепера – поднели 28 кривичних пријава против лица из састава Копнених снага (два подофицира и 26 војника) због основане сумње да су починили кривично дело из члана 245. Основног кривичног закона, који санкционише неовлашћену производњу, држање и стављање у промет опојних дрога".

Успешан рад органа војне полиције има велики значај за смањивање појаве наркоманије, поготово ако се зна да су војници по-

СИЛАЗНА ПУТАЊА

На годишњој анализи борбене готовости Војске Србије и Црне Горе за 2004. годину изнет је податак да међу војницима има 196 уживалаца опојних средстава, што је много мање него у 2003. години, када их је било 506. Према летос објављеним истраживањима, у мартовској класи војника дрогу редовно користе 73 војника, 4,62 посто регрута је само једном пробало дрогу, а 1,10 посто је и даље повремено узима у друштву. Бројке показују да кривуља наркоманских зависника који се налазе у Војсци има силазну путању.

дрому држи ради сопствене употребе, може ослободити казне.

Сигурно је да ће нова промена *Кривичног закона* сузити простор за деловање органа војне полиције, али је јасно да репресивне мере треба да имају своје место у решавању комплексног проблема наркоманије у Војсци. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

стички покрет. Тај посао је, углавном, обављан у Европи и САД, па се тако и Запад нашао под ударом шиптарског нарко-картела.

Када је на прагу лета 1999. године Европска полиција – Европол, заједно са америчким ФБИ и ДЕА, одлучила да заустави шиптарску нарко-мафију у сејању смрти по свету, било је већ касно. Шиптарско подземље се на прагу двадесет првог века претворило у коров, што су га више секли, оно је све више расло.

Верује се да албански "побуњеници" још убирају огромне профите од кријумчарења дроге и да њима финансирају набавку оружја за милитантне албанске покрете. То је омогућило да се обе албанске оружане формације, ОВК на Косову и НЛА у Македонији, наоружају најсавременијим средствима, као што су митраљеви, минобацачи разних калибара, снајперске пушке и уређаји за ноћна гађања. Али Ахмети, вођа побуњених

македонских Албанаца, потврдио је у интервјуу MSNBC да "део финансирања његове организације долази из кријумчарења дроге и белог робља" и додао да "нису толики фанатици да би одбили новац који им је потребан".

Троугао Бујановац–Ѓњилане–Скопље је црвеним словима обележен на картама Интерпола, јер се баш ту регрутују највећи балкански мајстори кријумчарења дроге. На свим полицијским картама у свету је уцртано и једно мало село, смештено тик поред Бујановца. Његово име је Велики Трновац, али га углавном зову "Црно Село", јер је познато као европски центар за трговину дрогом. Добри познаваоци прилика тврде да се у Великом Трновцу склапају најуноснији послови на европском тржишту хероина, док у Бујановцу кажу да у том селу има више девиза него у Народној банци Србије. Интерпол трага за двеста Шиптара пореклом из Великог Трновца због сумње да су учествовали у илегалној трговини наркотицима.

ГАРДИЈСКА БРИГАДА

ПО СТАСУ

Задаци гардиста по својој сложености знатно превазилазе просек. Та јединица негује препознатљив кодекс професије и јединство у свим приликама, па и оним најтежим, своје припаднике, не без разлога, бира – по стасу и угледу.

а простору Србије и Црне Горе често су се драстично мењале околности, од државног уређења и облика владавине до животног стандарда. Промене су углавном долазиле са ратовима, па је сасвим разумљиво да се са њима мењала и сама Војска. Губила је дотадашње и добијала нове атрибуте, пратећи талас друштвених промена које су је изнова обликовале и прилагођавале захтевима времена.

Гарди је одувек приписивана припадност актуелном владару, па су је називали кнежевом, краљевом и Титовом. По неписаном закону овог поднебља, народ је тражио и налазио вође које ће га водити у победу, а почесто и у провалију. Војска, и гарда са њом, пролазиле су исто као и народ, славиле су тријумфе и кушале жуч пораза, зависно од усуда који би уследио после неког од великих историјских раскршћа.

Једно је, ипак, остајало исто. Пред народом, а и пред светом, Војску је пре свих осталих јединица, ликом и делом својих припадника представљала гарда. Јединица која је у сваком времену била репрезент оружане снаге државе у целини, изградила је јединствен професионални кодекс и приступ извршавању својих задатака. Јединство у свим приликама, па и оним најтежим, каква је била прошлогодишња још увек неразјашњена погибија двојице војника, такође је постало одлика њених припадника. Резултати недавне инспекције борбене готовости говоре да су рад, ред и дисциплина у гарди међу врхунским у јединицама ВСЦГ

Једна од најзанимљивијих посета страних државника СФРЈ догодила се у лето 1954. године, када је у Београду боравио етиопски цар Хаиле Селасије. У пратњи главних кола, у којима су превожени гост и домаћин, нашао се рекордан број мотоциклиста, њих чак осамнаест, што се више није поновило. Тада је први пут приликом одавања војних почассти коришћена свечана одећа плаве боје, која је постала препознатљива за припаднике почасних јединица гарде.

Командант Гардијске бригаде пуковник Горан Радовановић, који је ове године преузео дужност, објашњава и које су остале дужности гардиста. Они обезбеђују личности и објекте од највећег значаја за државу, Војску и одбрану, што значи да је давање страже или лично обезбеђивање у гарди скопчано са многоструко већом одговорношћу у односу на исте активности у "обичним" јединицама. Део бригаде, такође, извршава задатке из делокруга рада Војне полиције за потребе Министарства одбране и Генералштаба ВСЦГ.

Обезбеђење специјалних веза за потребе Врховног савета одбране и специјална превозна високих државних личности, неки су од задатака који се издвајају од осталих по својој ексклузивности. Дуго познат по "мерцедесима" из Титове пратње, који су недавно предати музеју, специјални ауто-вод сада своје задатке извршава са новонабављеним "опеловим" возилима. Највиши гости из иностранства возе се у "вектрама" са пуном опремом.

Питали смо и који су главни проблеми у свакодневном раду бригаде. Поред питања статуса, командант истиче да 80 одсто старешина нема свој стан, има проблема који се нешто лакше могу решити и тако омогућити боље функционисање јединице.

Наиме, при децембарском упуту војника војнотериторијални органи су највероватније учинили пропуст, јер како наглашава пуковник Радовановић, никада раније није забележен већи број војника који су због слабих психофизичких способности морали да, након обраде приликом пријема, буду отпуштени из јединице. Надлежни ће морати да се озбиљније позабаве попуном и другим проблемима војничког састава.

Један од потеза за побољшање изгледа гардиста јесу предстојеће иновације у одевању. Традиција, па и фолклор становника Србије и Црне Горе биће на очигледнији начин приказани на самој одећи. Нове улепшане униформе допринеће да гардисти са још више поноса понесу официрске сабље и ратне заставе, предмете од највећег поштовања у Гардијској бригади.

■ БОГАТА ТРАДИЦИЈА

Не може се говорити о Гардијској бригади данас, а да се бар укратко не помене богата традиција гардијских јединица Србије и Црне Горе. На Ђурђевдан 1830. године у Пожаревцу је постројена прва чета Књажеве гарде. Милош Велики, родоначелник династије Обреновића, обратио се старешинама нахија тражећи да му "по стасу и угледу" одаберу најбоље младиће из свих крајева Кнежевине Србије. Појашњавајући какве гардисте тражи, књаз је поручио "у сваком погледу да су примерни, непријаници и неветрогоње и, ако је могућно, да буду писмени". Већ наредне, 1830. године у састав гарде улази и музика – Књажевско-сербска банда.

У Црној Гори, Перјаници су на Цетињу стајали уз свог књаза као телесни чувари, а имали су и задатак да хватају и кажњавају извршиоце тешких казних дела. Владика Петар Други 1837. године донео је одлуку о посебном знаку за Перјанике, који је ношен на капи. У тој наредби стоји да сви Перјаници морају на капама носити знак односно грб "којим ће се они од свије осталије чиновника разликовати".

И УГЛЕДУ

■ ЗА ПОНОС СВИМА

Задаци гардиста по својој сложености знатно превазилазе просек. Њих могу да обаве само војници који поседују натпросечне способности. Зато је служење војног рока у гарди било и остало снажан разлог за понос не само младог човека који је одлазио у њен строј, већ целе породице и заједнице у којој живи.

Гардијска бригада непосредно извршава задатке војног протокола, што је њена најбитнија специфичност. Како то прописи налажу, војне почассти дају се председнику државне заједнице Србија и Црна Гора, председницима република чланица, министру одбране СЦГ и начелнику Генералштаба ВСЦГ. Гарда такође указује почаст страним државницима највишег ранга, као што су шефови држава, престолонаследници и председници влада, министри одбране и вође страних дипломатских мисија. Најчешће локације на којима се могу видети постројени гардисти у свечаним плавим униформама јесу аеродром, споменик Незнаком јунаку на Авали и Калемегдан, али се врло често протоколом одређују и друга места на којима гарда поздравља високе госте.

За обављање почасних дужности у оквиру Гардијске бригаде образује се Почасни батаљон, из којег се по потреби издваја почасна чета, зависно од броја војника потребних за извршење задатка.

ПУШКА КАО ИНСТРУМЕНТ

Никола Бурсаћ је један од најбољих примера да су војници из састава Гардијске бригаде, осим по психофизичким одликама, изузетни и по још много чему. Виолиниста који је недавно завршио Музичку академију у Новом Саду, рођен 1981. године, није био у недоумици да ли да војни рок служи са оружјем. На његову одлуку понајпре је утицала породична традиција. Николин отац Милан пензионисан је као заставник прве класе у Гардијској бригади, брат је у њој такође радио као подофицир, а и деда му је био гардиста. Чланови регрутне комисије зато нису ни морали да га питају да ли би волео да буде у гардијском строју.

Иако је испрва очекивао да ће као регрутовани везиста инструмент заменити електронским уређајем, то што је напослетку распоређен у пешадију није му нимало тешко пало. Па и пушка је инструмент своје врсте. Као музичар следио је традицију по мајчиној линији, јер му је деда по мајци био музичар баш у Гардијском оркестру, а у седам колена породице свирала се виолина. Никола има велике музичке амбиције, засад са пуним покрићем. Члан је европске филхармоније, а дуго је био прва виолина Српског народног позоришта у Новом Саду. Воли педагогију и себе види као наставника, а као следећи логичан корак у каријери, намерава да магистрира.

ИЗЛОЖБА СКРИВЕНОГ БЛАГА

У објектима које обезбеђује Гардијска бригада налази се велики број уметничких дела која су потпуно непозната широј јавности, јер због ограниченог приступа мало људи може да их види. На изложби у војничком клубу Касарне "Дедиње" приказана су нека од тих дела која су насликали великани, попут Милана Коњовића и Бранка Миљуша. Отварајући изложбу, командант Гардијске бригаде подсетио је присутне да је уметност спона између наших пролазних живота и непролазних вредности и да зато у њој треба да ужива што више људи.

Нажалост, током протеклих деценија било је и недомаћинског односа према делу уметничког блага депонованог у репрезентативним грађевинама, због чега су неке од слика оштећене. Команда Бригаде предузела је све потребне мере да се спречи њихово даље оштећење и да се оне сачувају зарад будућих генерација. Изложба у гардијској касарни испунила је свој циљ, јер су се припадници јединице осведочили да постоји значајно уметничко "скривено благо". На неким будућим изложбама оно може бити доступно и широј публици, за шта у бригади постоји добра воља.

У раздобљу између два светска рата приликом одабира гардиста захтевало се добро здравље регрута, одређено социјално порекло, примерено владање и писменост, а уз то, да су правилно развијени и лепе и угледне спољашњости. Језгро гарде након Другог светског рата чинио је Пратећи батаљон Врховног Штаба НОВ и ПОЈ.

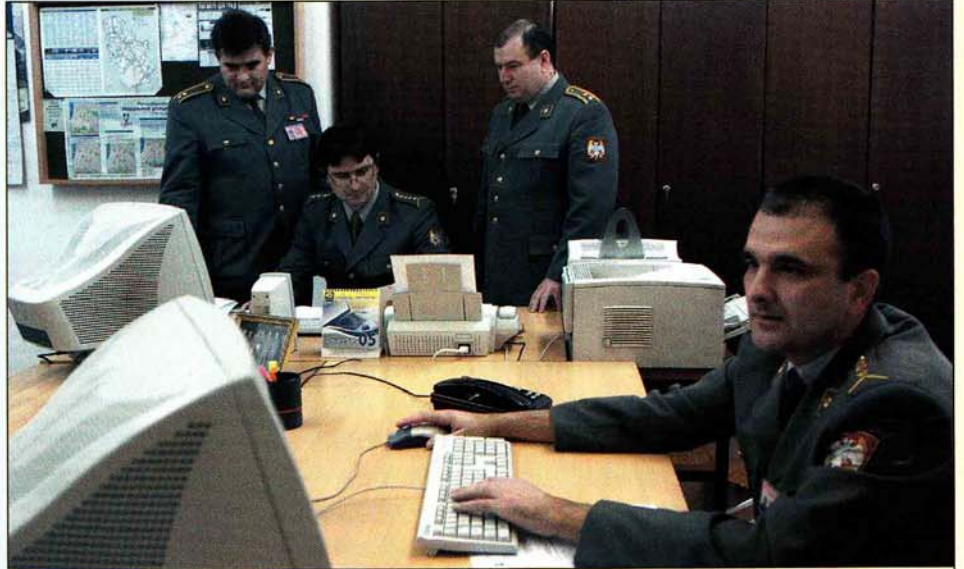
После деценија живе дипломатске активности руководства некадашње СФРЈ, када су гардисти дочекивали светске државнике, распад државе гурнуо их је у ровове око Вуковара. Сва та искуства, она пријатна и она горка, постала су део историје Гардијске бригаде. Пред њом је данас изазов да се без оптерећења из прошлости окрене будућности и заузме место и улогу које за њу дефинише државни врх. Ни мање ни више од тога, јер – једна је гарда. ■

Александар АНТИЋ
Снимио Звонко ПЕРГЕ

Центар за управљање кретањем

УШТЕДЕ У ВОЈНОМ ТРАНСПОРТУ

**Новоформирани састав
допринеће
рационалнијем,
безбеднијем и
правовременом
транспорту на копну,
мору и у ваздуху**

Команди логистике, у Одсеку за транспорт, недавно је основан Центар за управљање кретањем (ЦУК). Невеликим колективом саобраћајних стручњака руководи потпуковник Александар Илић, дипломиран инжењер. Оснивање тог центра дошло је у првом тренутку, у настојању да се такорећи на сваком кораку уштеди по неки динар. Таква или слична решења могу се видети и у савременим армијама, у којима су се одавно одомаћили појмови везани за ефикасно и рационално пословање.

Чиме ће се бавити Центар за управљање кретањем?

Најважнији задаци проистичу из оперативног руковођења међугарнизонским централизованим транспортом. Ту су и задаци везани за прикупљање и решавање захтева разних јединица и установа, те усаглашавање потреба са могућностима у погледу искоришћавања капацитета за превозе људи и материјала. У то спада и предлагање најбољих решења за планско, рационално, правовремено и безбедно одвијање транспорта на копну, мору и у ваздуху.

Људи у ЦУК-у имаће доста посла и због пријема дневних оперативних извештаја који се тичу транспорта, израде седмичних планова међугарнизонских превозења, планирања и праћења већих превозења, затим оперативног праћења стања комуникација и саобраћајне инфраструктуре у свим видовима саобраћаја, те остваривања увида у каквом су стању превозна средства. Мораће да брину и о сталном осавремењавању Центра модернијим техничким средствима и примени најновијих информатичких система.

Прикупљањем и филтрирањем захтева који пристижу из јединица и установа, транспорт ће се учинити ефикаснијим, економич-

ОБИМ ПОСЛА

У јединицама и установама ВСЦГ дневно се у просеку ангажује 746 моторних возила, која преваљују близу 50.000 километара и превозе око 3.500 људи, те нешто више од 600 тона терета разних врста, почев од свеколиких техничких средстава, па преко нафтних деривата до минско-експлозивних средстава, чије превозење захтева изузетну припрему и велику одговорност. У ЦУК-у се месечно обради око 160 захтева корисника транспортних услуга, при чему се ангажује 185 аутобуса и 75 транспортних возила.

ДВА ПРЕДЛОГА

Добро је што је Центар за управљање кретањем (ЦУК) "везан" за Команду логистике, јер је и највећи број транспортних јединица у склопу логистике, а и људи који су стручно оспособљени за обављање транспортних задатака припадају том делу војске. Можда би још боље било да се ЦУК стави под команду Управе за логистику ГШ ВСЦГ. Утолико пре што и захтеви за превозењем људи и материјалних средстава, те праћење безбедности саобраћаја у саставима што припадају Министарству одбране, такође треба да почну да се усмеравају ка ЦУК-у.

И друго, прикладније је да се ЦУК преименује у Центар за управљање транспортом, јер је тим сасвим одређеним појмом обухваћено и кретање.

нијим и безбеднијим, чиме ће се остварити и знатне уштеде у новцу. Због тога је у ЦУК-у уведено дежурство, ангажовањем старешина саобраћајне службе.

Кад је реч о праћењу саобраћајних токова не смеју се пренебрегнути искуства и резултати до којих се дошло коришћењем "чи пи" система (GPS – Global Position System), помоћу којег је могуће пратити кретање (или застајање) возила у сваком тренутку и на сваком месту – било дану или ноћу.

– Коришћењем GPS-а је прилично скупо – каже потпуковник Илић. – Међутим, имајући у виду многе његове предности, ваљало би наћи новац за набавку посебних електронских уређаја који ће бити уграђени у не више од двадесетак наших великих возила (шлепера).

У томе може доста помоћи Ауто мото савез Србије (АМСС), који ГПС од недавно врло успешно користи за организовање своје информативне службе, а посебно службе "Помоћ на путу", приближавајући је захтевима Европске уније. Она од националних аутомобилских организација тражи што ефикасније аутоматизовано праћење возила на путевима и брзо обавештавање о тачном месту саобраћајне незгоде како би се на време притекло у помоћ возачима и њиховим сапутницима. ■

Влада РИСТИЋ

ВАТРЕНИ ПОЛОЖАЈ НА ЦРНОМ РТУ

Стручњаци из ТОЦ-а недавно су на полигону изнад Сутомора испитивали пројектиле 155 mm са генератором гаса за *Нору Б-52* М2003 и ракете Г-2000. Била је то јединствена прилика да се провере њихови максимални домети.

ИЗМЕЂУ Д

Црног рта – изнад Сутомора, а испод виса од неких 450 m на коме се разметљиво шири репетитор – може се кривудавам и уским путем доћи путничким возилом, комбијем и минибусом. Али, постоје и изузеци и прилике кад се ту мора (јер нема друге) попети и нешто веће – на пример двадесетосмотонски артиљеријски систем *Нора Б-52*.

О њој се до сада много причало, а љубитељи технике и артиљерци вероватно јој знају и све тактичко-техничке одлике, између осталог и максимални домет – од 42 km. Како је он добијен у Никинцима, наравно прерачунавањем, јер на копну нема полигона на коме би се, због безбедносних разлога, то доказало, тај самоходни систем морао је поћи на проверу до мора. А Црни рт је био право место за то. Ту је ватрени положај који припада Техничком опитном центру и са њега је могуће испитивање гађањем на даљини до 45 km.

Сем *Норе*, на Црном рту је истовремено опитовано још једно средство – ракета Г-2000.

Наручилац свих тих испитивања био је Југоимпорт – СДПР, а изводили су их стручњаци из ТОЦ-а (као услугу за цивилно тржиште). Пут мора је, као што то бива када је реч о тако сложеним системима, кренула права мала експедиција од око 80 људи. Били су

укључени и представници сва три вида Војске. Морнарица је обезбеђивала пловни пут од “залуталих” бродова, а у јединици ВОЈИН, смештеној управо на Црном рту, нашла су сигурно уточиште оба испитаника. Они који дуже памте рекла би да је тако много људи било на окупу кад је испитиван *оркан*.

■ ЗАРОБЉЕНИ ХИРОВИТИМ ВРЕМЕНОМ

На једно се, ипак, заборавило. Децембар можда није био најсретније одабран месец за испитивања. Тада је и на копну хладно, доба ледених ветрова и снегова. На мору изгледа још студеније. И не зна се да ли је горе када југо намрачи небо и са пучине донесе обиље тешке и хладне кише, или кад олујна бура, носи све пред собом и увлачи студен у тело.

А управо у таквим немилим временским приликама, баш као да их искушава, били су заробљени испитивачи током шест децембарских дана. Час је падала густа киша, час просијавало сунце, на махове било је и града, а током свих дана готово да није стајао ватар, само је мењао правац и јачину. Дувао је понекад и до 30 метара у секунди. Наваљивао је на шаторе које су рукама морали да придржавају како не би одлетели, љуљао возила, дрвеће, изази-

ЗА ВЕТРА

вајуће фијукао око ватрених цеви. Људи су по ватреном положају ходали зашущкани до непрепознавања.

И можда би се ветру могло и опростити, јер он се раздувао последња три дана, али киши свакако није. Она је првих дана гађања толико раскаљала ватрени положај да је блато било нежељен пратилац сваког одласка до оруђа. Њега нису могли да засуше ни ветар ни пламени гасови који су избијали из артиљеријских цеви. Онако пњецаво, слепљено за обућу, било је препознатљив знак испитивача и њихова свакодневна мора – јер га је требало уклонити пре него што се са ватреног положаја уђе у топлину хотела "Сидро" у Бару.

Сметњу су представљали и "посматрачи" у баркама и бродођи-ма који су непрекидно шпартали морем, знајући да им предстоји добар улов. Зато су три брода Морнарице непрекидно патролирала и попут саобраћајних полицајаца покушавали да очисте пловни пут. И није реткост да се због тога некада чекало и по пола сата. Пола за то, пола кад прелећу авиони, пола због ветра. И тако из дана у дан. Испитивачи су морали да буду наоружани стрпљењем јер је некад због тих сметњи знао да протекне и по један сат између два опалења.

Време су неки прекраћивали уз врућу кафу или чај у кантини јединице, други би отшетали пут брда са репетитором привучени ра-

зноврсним бојама, а неретки би "скокнули" до Стене заборавана на Црном рту која се застрашујуће надвила над морем. Та стена чува приче о неоствареним војничким љубавима.

■ "СКЕНИРАЊЕ" АТМОСФЕРЕ

Опитовања су свакога дана трајала од 7,00 до 15,00 часова, безмало, цео кратак зимски дан. Са мраком се долазило на ватрени положај, у сумрак одлазило.

Током припреме за гађање најпре је у Радовићима, педесетак километара од ватреног положаја, пуштана у ваздух метео-сонда како би се добили преко потребни подаци о температури, притисцима и јачини ветра у горњим слојевима атмосфере. Они су били веома важни за пројектиле јер је њихова највиша тачка лета (ордината) око 17 километара. А црвени пилот балон који би се с времена на време залепршао изнад ватреног положаја давао је податке о ветру до километар у висину. Без те информације, и израчунавања по правке на ветар, ракета Г-2000 могла би да оде у нежељеном правцу. То је посебно важно у њеној активној фази лета (када ради ракетни мотор), јер је тада врло осетљива због мале почетне брзине. Ветар одмах делује на њу.

МАЛА ЕКСПЕДИЦИЈА

У шестодневним испитивањима учествовало је око 80 људи. Половину су чинили испитивачи из ТОЦ-а, а остало представници Југоимпорта – СДПР, Војнотехничког института, предузећа “Лолла”, “Слободе” из Чачка, ваљевског “Крушика”, крагујевачке “Заставе”, београдске фирме ЕдеПРО.

Незамењиви на тим опитима су и осматрачки. Они су по обичају распоређени на три тачке. Иако су две довољне, трећа је златна резерва јер може се десити да један од осматрача не види место пада пројектила па онда нема ни валидних резултата гађања.

Њима је овога пута помагао и моранарички радар који је, такође, бележио место пада. Ипак, можда најближи рејону циља био је један хрватски брод који је све посматрао са безбедне удаљености. Њему ни ветар ни киша нису сметали.

И осматрачи, као и чланови опитне посаде запослени су у ТОЦ-у, тачније на полигону у Никинцима. То је искусна екипа која је преко главе превалила на стотине опита, али је и за њих, као и за све друге, увек изазов испитивање нечег новог. Подаци и прорачуни говоре да *Норин* пројектил може да досегне више од 42 километра и да је максимални домет ракете Г-2000 око 38 км, а да ли је то заиста тачно, може се проверити једино гађањем.

■ ДАНИ РЕКОРДА

Другог и трећег дана терена постигнути су и рекорди. Магистар Љуба Матић, из ТОЦ-а, руководиоца радног тима за испитивање ракете Г-2000 објашњава шта се догађа приликом опаљења:

– Притисак у цеви Г-2000 је готово занемарив јер је она отворена са обе стране и гасови излазе напоље, али се у комори ракетног мотора ствара сила потиска. Ту су притисци око 200 бара, а како су и потисци врло велики ракета има дуг домет. Она поступно достиже максималну брзину. Кад изађе из лансера брзина јој је мала 48–49 m/s, потом, како се мотор разгорева убрзава и на крају активне фазе достигне око 1.100 m/s.

ДВА ПРОЈЕКТИЛА

Пројектил Г-2000, 122 mm, модефикована је ракета за руски систем *град*, којој је замењен ракетни мотор и самим тим готово дупло повећан домет – са око 20 km на око 38. Иако је то средство намењено извозу могуће га је користити и за наш ракетни систем *огањ*. Потребно је само да се на ракету стави прстен 128 mm. Упаљач за Г-2000 ради “Крушик”, а ракетно гориво фирма ЕдеПРО.

Истовремено је испитиван и нови пројектил 155 mm са генератором гаса за *Нору Б-52*. Гранату је радила “Слобода” из Чачка, а барутно пуњење “Милан Благојевић” Лучани.

ПОДМЛАДАК ОПИТНОГ ЦЕНТРА

Испитивању на мору присуствовало је много младих људи из ТОЦ-а. Поред капетана Слободана Матића, били су и поручници Дарко Мацаревић и Нешко Контитић, потпоручник Раде Париповић, инжењер Јелица Прљевић, техничари Дејан Фируловић и Небојша Иваниш. Већини је то био први велики терен, а њихово време тек долази.

За разлику од ракете, *Нора* је класичан артиљеријски систем, и њен пројектил, тежак око 48 kg, има страховито велику почетну брзину – око 925 m/s. И притисци су огромни – око 3.500 бара.

Речима се верује, али очи морају да се увере. Зато најузбудљивији тренуци уследе када на ватреном положају зацари тишина. Неизвесност је готово опипљива. Тада се у једној секунди немира укрсте, сукобе и сломе стрепња и радост, коју попут адреналина убризгава опасност. И све то траје кратко – до трена када ракета шиштећи, окупана белим димом, напусти цев оруђа.

Након опаљења одбројавају се секунде лета. Чују се попут молитве речи: *Само да прође минут и по. После је све добро.* А ракету, невидљиву оку, запажамо тек после друге минуте када у мору прави мали гејзир. Превалила је 38 km и током свих дана испитивања тај домет је упорно потврђивала.

Мерење попречног нагиба оруђа

За разлику од наизглед крхких ракета, *Нора* је деловала моћно на ватреном положају. И чинило се као да се бојама у које је офарбана стопила са крајоликом. Иако је намењена извозу, сви знају да јој је срце заробљено – наше. У њен развој уткана је памет Војнотехничког института, "Поле" и неколико предузећа наменске индустрије. То је систем над којим се непрекидно бди и бележи сваки трзај, детаљно испитује застој. А када се простором разлегну команде за гађање капетана Милана Симића, чак и ако се рукама заклопе уши, немогуће је не осетити њену силу. Ударни талас шири се кружно и полеже све пред собом. Ветар је за *Нору* дечија играчка. А и домет је постигнут – око 43,5 km.

Одлични резултати привукли су у Бар и директоре неких предузећа наменске, али и представнике МО и Генералштаба ВСЦГ. И сви су желели да својим очима осмотре гађање и лично се увере у резултате. А и време као да им је било наклоњено. За неверовати је, али небо се растворило и после свих тмурних дана засијало је сунце. Својих пет минута најпре су искористиле ракете Г-2000, а потом и *Норини* пројектили. Међутим, догађаји који су уследили онемогућили су да се постигну још бољи домети. Цео дан су испитивања прекидана – због авиона, бродова, промене места осматрача, и на крају због тзв. застоја на оруђу. Али, потпуковник Миле Попарић, руководилац радног тима из ТОЦ-а задуженог за *Нору*, не губи оптимизам:

– Досадашњи резултати су охрабрујући. Имамо ситнијих проблема, али је остварен домет од 43,5 km. То је боље од предвиђеног и до сада је највиши домет на овим просторима постигнут класичним артиљеријским оруђем. Мислим да ће, са малим побољшањима и отклањањем уочених недостатака, ово бити врло добар систем.

Бура која је у поподневним часовима почела да дува брзином већом од 20 m/s онемогућила је да се достигне сањани домет од 46 km. Опитовање је окончано силом природе, али, биће још прилике за рекорде. Сигурно, догодине. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Дејан ФИРУЛОВИЋ

УКРАТКО

ПОЛИЦИЈА ПРЕУЗИМА ГРАНИЦУ ПРЕМА РУМУНИЈИ

Планско уступање Министарству унутрашњих послова Србије послова обезбеђења државне границе према Републици Румунији, у дужини од 139 km, на одсеку одговорности 12. граничног батаљона из Новосадског корпуса, завршено је 23. децембра.

Примопредаји тог дела граничног појаса, организованог на Караули "Јаша Томић", присуствовали су и командант Новосадског корпуса ВСЦГ пуковник Станимир Матијевић, помоћник начелника ресора јавне безбедности МУП Републике Србије пуковник Милорад Зеџ и председник општине Сечањ Предрог Милошевић.

Планирано је да до краја јануара 2006. године у надлежност МУП-а буде уступљен и преостали део државне границе према Републици Румунији, на одсеку одговорности 11. граничног батаљона, до ушћа реке Нере у Дунав. ■

ПРОМОТЕРИ СРПСКОГ БРЕНДА

У хотелу "Олимп" на Боровцу у Бугарској организовано је међународно културно такмичење, на коме је екипа Мађарске освојила прво место, друго место припало је Бугарској, док је Србија и Црна Гора заузела треће место. Нашу екипу чинили су припадници Војне установе "Тара", заменик директора мајор Дејан Мрљеш и кувари Гордана и Вукадин Милосављевић. Они су на такмичењу били веома успешни у спремању специјалитета националне српске кухиње.

Идеја за организовање тог такмичења настала је приликом недавне посете делегација Управе за општу логику Министарства одбране СЦГ бугарској Агенцији за социјално старање при Министарству одбране Бугарске. По речима пуковника Перице Павловића, делегација је тада обишла више рекреативних центара Министарства одбране Бугарске (хотел "Шипка" у Софији, Боравац, Рибарица, Варна, Несебар, Созопол), све ради размене боравка припадника оружаних снага у војним туристичким комплексима. ■

З. М.

Анализа годишњег програма рада Војне академије

ЗНАЧАЈНИ РЕЗУЛТАТИ

Војној академији ВСЦГ 22. децембра одржана је анализа годишњег рада те образовне установе. Поздрављајући присутне заступник начелника генерал-мајор мр Видосав Ковачевић истакао је да су у току школске 2004/2005. године школована 1.184 студента, 521 ученик, 281 слушалац за резервне офицере и 586 официра на различитим нивоима школовања и усавршавања.

Скуп је у име Министарства одбране поздравио начелник Сектора за људске ресурсе Зоран Јевтић.

На Војној академији постигнути су значајни резултати, побољшана је материјална база набавком најсавременије опреме и формирањем стрелишта за пешадијско наоружање у Панчеву, које испуњава све услове Међународне стрелачке федерације, затим набавком техничких средстава за рад и формирањем стрељане за ваздушну пушку и пиштољ у спортском центру Војне академије.

Војну академију посетило је 30 делегација из 16 земаља, а њени припадници реализовали су 35 посета у 12 земаља. Обишли су сличне високошколске установе у Италији и Македонији, реализовали крстарење школским бродом "Јадран" до Портсмута у Великој Британији, уче-

створили на регати у Италији и оријентирингу у Финској.

У току године припадници Војне академије учествовали су на 25 научних скупова и симпозијума. Објављена су 272 рада на стручним скуповима и у часописима. Током школске године седам лица је одбранило докторске дисертације, а четири магистарске радове.

Наставу је реализовало 346 наставника из Војне академије и 250 спољних сарадника. Постигнут је врло добар успех (7,77) на основним студијама, одличан успех (8,90) на генералштабном и на командно-штабном усавршавању (8,70). Смањен је број студената који су отпуштени са школовања због слабог успеха. У протеклој години није било ванредних догађаја који би за последицу имали угрожавање живота и здравља људи из домена одговорности војне организације.

У току анализе годишњег програма рада сагледани су сви аспекти планирања, реализације, постигнути резултати и проблеми. Презентовани су и тежишни задаци за наредну школску годину.

Присутни су чули четири излагања. Пуковник др Душан Регодић говорио је о реализацији наставног процеса у Војној академији, а о наставном процесу у Војној гимназији пуковник мр Вељко Лучић, о логистичком обезбеђењу наставног процеса пуковник Милован Радишић, о новом моделу система школовања у СЦГ и окружењу говорио је пуковник др Љубиша Танчић.

О реализацији посебних облика наставе у Одсеку морнарице излагао је капетан бојног брода Ђорђе Празић, о школовању слушалаца за резервне офицере и предлогу новог модела школовања говорио је мајор Жељко Нововић, о развоју материјалне базе на Катедри НВО КоВ пуковник Иван Стаменов. Пуковник мр Стојан Кљајић изложио је рад о учешћу припадника Војне академије на спортским такмичењима, перспективама даљег развоја и о новоствореној теретани и кардио-центру у Спортском центру.

За постигнуте резултате у реализацији васпитно-образовног процеса уручене су похвале и новчане награде. ■

Н. МИЛОШЕВИЋ

ТЕРЕТАНА И КАРДИО-ЦЕНТАР

У оквиру Спортског центра Војне академије отворени су теретана и кардио-центар. Намењени су за вежбање студената и старешина, слушалаца командно-штабног и генералштабног усавршавања при Школи националне одбране, за припреме спортиста, припреме припадника ВСЦГ који одлазе у мировне операције, под претпоставком да ће бити изложени посебним животним условима и физичким напорима, затим за тренажни процес припадника Војске који имају физичка ограничења због болести, те морају да вежбају по посебним режимима.

Опрема је набављена од реномираног светског произвођача за овакве врсте теретана, италијанске фирме „Technogym – The Wellness Company“.

ФОРУМ БЕЗБЕДНОСТ И ДРУШТВО

У организацији Удружења дипломаца Центра "Џори К. Маршал" у Центру "Сава", 20. децембра, одржано је четврто заседање форума "Безбедност и друштво", на коме су размотрена питања глобалне безбедности.

Форум је и овог пута применио свој већ препознатљив начин рада у виду три панела као три погледа на глобалну безбедност – евроатлантски, регионални и национални. Професор у Маршал центру, пуковник Џејмс Хоукрофт осврнуо се на улогу и значај алијанси и коалиција у обликовању глобалне безбедности 21. века. Доктор Петер Батор, председник Управног одбора Удружења Џ. Маршал Словачке Републике, анализирао је будућност Косова са становишта посматрача из региона централне Европе, а др Мирољуб Јевтић, професор са Факултета политичких наука из Београда, говорио је о политичкој коректности као узроку неуспеха борбе против тероризма. Предавање о значају умреженог рада у савременим питањима светске безбедности одржао је директор Европског центра за студије безбедности "Џори К. Маршал", др Џон Роуз. ■

С. Ђ.

ПРИЗНАЊА НИЦ-у "ВОЈСКА"

На пригодној свечаности у Команди 78. моторизоване бригаде у Врању, пуковник Милосав Симовић, командант тог састава ВСЦГ, уручио је пуковнику Звонириу Пешићу плакету коју је та јединица доделила Новинско-издавачком центру "Војска" за вишегодишњу професионалну сарадњу.

Плакете су уручене и заслужним појединцима, пуковницима Звонириу Пешићу, Славолубу Ранђеловићу и Душану Кнежевићу. ■

ОКРУГЛИ СТО О ТЕРОРИЗМУ

"Сектор безбедности СЦГ у супротстављању савременом тероризму", назив је округлог стола одржаног 23. децембра у Београду, у организацији Сектора за политику одбране Министарства одбране и Института ратне вештине.

Након уводне речи пуковника проф. др Митра Ковача, скупу се обратио министар одбране Зоран Станковић.

– Ваше присуство на округлом столу гарантује нам да ће оно што ће проистећи из данашњег рада бити основа за реформу сектора безбедности СЦГ у складу са захтевима савремених изазова, ризика и претњи. Новим безбедносним претњама може се ефикасно супротставити укључивањем свих елемената сектора безбедности на националном нивоу. Такође је важно да СЦГ успостави одговарајућу способност која ће јој омогућити активну улогу у међународном супротстављању тероризму – рекао је министар Станковић.

Округли сто окупио је еминентне истраживаче и познаваоце феномена тероризма. У току трибине начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић представио је учешће ВСЦГ у супротстављању савременом тероризму. Пуковник проф. др Бранислав Ђорђевић и пуковник др Неђо Даниловић представили су пројекат "Сектор безбедности СЦГ у супротстављању савременом тероризму". "Допринос домаће науке теоријском одређењу и дефинисању тероризма" била је тема др Радослава Гађиновића, а о "Обавештајним и безбедносним службама држава чланица и СЦГ у супротстављању савременом тероризму" говорио је пуковник Милан Стојановић.

Излагања "Светска наука у одређењу и дефинисању савременог тероризма" проф. др Драгана Симеуновића, "Проблеми који доприносе општеприхватљивом дефинисању тероризма на међународном плану" доц. др Зорана Драгишића, "Класификација савременог тероризма" проф. др Милана Мијалковског и "Историјски аспекти тероризма на простору СЦГ" др Бојана Димитријевића, допринела су настојањима да се одреди феномен за који, у међународној заједници, још не постоји општеприхваћена дефиниција. ■

С. ЂОКИЋ

СТРУЧНИ ПРОФИЛИ ОФИЦИРА

У Управи за школство Министарства одбране СЦГ презентовани су резултати научног истраживања *Дефинисање стручних профила официра ВСЦГ за почетне дужности*. Скупу су поред чланова радног тима који је реализовао пројекат присуствовали начелник Сектора пуковник Зоран Јевтић, начелник Управе за обуку Генералштаба Војске СЦГ генерал-мајор Милоје Милетић, представници Војне академије, Управе за кадрове, Управе за стратегијско планирање МО, те психолози из Управе за људске ресурсе и команде Оклопне бригаде.

Истраживањем је научно утемељено, како наглашава руководилац пројекта пуковник Александар Савић, планирање и програмирање војног образовања, односно израда *Основа наставних планова и програма, Наставних планова и програма ВА за основне студије и методске основе наставе у војним школама*. Секундарни

значај истраживања се огледа у коришћењу добијених резултата за избор смерова, родова и служби Војске које је неопходно школовати на ВА. На основу прикупљених података такође се могу одредити профили официра које није потребно школовати у Војсци, јер се уз додатно оспособљавање могу добити после завршених студија у грађанству, али и потребне особине кандидата који конкуришу у војне школе.

О односу општих и стручно-специјалистичких војних садржаја који се изучавају на ВА, те критеријумима за рационализацију наставног процеса, такође се може одлучивати на основу резултата истраживања.

Сазнања о стручним профилима официра Војске за почетне дужности користиле се и у пројекту *Реформа система војног школства у МО и ВСЦГ*. ■

В. ПОЧУЧ

НОВОГОДИШЊИ ПАКЕТИЋИ ЗА НАЈМЛАЂЕ

Безбрижно детињство чини и сусрет са Деда-Мразом. У многим војничким колективима та радост приређена је најмлађима, а Деда Мраз им је поделио новогодишње пакетиће и пожелео срећно детињство и у Новој 2006. години.

Лепо и забавно било је и у 46. логистичкој бригади у Касарни "Васа Чарапић" на Бањици. Више од две стотине малишана обрадовало се што их родитељи и Дада Мраз нису заборавили у овом новогодишњем расположењу.

Да расту весело и буду добри ђаци пожеleo им је командант бригаде пуковник Миливоје Симић, а за добру забаву ту је била група "Чигрице". Пакетиће су обезбедили бројни спонзори. ■

Срећна Нова 2006.

Капетан бојног брода мр Ото Икер, командант 82. поморског центра Морнарице ВСЦГ:

– У Новој 2006. години желим свим грађанима добро здравље, мудрост, срећу; да убрзамо корак и стигнемо Европу, да будемо стабилни и пуни елана, да наша земља буде богата, да сви добро живимо. Желим да систем одбране убрза започете реформе, а Војска заузме право мјесто у друштву.

Морнарици желим мирно море и заједничку пловидбу са свима на Јадрану и Медитерану.

Јединици којом командујем желим боље материјалне услове, да бродови, подморнице и ронилице плове и да се обука несметано изводи на мору, копну и ваздуху.

Желим да сви живе у својим становима.

Мир је недјелив и само напором свих нас може бити сачуван и служити за стабилност, просперитет и напредак нашег друштва.

Нека нас драги Бог чува у 2006. години од нас, за нас, због нас и свих који долазе послије нас!

Војник Милан Петковић, база "Добросин":

– Нека се сви у "лудој ноћи" излудују и нека буду срећни. Ја ћу са својим друговима бринути да мир нико не наруши и у томе нас неће спречити ни брда, ни планине, ни снегови и сметови, ни евентуални злонамерници. Уосталом, видећу зашто кажу да и "војничке нове године" знају да буду незаборавне.

Мајор Золтан Рајда, заступник команданта 12. батаљона везе Новосадског корпуса:

– Желим да се реформа ВСЦГ настави убрзаним током, уз наду да ће се у том процесу изнаћи и најцелисходнија решења. Очекујем да ће у наступајућој години покренуте реформе омогућити свим старешинама стручно и професионално усавршавање и довести до модернизације рода

везе. Такође желим брже и квалитетније решавање егзистенцијалних питања, посебно оних стамбених, како би породице многих припадника ВСЦГ напустиле непримерене подстанарске просторе.

Капетан прве класе Стојан Поповић, командир граничне чете на Дрини:

– Ово је вероватно последња Нова година коју дочекујемо као чувари границе на Дрини и Тари. Наиме, све смо припремили за предају границе МУП-у, али док не дође до примопредаје ми остајемо будни чувари, као што смо то били и свих ових година од 1992. године.

Уверени смо да смо задатке успешно извршавали, а бројне генерације војника по добру ће памтити овај колектив, људе око реке и на планини, који су нам увек помагали да радимо и живимо боље. Велики број војника по уговору желео би да настави овај посао и у саставу полиције, али моћи ће само они који испуњавају услове. И онима који остају и онима који ће отићи желим успех на новим пословима и задацима. А свим припадницима Војске и грађанима наше земље желим једну бољу и лепшу годину!

Маида Шендел, дипломирани правник у 367. морнаричко-логистичкој бригади Морнарице ВСЦГ:

– Желим да нам наступајућа 2006. донесе добро здравље, срећу и успјехе како у пословном тако и породичном животу. Потрудимо се да превазиђемо недаће и тешкоће које су нас пратиле у години коју испраћамо. Желим да се побољша статус свих нас који смо запослени у Војсци. Желим да се више дружимо, да нам се на лица врати осмијех који смо, чини ми се, изгубили.

Професор Снежана Станче-
тић, референт за физичку обуку у
Новосадском корпусу, државна
репрезентативка и балканска ре-
кордерка у атлетици за ветеране:

– У наступајућој 2006. години
желим свима првенствено здравље.
Што бржу и безболнију трансфор-
мацију ВСЦГ у савремену и модер-
ну војску, у којој ће физичка обука
заузимати значајније место него до
сада.

У јулу учествујем на Европском атлетском првенству за
ветеране, које ће се одржати у Пољској, па прижељкујем, али
и очекујем изузетно висок пласман, што ће за мене, моју по-
родицу, али и средину у којој живим и радим значити много.

Свим припадницима ВСЦГ, посебно својим колегама, же-
лим море среће и љубави и – ниједну кап туге и бола.

Потпуковник Слађан Стамен-
ковић, командант 1. моторизова-
ног батаљона 78. моторизоване
бригаде Врање:

– Свим припадницима Војске,
а посебно онима који су ангажова-
ни у Копненој зони безбедности и
на административној линији према
Космету, желим срећну 2006. го-
дину и нека је дочекају у весељу и
радости. Војницима и старешина-
ма у Копненој зони безбедности,

који ће и те ноћи бити на дужности, желим да задатке изврша-
вају у миру и да убудуће много више времена проведу са сво-
јим породицама.

Капетан Александар Радова-
новић, командир јединице ВОЈИН
на Златибору:

– Наш невелики колектив, који
своје задатке извршава на 1.500
метара надморске висине, у Нову
годину улази са знатним побољша-
њима током године која је на изма-
ку. У сарадњи са Агенцијом за кон-
тролу лета стављен је у функцију
најмодернији радар за контролу
нашег неба. Поред значаја за си-
стем одбране у целини, нова техника нама омогућава стручно

усавршавање, ефикасније извршавање редовних задатака и
бољу организацију посла.

Уз нову опрему, доста је уложено и да се унапреде усло-
ви живота и рада. Желим свим припадницима Војске да у
2006. години осете побољшање и услова рада и животног
стандарда. Наравно, и добро здравље и срећу!

ТРАДИЦИОНАЛНА АКЦИЈА “НАЈПЛЕМЕНИТИЈИ ПОДВИГ ГОДИНЕ”

ЖИВОТ ЗАЛОЖЕН ЗА ДРУГОГ

У част човека који је спреман да свој живот заложити спасавају-
ћи другог, “Вечерње новости” су и ове године у 43. традици-
оналној акцији “Најплеменитији подвиг године” наградили
племените људе Златним и Специјалним плакетима. Призна-
ња су уручена на свечаности у Скупштини града Београда,
14. децембра 2005. године.

У жирију којим је председавао академик Матија Бећковић,
били су Борис Тадић, Санда Рашковић-Ивић, Зоран Ивошевић,
Тања Бошковић, Верица Ракочевић, Оља Ивањицки, Небојша
Брадић, Ненад Манојловић, Предраг Даниловић, Светлана Бојко-
вић, Миодраг Јевтић, Јован Кесар и Манојло Вукотић.

Жири је за најплеменитијег међу племенитима прогласио вој-
ника Миливоја Тијанића, који је у септембру из слупаног аутомо-
била из Трновске Реке готово сигурне смрти спасао сестре Суза-
ну и Марију Јефтић.

Златна плакета за најплеменитији колектив у 2005. години
додељена је војницима и старешинама 506. пешадијске бригаде
Новосадског корпуса, који су, заједно са припадницима 1. инжи-
њеријског пука, 123. понтонирског батаљона и осталим јединица-
ма те оперативне команде, међу првима притекли у помоћ ста-
новништву средњег Баната током катастрофалних поплава у про-
леће ове године.

За најплеменитију децу, у категорији дечијег подвига, жири се
определио за једанаесторо српских малишана, повратника у При-
штину после мартовских насиља 2004. године.

На свечаности је уручено и седам Специјалних признања.
Постхумно Владимиру Алексићу из Шепка код Зворника, који је
подлегао повредама од опекотина спасавајући колегу из запаље-
не цистерне, Деани Бардек из Апатина, која је из запаљеног ауто-
мобила спасла четворо својих суграђана, и Ренату Грбићу, спаси-
оцу са Дунава.

Специјална плакета уручена је и Филипу Голубовићу, војнику
из Зрењанина, који је из Бегејског језера извукао двоје деце, за-
тим Мирки Филиповић из Железника, која је пронашла 23.000
евра и вратила их власнику, а да за то није прихватила награду.
Исто признање је уручено и четворици малишана, Рома, зато што
су из зрењанинског језера извукли дављеника, као и зрењанин-
ским аласима, који су спасавали утопљенике из аутобуса “Ауто-
баната”. ■

Нада МИЛОШЕВИЋ

АФЕРЕ ЦВЕЂАРА (2)

Како су подељени војни
станови у Рашкој улици?
Хоће ли надлежне правне
институције поништити
усвојена решења?

Шта нам нуди нови
стамбени правилник као
одговор на неразумљиво
стамбено пословање?

Колико је пољуљан
углед Војске и
Хидротехнике?

ШИРОМ ЗА

а нема толико неправде и очигледне кривде у свакодневном животу, говорио је психоаналитичар Душан Косовић, не би било неопходно говорити о правди и поштењу. Тако, има смисла и овде понешто рећи о правичности, па макар то не утицало на судије које су дужне да суде не само по слову закона, већ пре у његовом духу. Зато није ни тешко замислити каква штета може настати од неправедне правде, која често има и велику моћ и знатан утицај у друштву. Да поједноставимо, шта се још, заправо, одвијало у Цвећари два и три?

■ ИЗМЕЂУ ЖЕЉЕ И ПРЕСТУПА

Решења о подели војних станова у Рашкој улици донесена су 2000. године на основу Правилника о начинима, мерилима и критеријумима за доделу станова и стамбених зајмова припадницима Војске. По њему су такође подељени станови запосленим у СМО и ВЈ и у другим деловима Београда. Тај правни документ Уставни суд је накнадно прогласио неважећим, односно неуставним. Шта се даље

ТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

Без коментара – војни станови у Рашкој улици

дешавало? Основни проблем јавио се у вези са решењима о додели станова која су по незаконитом Правилнику била правоснажна и извршна. Поставило се питање да ли их поништити у потпуности или само оним припадницима Војске који се у додељене станове нису уселили. При томе се део решења односио и на станове чија изградња још није ни започела. Разматрајући тако сложјену дилему надлежни у Министарству, Војсци и државним институцијама закључили су – признати решења о додели војних станова онима који су се у њих већ уселили. За одређен број припадника Војске који се нису уселили у додељене станове такође је договорено да се решења не поништавају уколико покрену индивидуалне тужбе пред надлежним судовима. С обзиром на то што се у војне станове из Рашке улице све до 2005. године нису уселили они који су за њих добили решења, било је реално очекивати да ће сва бити поништена. То се, међутим, није догодило. Зашто?

– Члан 80. Закона о Уставном суду прописао је да се појединачни правни акти могу прогласити неважећим ако се у року од шест месеци на њих уложи жалба. Како после одлуке Уставног суда нико од стамбених интересената у Министарству и Војсци није то применио за решења о подели војних станова у Рашкој улици, она су остала важећа. С друге стране, у моменту добијања решења о додели станова на тој локацији против њих нису уложене жалбе ни у редовном управном поступку – објашњава пуковник Драган Ђини, начелник Одељења за стамбене послове Сектора за људске ресурсе МО СЦГ.

Уз све то, 24 војна стана подељена су само на основу идејних скица стамбеног објекта у Рашкој улици, а не како је и тадашња законска регулатива предвиђала на основу дојаве надлежног војнограђевинског органа Стамбеној управи о броју новоизграђених станова, њиховој структури и површини. Доношење решења, дакле, на основу идејне скице или сличног

техничког пројекта у том моменту било је нерегуларно. Како појашњава пуковник Ђини, за то је била овлашћена тадашња Стамбена комисија за генерале и адмирале. Свакако да поступак обарања тих решења на суду, само због те чињенице, не би уродио плодом.

Стамбени правилник из 2000. године није прецизирао колика је површина станова у односу на структуру која припада запосленима у Војсци, сем у случајевима када се обрачунавају стамбени зајмови. Однос између структуре и могуће квадратуре војних станова, које гради или купује војнограђевински орган, утврђивао се накнадно по техничким критеријумима и пројектима стамбених зграда. Како за војне станове које су заједнички градили СМО СРЈ и Хидротехника у Рашкој улици није испоштована процедура дојаве стамбеној комисији после завршених грађевинских радова, накнадно је констатовано да је квадратура већа од структуре станова који су додељени будућим станарима.

— Ни у ком случају не желим да оправдавам рад стамбене комисије која је додељивала станове у Рашкој улици. У то време је она, међутим, имала одговарајуће механизме и надлежности који данас реално не постоје. И извођач радова се морао придржавати одлука Београда о додели градског

грађевинског земљишта за изградњу зграда високог стамбеног стандарда. Очито се на том простору Дедиња нису могли градити мањи станови. Истина, постојала је разлика између квадратуре готових војних станова у Рашкој улици и оне предвиђене решењима о додели. Али то је последица стамбеног правилника који је претпостављао структуру, а не квадратуру војних станова. Већих одступања, додуше, између површина станова одређених у решењима и њихових идејних пројеката, није било. Значајније повећање квадратуре тих станова настало је тек када су отпочели грађевински радови. У међувремену су се променили и стандарди за обрачунавање стамбених површина. Познато је и да су поједини будући станари Ра-

	ВОЈНА ТАЈНА ПОВЕРЉИВО
ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ СЕКТОР ЗА ПОПУНУ, МОБИЛИЗАЦИЈУ И СИСТЕМСКА ПИТАЊА УПРАВА ЗА СТАМБЕНЕ ПОСЛОВЕ Бр. 1025-2/2000	
На основу члана 11. Правилника о решавању стамбених питања у Савезном министарству за одбрану и Војсци Југославије („Службени војни лист“ бр. 23/2000), начелник Генералштаба Војске Југославије, д о н о с и	
О д л у к у	
ДОДЕЉУЈЕ СЕ Косовац Слободану, генерал-мајору на служби у ВП 1122/12 Београд, 4.5-собан стан у закуп на неодређено време у гарнизону Београд на адреси: Улица Рашка, објект ДЗ, површине 128.41 м ² , са гаражом и помоћним просторијама површине 17.66 м ² .	
Образложење	
Косовац Слободан, генерал-мајор поднео је захтев за доделу 4.5-собног стана у закуп на неодређено време у гарнизону Београд. Захтев је разврстан у I групу стамбених интересова са стажом од 08.09.1992. године.	
С обзиром на значај дужности коју генерал Косовац обавља, а имајући у виду да са породичном станује у 1.5-собном службеном стану, одлучио сам као у диспозитиву ове Одлуке.	
Ова Одлука служи као основ за закључивање уговора о закупу предметног стана на неодређено време са надлежном Војнограђевинском дирекцијом Београд.	
По реализацији ове Одлуке, обавестити Управу за стамбене послове, ради скидања молбе са евиденције, јер је именовани на овај начин коначно решио своје стамбено питање.	
НАЧЕЛНИК ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ генерал-пуковник Небојша Павловић	

СТАМБЕНА КОМИСИЈА ЗА ГЕНЕРАЛЕ И АДМИРАЛЕ УП-1 Бр. 1025-10-2000 од 28.12.2001 године	
На основу чл. 27. ст. 1. Правилника о решавању стамбених питања у Савезном министарству за одбрану и Војсци Југославије („Службени војни лист“ бр. 23/2000), Стамбена комисија за генерале и адмирале на седници одржаној 28.12.2001 године, донела је	
Р Е Ш Е Њ Е	
ЂОКИЋ ДУШАН ИВАН (презиме, оцао име и име)	
Генерал потпуковник, ВП 8634 БЕОГРАД (име, оцао и матично место, на служби у војној пошти - установи)	
ДАЈЕ СЕ У ЗАКУП НА НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ 5,5-собан (петоишорбан) стан, површине 168.25 у гарнизону Београд, Улица "ЛИСИЧЈИ ПОТОК", објект 02, број стана 2, са гаражом бр. Г2, површине 22.56 м ² .	
Стан је у својини: СФ Војске Југославије. Диспозитивни корисник: НОВОГРАДЊА.	
Припадајућа структура стана одређена је на име следећих чланова заједничког породичног домаћинства:	
1. ЂОКИЋ МИРЈАНА, супруга 2. ЂОКИЋ ДИЈАНА, сестра 3. ЂОКИЋ ДЕЈАН, син	
Ово решење служи као основ за закључивање уговора о размени власништва 2,5-собног стана који је имао у својини у ул. БУЛЕВАР А. ЧАРНОЈЕВИЋА бр. 154 БЕОГРАД и стана који му је додељен у закуп на неодређено време са надлежном организацијом јединицом СМО.	
Образложење	
Стан се даје у закуп на неодређено време на основу поднетог захтева број 1025-2/2000 од 19.09.2000 године и закључка Стамбеног органа ВП 1313 Београд - број 1025-7/2000од 06.04.2001 године, а сагласно одредбама Правилника, па је решено као у диспозитиву.	
Дношењем овог решења сматра се да је окончан поступак по захтеву именованог за доделу стана припадајуће структуре.	
ПОУКА О ПРАВНОМ СРЕДСТВУ: Против овог Решења може се изјавити жалба Вишој стамбеној комисији у СМО и БЈ за генерале и адмирале у року од 15 (петнаест) дана рачунајући од дана пријема истога. Жалба се подноси преко јединице - установе у којој је лице на служби и Стамбене комисије за генерале и адмирале, непосредно или поштом препоручено.	
СТ /ВД	
Достављено: - странци - у досије - ВГД-СМО	ПРЕДСЕДНИК вицеадмирал Миливоје Павловић
Досије: 17705	

Глас Хидротехнике

НЕПРАВЕДНА ПРАВДА

Стамбена задруга Хидротехника из Београда је од 1983. године изградила и уселила више од 60.000 квадратних метара стамбеног, гаражног и пословног простора. За Војску је, такође, градила станове у Миријеву. До афера Цвећара два и три није наишла на неразумевање пословних партнера. Са директором Задруге Слободаном Петровићем разговарали смо о проблемима који су пратили те грађевинске радове.

Како је Ваша фирма започела послове у улицама Рашкој и Вељка Лукића Курјака?

Да би се правилно протумачили закључени уговори између СМО СРЈ и Хидротехнике треба имати у виду да су они потписани непосредно после бомбардовања 1999. године, по тада важећим цивилним и војним прописима, правилима струке, нормама и усвојеним стандардима. У њиховој изради учествовали су стручни органи обе стране. Све цене и обавезе утврђене су комисијски, према тржишним условима. При томе, ваља знати, да земљиште на коме је стамбене објекте градила Задруга није војно. Према Закону о грађевинском земљишту, који је важио у време потписивања угово-

ра о заједничком пословању, али и према садашњој правној регулативи, Закону о планирању и изградњи, грађевинско земљиште је својина Републике Србије. Једино она има право да га користи, без обзира на то ко је у јавним књигама носиоца тог права. Тек надлежни органи београдске општине могу да доделите на коришћење. Министарство без стручне помоћи Хидротехнике то није могло остварити. Добијање решења о додели грађевинског земљишта за изградњу објеката била је једна од обавеза Стамбене задруге. Анализирајући измене Регулационог плана Дедиње и Лисичји поток дошли смо до података да је у Рашкој улици и делу улице Вељка Лукића Курјака земљиште уписано на име СМО СРЈ. Хидротехника је зато, као и ранији пословни партнер, предложила Генералштабу ВЈ и Министарству да заједнички изграде стамбене објекте на том простору, јер је било очито да Војска због поманкања финансијских средстава то не може да сама изведе. Основни уговор о пословању у Рашкој улици потписан је у мају 2000. године, а Решење о додели земљишта за стамбену изградњу добијено је у јулу 2001. године, на име СМО СРЈ као будућег инвеститора. За грађевинске радове у улици Вељка Лукића Курјака Уговор је потписан у јулу 2001. године, а Решење о додели земљишта добијено је у септембру и децембру 2002. године. Тако су се стекли услови да променом намене земљишта започне заједничка изградња стамбених објеката између Војнограђевинске дирекције Београд и Задруге.

шке улице станове прилагођавали индивидуалним потребама и жељама – тврди пуковник Ђини.

■ ЕМИТОВАЊЕ БУТАЊА

Посебну пажњу јавности заголицило је и сазнање да је у Рашкој улици 2000. године додељен стан и бившем генералу Радославу Крстићу, иако је још 1998. године ухапшен и изведен пред Хашки трибунал. Питали смо пуковника Драгана Ђинија, начелника Стамбеног одељења МО СЦГ, како је то могуће.

– У моменту доделе станова вероватно није на прави начин било дефинисано како се треба понашати у таквим околностима. Када би се данас то испитивало можда би се дошло и до другачијих сазнања која нам у овом тренутку нису позната. Одељењу за стамбене послове Министарства, које утврђује право и додељује станове припадницима Војске, битно је да надлежни органи и институције нису понижали додељено решење. Свакако да би решавање тог проблема захтевало одређене истражне радње ради утврђивања законитости о додели стана, али оне нису у нашој надлежности. За стамбени орган је једино важно

Највећи стан у Цвећари три има 85 квадрата

Хидротехника је при томе за суинвеститора СМО СРЈ изабрана непосредном погодбом.

По закљученим уговорима Министарство је на основу процене о вредности земљишта и трошкова његовог комуналног уређивања добило еквивалентну вредност у становима, што представља замену непокретности. Пресудом Окружног суда у Београду заузет је правилан став судске праксе, на основу члана 15. Закона о промету непокретности, да код уговора о заједничкој изградњи, односно замени непокретности, није потребно јавно надметање и прикупљање писмених понуда. Ratio legis одредаба којима се прописује јавно надметање јесте да се давањем у закуп непокретности у друштвеној својини не оштети јавни интерес добијањем мање вредности. Будући да су у процени онога што се даје и добија учествовали стручни органи обе стране, нашим уговорима о заједничкој изградњи била је искључена могућност да се повреди јавни интерес.

Ко је израдио грађевинске пројекте заједничких стамбених објеката?

Техничку документацију за Хидротехнику, као њену предвиђену обавезу, сачиниле су организације које су код надлежног суда регистроване за пројектовање. У улици Вељка Лукића Курјака то је извело предузеће Полис из Београда, а у Рашкој Београђевина из Сопота.

Како је онда настао вишак квадратног простора у војним становима из Рашке улице?

Већа површина установљена је код пет петоипособних станова од укупно 30 које је Задруга градила за тржиште. Сви станови су урађени према одобреној техничкој документацији. Тек када су станови намењени тржишту били завршени, у фази грубих грађевинских радова, понуђени су инвеститору као размена за вредност земљишта у улици Вељка Лукића Курјака. Поред тога, на величину станова знатно је утицала и промена стандарда за обрачун површина којим су укинута редуције за терасе, лође и поткровља. Тако је површина појединих станова повећана за око 25 одсто.

Јесу ли будући станари у договору са Хидротехником, још током грађевинских радова на објекту, прилагођавали унутрашњи изглед станова личним потребама?

Познато нам је да су поједини војни станари, углавном на објекту 02 у четири стана, долазили код непосредних извођача послова са захтевом да се изведу поједине ситније преправке стамбеног простора, које нису значајније утицале на површину и опремљеност станова. То се, наравно, одвијало без нашег знања и сагласности. Данас имамо информације да су поједини станари војних станова самовољно, својим средствима, прерађивали и опремали поједине просторе после усељавања.

да је решење о додели стана генералу Крстићу правоснажно – каже наш саговорник.

Како ће се коначно превазићи тешкоће око војних станова у Рашкој улици? Надлежни у Министарству одбране и државни органи СЦГ недавно су усвојили нови *Правилник о решавању стамбених питања у МО*. Његов 51. члан предвиђа да ће припадници Војске који су добили веће станове од оних који им припадају ту разлику квадрата морати да надокнаде по тржишним вредностима како би потписали потребне уговоре о закупу станова са Војнограђевинским центром. У супротном могу затражити и замену стамбених решења, те ће им станове одговарајуће површине и структуре бити додељени у другим деловима Београда.

– За војне станове из Рашке улице донета су укупно 24 решења о закупу на неодређено време 2000. године. Међу њима се 16 припадника МО и Војске СЦГ већ уселило у станове, на реализацију чекају још два будућа станара, а три решења су на предлог Стамбене комисије и одлуком савезног министра за одбрану због незаконите доделе у старту поништена. Захтев за замену решења поднели су генерал-мајори Руменко Дишовић, Десимир Гаро-

УЗГРЕДНА ПРЕМИШЉАЊА

Тренутна стамбена ситуација у МО СЦГ је драматична. Томе у прилог говори податак да је Одељењу за стамбене послове Сектора за људске ресурсе Министарства, које утврђује право и додељује војне станове, поднето близу 23.000 захтева за службени стан, стан у закуп или стамбени кредит. Више од 13.000 запослених војних и цивилних лица нема уопште стан, а међу њима је половина у Београду. Око 5.800 војних пензионера, такође, није добило одговарајући кров над главом. У условима када је стамбени фонд некадашње ЈНА потпуно разорен, било би потребно шездесетак година да се поменути проблеми превазиђу, јер се годишње за припаднике Војске купи или изгради свега 400 станова.

ДРАМА НЕРАЗУМЕВАЊА

Надлежни у СМО СРЈ су са Владом Републике Србије, 14. маја 1998, потписали уговор о замени права својине на непокретности, тачније о размени војног објекта у Немањиној 9 за 48.000 квадратних метара стамбене површине. Министарство је испоштовало договорене обавезе али не и републичка влада, која Војсци треба да обезбеди око 800 станова просечне величине од 60 квадрата.

Да државни органи не доприносе превазилажењу стамбених неприлика у Војсци потврђује и чињеница да се већ годинама воде судски спорови за 600 станова из војног стамбеног фонда у које су се бесправно уселила, како се то правничком терминологијом каже, трећа лица. Међу њима је најмањи број припадника ВСЦГ, што додатно отежава решавање тог проблема.

вић и Радомир Гојовић – наглашава пуковник Ђини.

Војни станови који се граде у улици Вељка Лукића Курјака, како од надлежних сазнајемо, још нису подељени. Запосленима у МО и ВСЦГ биће додељивани по новом стамбеном правилнику, тек пошто буду изграђени, а пријави их стамбеном органу као усељиве Управа за инфраструктуру Министарства.

Догађаји који су обележили стамбено пословање Војске у неколико протеклих година – афере *Цвећара* два и три свакако су пољуљале њен већ довољно уздрман углед. *Емитовање ћутања*, како је то назвао један наш војни аналитичар, неочекивано се потврдило и када смо, у више наврата, замолили станаре војних станова Рашке улице за разговор. Како Инспекторат одбране није звршио контролу пословања Војнограђевинског центра Београд, остаје нам да на званичну истину о *Цвећарама* сачекамо још неко време. До тада, уместо питања како да повратимо поверење многих припадника оружаних снага у поштenu, пра-

вичну или само мало безболнију поделу станова, ваља нам поскидати све маске са утрнутих образа царева у новом оделу, а на будућност погледати широм затворених очију. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Зашто је у једном периоду прекинуто пословање Хидротехнике и Министарства?

Радови су обустављени, према нашем мишљењу, неразумљивим поступцима инвеститора. Војнограђевинска дирекција Београд је 9. октобра 2003, без нашег знања и кривице, од надлежних у Београду затражила прекид послова – израду планске, пројектне и урбанистичке документације на изградњи уговорених објеката. Најпре је застој трајао до октобра 2003. године, а затим су радови прекинути и од 8. августа 2005. до септембра 2005. године. Тако је нанета финансијска штета Стамбеној задрузи. Због застоја у радовима претила је и опасност да се грађевинске парцеле у Рашкој улици Вељка Лукића Курјака изгубе због истека рока од две године.

У штампи се спекулисало да ће Хидротехника вишак квадрата у војним становима Рашке улице поклонити Војсци.

Петим анексом уговора утврђене су површине које припадају Хидротехници, а које инвеститору грађевинских радова. Стамбена задруга послује по трошковном принципу а нема ни законски, нити економски основ да Војсци поклони било који квадратни метар стамбене површине.

Задруга је од надлежних градских органа затражила оцену техничке исправности изграђених објекта у Рашкој улици, иако то није била њена обавеза. Зашто?

Како су станови на тој локацији били завршени, интерес уговорних страна био је да се они и уселе. Услед дилема око примене Закона о легализацији, надлежни органи Београда нису благовремено започели пријем изграђених стамбених објеката, иако је инвеститор од њих то затражио. Хидротехника је зато била принуђена да сама ангажује лиценцирану фирму за оцену њихове техничке исправности.

Многи су коментарисали да је Хидротехника војно земљиште у улици Вељка Лукића Курјака добила као компензацију за вишак квадрата у војним становима Рашке улице и тако најавили нову стамбену аферу. О чему се, заправо, ради?

*Уговорима о заједничкој изградњи стамбених објеката између Министарства и Хидротехнике у улици Вељка Лукића Курјака прецизно су одређене наше обавезе и права. Станови који се на том простору граде за инвеститора у потпуности одговарају предвиђеним површинама и структури. Највећи трособан стан има површину од 84,93 квадратна метра, а двособни станови 63,05 квадрата. Афера *Цвећара* три не постоји, на шта упућује техничка и остала документација. Измишљање таквих догађаја нанело је ненадокнадиве штете Задрузи и озбиљно јој пољуљало углед у пословним круговима. То, можда, наводи на сумњу да је некоме и било у интересу да до реализације потписаних уговора не дође.*

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 4

ЕВРОАТЛАНТСКЕ БЕЗБЕДНОСНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ
ИДЕЈА, ПРОЦЕС, ЦИЉ

УГЛЕД И МОЋ ЗАЈЕДНИЧКОГ ШТИТА

Временска дистанца постоји и сасвим је довољна да се озбиљно анализирају токови и садржај односа на релацији наши простори – НАТО. Од чињеница издвајамо улогу у Другом светском рату, помоћ у наоружању после најкрвавије ратне драме и специфичан положај Југославије између два непомирљива блока. За време које помињемо везан је податак да су оружане снаге на овим просторима уживале углед и међународно поштовање. Непотребно је лицитирати да ли смо важали за трећу, пету или седму регионалну силу, али стоји констатација да је Југословенска народна армија била, пре свега, добро организована, одлично наоружана и опремљена искусним старешинским кадром, јаким активним и резервним саставом. Све то, уз епитет земље која није припадала ниједном блоку, истоку је одговарало што се Југославија није приклонила њиховим супарницима, уступила им територију за њихове базе и опасно приближаване њиховим виталним тачкама, а Запад је чврсто подржавао став да у челичном окружењу земаља чланица Варшавског пакта постоји држава која принципијелно одолева притисцима, па и претњама њихових потенцијалних непријатеља.

И не само то. После 1948. године, идеолошког сукоба са Стаљином и трогодишње изолације, Југославија се дефинитивно окренула Западу. Након интензивних преговора са САД укључена је у Програм заједничке одбране (Mutual defense Aid Programme), а пријемни документ потписан је у Београду 14. новембра 1951. Тако се Југославија практично нашла у оквиру Северноатлантског пакта, јер је то био програм који је обухватао земље чланице НАТОа и оне које су биле угрожене од могуће агресије Совјетског Савеза. За потребе армије стигло је савремено наоружање и опрема. Добијени су први млазави авиони, тенкови друге генерације, артиљеријска оруђа великог калибра и домета... Радарска мрежа је успостављена 1953, а авион нашег ратног ваздухопловства пробио је звучни зид три године касније. Осим тога, влада САД је у току 1950. године одобрила и набавку мотора за путничке авионе DC-3. Домаћи авиони су добили посебну дозволу за слетање на два аеродрома у америчкој зони Немачке и на једном у Аустрији. За узврат, амерички путнички авиони стекли су право прелета територије и комерцијалног слетања на београдски аеродром.

Југославија је у то време била озбиљно укључена у многе видове војног планирања НАТОа. Веза са Грчком и Турском у Балканском пакту (1952–1954) била је друга основа за чвршће повезивање са Алијансом. Иако недоречена у том виду, настављена је у Програму заједничке одбране, који је тадашњи еквивалент садашњем Партнерству за мир.

Врата Алијансе била су широм отворена, али тај праг никада није прекорачен. Разлоге можемо тражити на више равни. Иде-

Историја односа наше земље са НАТОом сеже до оснивања Савеза, а савезништво са државама чланицама садашње Алијансе доказано је још у току Другог светског рата и заједничке антифашистичке борбе. У време када желимо да државна заједница Србија и Црна Гора, односно њена војска приступе програму Партнерство за мир и успоставимо што сврсисходније везе са Атлантским пактом, окренути смо, пре свега будућности, али због

целовитијег сагледавања сложене теме морамо разумети и оно што се збивало у прошлости. Деценијама су процеси међусобног уважавања и сарадње имали хармоничан ток примерен времену.

Драстично негативно искуство је бомбардовање Савезне Републике Југославије 1999. године, праћено људским жртвама и разарањима привредне инфраструктуре огромних размера. С тим у вези, емотивни набој, сасвим разумљиво, још постоји и биће присутан, кажу психолози, "неодређено време". Наравно, рационална политика не мари превише за осећања већ препоручује да из свега тога обе стране извуку дугорочне поуке.

После демократских друштвених промена октобра 2000. године, сарадња са НАТОом је обновљена и постављена на нове темеље.

олошка искључивост праћена политичким предрасудама је прва, друга се тиче промене односа према Совјетском Савезу после Стаљинове смрти, потом покајничке посете Никите Хрушчова Београду и трећа је била визија стварања *Трећег света*, покрета који би обухватао многе земље Африке и Азије као противтежа постојећим блокуима.

Политичке околности утицале су да суштинска сарадња са НАТОом остане у дубокој сенци војне индустрије. Подсетимо се, Југославија је, сем осталог, развила у то време веома савремене програме производње властитих подморница, ракетних топовњача, ронилица, борбених авиона, тенкова, артиљеријских оруђа...

Кобне деведесете године обележене су ратом и одласком нашег региона на слепи колосек историје. Постепено је и НАТО постајао део балканске приче. Вртлог оружаног сукоба у Босни вукао је Алијансу све дубље ка дну крваве реке. Било је лутања па и неспретности, тражење праве улоге, позиције између зарађених страна, преиспитивања властитих вредности... Време је пролазило а број жртава на све три стране постајао је неподношљив. Завр-

шило се ваздушним ударима по снагама Републике Српске, 1995. године.

Дали су то биле добре процене и одлуке, непристрасне или под утицајем пропаганде, неминовност или исхитрена акција, само су нека од питања на која ће прецизне одговоре донети будућност. Црна тачка односа са НАТОом достигнута је 1999. година током тромесечног бомбардовања територије Савезне Републике Југославије. Страдало је недужно цивилно становништво, а нанете су катастрофалне штете привредној структури. Потврдила се иронична ратна теза да је и најпаметнија бомба само – бомба! При том, циљ није постигнут јер су оружане снаге СРЈ остале готово неокрзнуте. После свега, заиста је бесмислено питање победника и пораженог, некакве пат позиције или нерешеног резултата. Било, не поновило се!

Демократске промене октобра 2000, донеле су сасвим измењене односе са НАТОом, који су се одмах јасно видели у времену преузимања Копнене зоне безбедности 2001. године. Програм Партнерство за мир је један од приоритетних циљева наше владе, са политичким и консензусом јавности. Наше партнерство ће учврстити безбедност региона, позитивно ће утицати на остваревање Војске Србије и Црне Горе што је и основна препорука за пријем у НАТО и потоњи пријем међу чланице Европске уније. У дефинитивно измењеној свести према НАТОу избрисана је свака помисао о непријатељству. Напротив, то је део наше безбедносне оријентације. Колективна безбедност јесте део наше одбрамбене филозофије. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Пише
др Бранислав МИЛИНКОВИЋ,
амбасадор Србије и Црне Горе
при НАТОу

Наша земља и НАТО током 2005.

ГОДИНА ПРИБЛИЖАВАЊА

Мада још није примљена у Програм Партнерство за мир, државна заједница Србија и Црна Гора је током 2005. године знатно унапредила своје односе са Северноатлантским савезом. Обогаћен је међусобни политички дијалог и почели су да се развијају нови и конкретнији облици сарадње. Приказ најважнијих догађаја у односима СЦГ–НАТО током протекле године и преглед реализованих и започетих активности могу да илустрирају ову тврдњу.

Иntenзивна комуникација отпочела је наступом министра спољних послова Вука Драшковића на седници Северноатлантског савета крајем јануара. Истог месеца практично је започело спровођење у живот новог програма сарадње између Србије и Црне Горе и НАТОа (Tailored Cooperation Program – ТСП, "посебно скројени" програм за потребе СЦГ), знатно садржајнијег и свеобухватнијег од првог такве врсте који је реализован 2003–2004. године.

У јануару је Србија и Црна Гора започела своје једногодишње председавање Координационом групом НАТОа за Југоисточну Европу (SEEGROUP), специфичним форумом НАТОа за сарадњу у области безбедности на Балкану у чијем раду учествују и СЦГ и БиХ, иако још нису чланице Партнерства за мир. Ове године први пут се десило да је једна земља која није чланица Партнерства за мир преузела председавање групом. Тиме је СЦГ одато признање, али и пружена шанса да се покаже као одговоран учесник евроатлантских интеграција. Србија и Црна Гора је брзо иницирала усвајање Акционог плана SEEGROUP за 2005. годину и представила га надлежном Надзорном комитету за политичко-безбедносна питања.

Почетком маја, о реформама система одбране у СЦГ амбасадорима НАТОа говорио је тадашњи министар одбране Првослав Давинић. Специјализовани семинари под покровитељством Алијансе, који су имали за циљ да експертима и владиним службеницима у СЦГ и БиХ представе основна искуства из првих година учешћа у Партнерству за мир, одржани су крајем прве половине године у Београду и Сарајеву, уз учешће експерата из Секретаријата НАТОа и земаља чланица Савеза и Партнерства за мир.

У јулу 2005. године (као и у јулу 2004. године) Београд је посетио генерални секретар НАТОа Јап де хоп Схефер. Сусрео са свим главним саговорницима – председником државне заједнице СЦГ, председницима држава и председницима влада Србије и Црне Горе – и одржао предавање посвећено вредностима Алијансе и сарадњи са СЦГ. Том приликом је

са министром спољних послова потписао Споразум о копненим линијама комуникације којим се предвиђа транзит трупа НАТОа преко територије СЦГ ради обављања мировних операција, превасходно за потребе Кфора и потпуно остваривање његовог мандата заштите Срба и осталих мањинских заједница на Косову и Метохији. Мада је убрзо по потписивању изазвао доста полемика у јавности, овај споразум је, почетком новембра, прилично убедљивом већином (68 за, 34 против уз пет уздржаних), ратификован у Скупштини државне заједнице. Крајем године почели су технички разговори са правним и војним експертима НАТОа ради заједничког усаглашавања практичних питања реализације транзита.

У октобру је СЦГ своје веома динамично председавање SEEGROUP учинила још видљивијим у седишту Алијансе тако што је, први пут од оснивања овог тела, организован састанак на амбасадорском нивоу. Састанку је присуствовао и генерални секретар НАТОа који је високо оценио овај догађај и похвалио инвентивност коју је СЦГ показала у осмишљавању нових облика рада ове групе. Новембар је обележило учешће парламентарне делегације Скупштине државне заједнице СЦГ, као посматрача, у раду годишњег састанка Парламентарне скупштине НАТОа који је одржан у Копенхагену. Коначно, права круна приближавања Северноатлантског савеза и СЦГ током 2005. године био је позив министру спољних послова Вуку Драшковићу да учествује у раду Евроатлантског савета партнерства (главног политичког тела Партнерства за мир) на министарском нивоу 8. децембра у Бриселу.

■ ПОЈАЧАНИ ДИЈАЛОГ

Политички дијалог на релацији Србија и Црна Гора–НАТО током 2005. године одвијао се и на другим нивоима. У посети СЦГ била су оба главна помоћника генералног секретара НАТОа, помоћник за политичка питања Мартин Ердман и помоћник за политику одбране Џон Колстон. Ердман је у јулу у Крагујевцу присуствовао представљању пројекта уништења противвешади-

ских мина у СЦГ којим руководи специјализована агенција Алијансе NAMSA, чиме се нашој земљи помаже да испуни своје обавезе из Отавске конвенције о противпешадијским минама. Укупна вредност овог пројекта је око 1,7 милиона евра. Господин Колстон је два пута (у мају и децембру) водио садржајне разговоре на тему унапређења Програма сарадње СЦГ-Натоа и о томе како НАТО може да помогне нашој војсци и Министарству одбране у формулисању Стратејског прегледа одбране који би требало да постане главни документ у реформама система одбране.

Поред помоћника генералног секретара, у Србији и Црној Гори је током 2005. године боравило и неколико амбасадора при овој алијанси. Амбасадор Норвешке Каи Еиде, чија мисија обавља функцију амбасаде за контакт са СЦГ унутар НАТОа, био је чест гост и пре, али и после извештаја који је сачинио о Косову као специјални изасланик генералног секретара УН. У госте је дошао и британски амбасадор сер Питер Рикетс, и то баш у другом полугодишту 2005. године у којем је његова земља, као председавајућа ЕУ, допринела нашем приближавању европским интеграцијама – СЦГ је отпочела преговоре о Стабилизацији и асоцијацији са Европском унијом. Поред њих, у посети су нам били и амбасадори Словеније (од средине 2004. године пуноправна чланица Алијансе) и Македоније (од самог успостављања Програма изузетно активна чланица Партнерства за мир), који су на предавањима и семинарима преносили искуства својих земаља у приближавању структурама НАТОа.

И други наши званичници, поред министара, све чешће долазе у седиште Северноатлантског савеза. Тако су током прошле године гости Алијансе били помоћници министара спољних послова и одбране који су се бавили сарадњом са НАТОом, Љубиша Перовић и Павле Јанковић, председник Одбора за одбрану Скупштине државне заједнице Борислав Бановић и чланови парламента СЦГ, република Србије и Црне Горе који се баве питањима одбране, безбедности, парламентарне контроле оружаних снага или међународне сарадње. Коначно, дијалог НАТО-СЦГ није вођен искључиво на нивоу представника влада или парламената. У Брисел су, као гости НАТОа, долазили наши новинари, експерти из области безбедности, професори, млади лидери, па и представници невлади-

Заслужене високе оцене: поморска вежба наше и Ратне морнарице Републике Италије "Заједнички хоризонт 02 - 2005."

них организација. Истовремено, у земљи је уз подршку НАТОа организовано више предавања и расправа за новинаре, студенте и друге који желе да нешто више сазнају о том савезу.

Могло би се рећи да су у дијалогу између представника СЦГ и НАТОа, без обзира на ниво саговорника, најчешће биле следеће теме – потреба пуне сарадње са Хашким трибуналом (решавање случаја Младић) као јединог преосталог услова за улазак СЦГ у Партнерство за мир; наше стратешко опредељење за пуноправно чланство у Партнерство и НАТО; што ефикасније спровођење мандата трупa НАТОа на територији Косова и сарадња наше војске и Кфора; допринос Алијансе реформама система одбране у СЦГ; политичка улога НАТОа у преговарачким процесима око Косова која се огледа у учешћу Савеза (заједно са ЕУ) у проширеном формату Контакт групе (познате и као КГ плус); ставови нашег јавног мњења, али и официјерског кадра, према евроатлантским интеграцијама и могућности уласка у тај савез; наша приврже-

ност основним вредностима на којима се темељи Алијанса а у које спадају заштита демократских начела, основних људских права и владавине права.

■ ПРОЈЕКТИ САРАДЊЕ

Практични пројекти најчешће су се одвијали у оквиру Програма сарадње (ТСП) који је, сем осталог, обухватио следеће области: помоћ НАТОа у реформи одбране, програме збрињавања вишка војног персонала и конверзије војних база, размену искустава у случају ванредних околности, заједничку борбу против тероризма, програме учења енглеског језика за наше официјере, курсеве за официјере и владине стручњаке на школама НАТОа у Немачкој и Италији... Поред програма Присма, који се бави преквалификацијом отпуштених припадника оружаних снага а финансијски га помажу чланице НАТОа, крајем 2005. године Норвешка је покренула још један Фонд који би требало да омогући финансијску подршку отпуштеним припадницима оружаних снага како би се лакше снашли на тржишту радне снаге. Укупна вредност овог пројекта је близу шест милиона евра.

На основу одлуке Самита НАТОа у Истанбулу из 2004. године представницима Србије и Црне Горе (и Босне и Херцеговине) омогућено је да учествују на "одабраним активности-

Партнерство: противтерористичке јединице Војске Србије и Црне Горе и Републике Румуније на вежби "Плави пут"

ма у оквиру Партнерства за мир". Током 2005. године ова могућност је постепено све чешће коришћена. Све је више семинара, програма обуке и вежби земаља чланица НАТОа и Партнерства за мир на које су позвани и наши официри и други експерти. Тренутно се унутар Алијансе припрема наредни петогодишњи план војних вежби у оквиру Партнерства за мир, а представници наше војске су позвани да у његовој реализацији учествују од самог почетка. То је добра прилика да се изблиза сагледају оперативне активности НАТОа и да се увежбава интероперабилност са јединицама под његовом командом.

У целокупној сарадњи која се одвијала са Алијансом током 2005. године непроцењиву улогу одиграла је Норвешка, као земља задужена за контакт са СЦГ унутар Савеза. Норвешка мисија под руководством амбасадора Каи Еидеа, норвешка амбасада у Београду на чијем челу је био амбасадор Ханс Ола Урстад, војни саветник Брихт Воге, те структуре које им пружају подршку из Осла показале су изузетну спремност да помогну у свим аспектима нашег приближавања НАТОа. На пример, да нам помогну како бисмо што сврсисходније представили наше ставове осталим савезницима, а посебно да нам пруже изузетно драгоцену и веома вредну стручну, финансијску и другу материјалну помоћ.

Пре шест година наша земља је била у сукобу са НАТОом. Стога се може разумети одређена резерва нашег јавног мњења у односу на приближавање том савезу. Међутим, у протеклом периоду дошло је до знатних промена и унутар саме Алијансе и у СЦГ, па и у квалитету међусобних односа. НАТО се све ређе дефинише искључиво као војни савез, а све више постаје политичка организација која служи за трансатлантски дијалог о безбедносним изазовима савременог света и за решавање различитих типова међународних криза. Србија и Црна Гора се својим стратешким документима, попут *Стратегије одбране*, определила за улазак у Партнерство за мир и НАТО, као део ширег приступа савременим интеграционим процесима у којима активно учествују све земље региона.

Приближавање Алијанси јесте, у ствари, наш повратак традиционалним савезницима, укључивање у савремени систем колективне безбедности, могућност за помоћ у модернизацији и професионализацији војске, подстицај ширим реформским напорима и важан корак на путу према Европску унију. Убрзо после отклањања препреке везане за сарадњу са Хашким трибуналом, Србија и Црна Гора може да заузме значајно место у евроатлантској породици, чиме би осетно поправила свој међународни углед и лакше остварила своје виталне националне интересе. ■

Почеци Алијансе

ОБЛИКОВАЊЕ САВЕЗА

За време хладног рата, улога НАТО и његов смисао могли су лако да се одреде. У том периоду, Савез је успео да обезбеди колективну одбрану од било ког облика агресије и сигурно окружење за економски развој земаља чланица.

Најважније тело за доношење одлука: заседање Северноатлантског већа

Други светски рат Европа је завршила дубоко подељена, идеолошки и политички. У многим земљама дошло је до значајних друштвено-политичких промена, а битно су се измениле и улоге некадашњих водећих сила Западне Европе. Њихов утицај је опао, а колонијални поседи почели да се омијају контроли. Уз то, рат је оставио много нерешених међународних питања, што је било плодно тло за развијање нових неспоразума, затегнутости и сукоба. Потом и поларизације снага у свету и, најзад, њиховом конфронтирању.

ОКУПЉАЊЕ ЧЛАНСТВА

У таквим околностима, дванаест земаља Западне Европе и северноамеричког континента – Белгија, Канада, Данска, Француска, Исланд, Италија, Луксембург, Холандија, Норвешка, Португал, Велика Британија и САД – формирају 1949. године НАТО “како би смањили ризик који би могао изазвати Совјетски Савез у настојању да прошири утицај са Источне Европе на друге делове континента”. Стварању тог широког политичког и војног савеза претходило је потписивање споразума о сарадњи између Велике Британије и Француске 1947. године, који је 1948. проширен и на земље Бенелукса.

Натоу се потом придружују и друге земље: 1952. године његове чланице постају Грчка и Турска, а три године касније и

Савезна Република Немачка. Савез је све до марта 1966. године имао 15 чланица, а тада из његове интегрисане војне структуре иступила Француска.

Поред територија земаља чланица, Савез обухвата и водене просторе северног Атлантика и воде Средоземног мора. Укупна површина коју у том периоду захвата износи 22 милиона квадратних километара, на којима живи 522 милиона становника.

Потписнице НАТОа обавезују се да ће оружани напад на било коју од њих сматрати као напад на све. У складу с том обавезом, оне потом напорно развијају војне структуре неопходне за заједничку одбрану.

У првом делу своје историје, до – условно – пада Берлинског зида, у НАТОу су се смениле четири стратегијске концепције о употреби оружаних снага. Све су се оне заснивале на америчкој нуклеарној моћи и развијале се у складу с променама америчке националне стратегије и ратне доктрине.

ТРАЖЕЊЕ КОНЦЕПТА

Први период (од 1949. до 1953.) одликује тражење и утврђивање стратегијског концепта који би најбоље одговарао постојећој ситуацији и односу снага у Европи. Било је то време када на том континенту нису биле стациониране ни британске ни америчке трупе, и када су се земље још опорављале од економског пада изазваног Другим светским ратом. Тада се појавила идеја о периферној одбрани западне Европе, а после и линија одсудне одбране на Рајни.

У времену од 1952. до 1961. године развија се стратегија масовне нуклеарне одмазде, заснована на две врсте и два дела снага (Мача и Штита) предвиђених за употребу у две међусобно различите фазе рата.

Трећи период од 1961. до 1969. назван је стратегијом еластичног противдејства. Суштина је у употреби стратегијских нуклеарних снага САД само у случају крајње нужде, за одбрану националне егзистенције, не и за одбрану маргиналних зона у свету.

Стратегија реалистичног одвраћања обележила је четврти период (1969 – 1984). Реч је о прилагођеном претходном моделу уз наглашавање веће одговорности савезника за одбрану. Због тога се више истиче партнерство. То је подразумевало још значајније јачање конвенционалних снага него у претходном периоду и веће финансијско оптерећење за њихову модернизацију, обуку и издржавање.

Улога НАТОа, као војне и политичке организације, била је не само да обезбеди колективну одбрану од било ког облика агресије него и сигурно окружење за економски развој. Средства за стабилизацију западно европске економије обезбеђивао је између 1947. и 1952. године Маршалов план.

На тај начин су земље Западне Европе и Северне Америке настојале да заједнички бране своју независност, а постигле су до тада недостижни ниво стабилности. Гласноговорници НАТОа стога тврде да је безбедност коју обезбеђује та организација “кисеоник за напредак” који чини основу европске економске сарадње и интеграције.

Настао као опонент Совјетском Савезу и његовом могућем и стварном утицају, након пада Берлинског зида своје и даље постојање НАТО заснива на опасностима од ширења регионалних конфликта и асиметричних претњи, те често превиђаној чињеници да је не само војна већ и политичка организација. ■

С. ЂОКИЋ

Поглед изблиза

ПРЕСТРОЈАВАЊЕ У БРЗОМ ХОДУ

Својеврсна реформа НАТОа јесте процес који ће (по)трајати. Можемо га схватити као поступак прилагођавања и свеколиких реформи, с циљем сврсисходног деловања Савеза у ефикасном решавању нових безбедоносних изазова у евроатлантском простору. Међутим, упркос сталним променама, битна начела остају иста: државе могу да остваре своју безбедност само заједничким деловањем, а Европа и Северна Америка јесу заједница која дели исте вредности и интересе. На основу тога, НАТО ће и убудуће имати улогу ефикасног фактора у управљању кризним ситуацијама и остати чврсти оквир у подручју безбедносне сарадње читавог евроатлантског простора.

Током хладног рата, улогу и сврху НАТОа одредиле су, сем осталог, претње Совјетског Савеза, односно Варшавског уговора. Дошле су, пре свега, до изражаја огромне идеолошке, политичке и економске разлике. При том је Источни блок располагао застрашујућим атомским и нуклеарним потенцијалом. То је нарочито дошло до изражаја током хладног рата када је свет у неколико наврата био суочен са могућом катастрофом глобалних размера. Лагано се успостављала "равнотежа силе и страха" која је, ма колико парадоксално звучало, била својеврсни чувар мира. Ако не у апсолутном смислу речи, оно бар као фактор превентиве од најстрашније претње.

КОЛЕКТИВНА ОДБРАНА

Распадом Совјетског Савеза, Варшавског пакта, рушењем Берлинског зида и силаском са сцене традиционално неугодног противника, многи коментатори поверовали су како је нестала потреба за постојањем НАТОа.

Нестала је директна ратна опасност, али остали су нестабилни региони Европе, на пример – Балкан. Бројни регионални сукоби, често подстицани етничким и религијским напетостима, избили су на тлу бивше Југославије, у деловима некадашњег Совјетског Савеза, између Грчке и Турске...

Чланицама Алијансе постало је јасно да је идеја колективне одбране и сарадње најбољи чувар њихове безбедности.

Иако је могућност инвазије готово одбачена, времену прилагођени облици политичке и војне сарадње били би одговор на нове изазове (попут етничких сукоба) и учвршћивање стабилности на ширем европском простору.

С тим циљем, НАТО се минуле деценије развио из чврсто повезаног савеза одговорног за колективну одбрану у средишњицу партнерства нација које делују у ширим облицима безбедносне сарадње. Од 1990. године успостављени су редовни контакти с бившим државама Варшавског пакта и са новим независним републикама насталим распадом Совјетског Савеза. То се остваривало утемељењем *Североатлантског већа за сарадњу*, које је накнадно преименовано у *Евроатлантско веће за сарадњу*, те у коначној верзији путем Партнерства за мир. Даљи значајни кораци предузети су приступањем нових чланица Савезу.

■ ОЧУВАЊЕ МИРА

Савез је такође прошао процес темељних реформи како би на што прикладнији начин одговорио новој безбедносној ситуацији у Европи. Посебно су промењене војне структуре и снаге да би се припремиле за одговарајућу контролу кризних ситуација, задатке одржавања мира и подршке мировним операцијама у сарадњи с новим партнерима.

Знатно раније него што је тај процес завршен, Савез је заправо продужио војне операције посматрања и спровођења резолуција Уједињених нација које су се односиле на бившу Југославију. По закључењу Дејтонског споразума, којим је окончан рат у Босни и Херцеговини 1995. године, НАТО је преузео кључну улогу успоставом Имплементационих снага (Ифор), потом Стабилизационих снага (Сфор) како би обезбедио примену Споразума. Четири године касније, Савез је извео ваздушне ударе, најпре на простору Косова и Метохије да би их убрзо проширио по целој територији Југославије. Још увек постоје различита мишљења да ли је то био начин да се "зауставе повреде људских права против косметских Албанаца и спречи ширење конфликта у регији". Одговор ће у сваком случају дати историја.

КАКО ДЕЛУЈЕ НАТО

Врховни принцип гласи: поступак одлучивања утемељен је на консензусу. Не постоји систем гласања већ се одлуке доносе једногласно као плод претходних договора, исцрпних анализа и често оштрог сучељавања ставова. Иако се посматрачу са стране овакав начин одлучивања може учинити спорим, екстензивним и компликованим, он садржи две главне вредности. Прво, поштује се суверенитет и независност сваке државе чланице, и друго: када се одлука донесе, има пуну подршку свих држава и тиме обавезу да се спроведе у пракси.

Североатлантско веће је најважније тело за доношење одлука у НАТОу. Сваку земљу чланицу у њему представља стални представник у рангу амбасадора, коме подршку пружају националне делегације састављене од дипломата и саветника. Веће заседа на нивоу амбасадора бар једном недељно. Поред тога, постоје редовна заседања Већа на нивоима министара спољних послова и министара одбране, а повремено на нивоу шефова држава и влада.

Да би обезбедило подршку свом раду, Североатлантско веће основало је бројне одборе и групе за планирање. Ова тела се такође састају на различитим нивоима, било у политичком седишту НАТОа (Брисел) или у другим државама чланицама.

На челу НАТОа налази се главни секретар, с мандатом који траје четири године. Он је високи међународни државник из једне од земаља чланица. председава састанцима Североатлантског већа и другим важним телима и помаже постизању консензуса приликом доношења важних одлука. У свакодневном раду и управљању активностима Савеза, подршку му даје кабинет мешовитог састава.

Још нешто: НАТО нема независне војне снаге! Већина трупа која су на располагању Савезу остају под националном командом и контролом, док их земља чланица не одреди за конкретне задатке, који су у распону од колективне одбране до нових мисија и подршке операцијама НАТОа. Политичке и војне структуре Савеза обезбеђују политичко вођство и заједничко војно планирање неопходно у спровођењу задатака националних снага, те организационе аранжмане неопходне за њихово командовање, контролу, обуку и вежбе.

Интервенција је окончана потписивањем познатог Кумановског споразума, а снаге НАТОа (Кфор) и данас су, са променљивом срећом и резултатима, чувари мира у јужној српској покрајини.

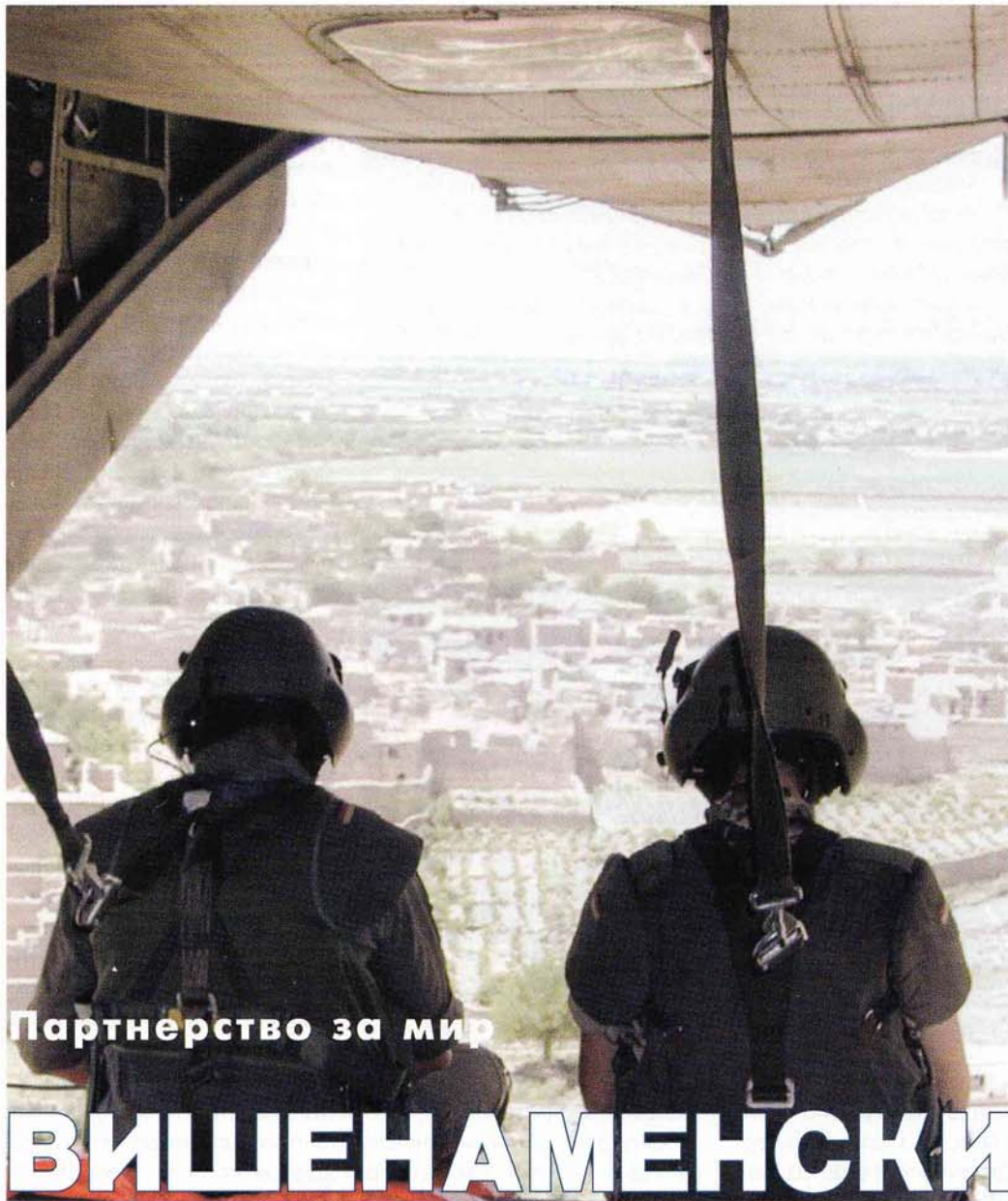
Челници настоје да Алијансу усмере на раван савремене прерасподеле задатака, сматрајући битним да је светска јавност не схвата првенствено као силу већ војно-политички савез чији је циљ колективна безбедност и очување мира. Тај пут је био деценијама дуг, али је његов правац сада јасно одређен и рекли бисмо – неминован.

Савез је такође увео још читав низ новина и иницијатива у смислу суочавања са безбедносним изазовима. Неке од најважнијих су: Иницијатива за одбрамбене способности (Defence Capabilities Initiative – DCI), затим развој Европског безбедносног и одбрамбеног идентитета (European Security and Defence Identity – ESDI) унутар Савеза, те утемељење Средштва оружја за масовно уништавање.

Иницијатива за одбрамбене способности треба да осигура не само интероперабилност међу чланицама већ да их подстиче на побољшање и унапређење властитих способности. На тај начин савезници су усредоточени на кључна подручја значајна за садашње и будуће операције попут покретљивости снага, њихове логистичке подршке, система контроле и командовања.

Сврха јачања европске стране Савеза, путем Европског безбедносног и одбрамбеног идентитета, значи омогућити европским савезницима преузимање веће одговорности на пољу властите безбедности и одбране. Ослањајући се на средства и могућности Североатлантског савеза, европски савезници били би способни да воде операције у којима Алијанса не би била ангажована као целина. Такве операције ће се водити, на пример, под вођством Европске уније. Јачање улоге европских држава допринеће праведнијој (пре)расподели улога, обавеза али и одговорности за безбедност између две области Атлантика, стварајући уравнотеженији трансатлантски однос прилагођен потребама 21. века. ■

С. ЂОКИЋ
Б. КОПУНОВИЋ

Партнерство за мир

ВИШЕНАМЕНСКИ СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ

Глобализација је донела информатичку и технолошку револуцију и на светску позорницу увела недржавне актере који преко тероризма знатно утичу на светску политику. Догађаји показују да снага неке земље не почива само на њеним војним ефективима, већ је много комплекснија и шира од саме војне моћи. Моћ је мултиполарна и подразумева сарадњу са другим државама. Разлика између унилатералног и мултилатералног концепта безбедности и даље постоји. Унилатералисти сматрају да је држава сама себи довољна, док мултилатералисти такво виђење пореде са једнодимензионалним играчем у тродимензионалној видео игри.

После терористичког напада 11. септембра 2001. схватање националне безбедности САД претрпело је значајне измене. Редифиниција тог концепта потекла је управо из САД, а затим је под утицајем овог новог приступа своју стратегију променила и Руска Федерација. Нова Стратегија безбедности САД објављена 17. септембра 2002. и представља прву офанзивну стратегију која се, пре свега, заснива на стварању безбедносне структуре ослањањем на сопствене снаге. Први пут САД не желе да њихова безбедност апсолутно зависи

од савезника (Француске, Велике Британије, Немачке). Напротив, полазе од идеје да САД морају самостално радити на смањењу могућности терористичког напада уз истовремено брзо деловање на даљем развоју безбедносних структура. Превентивно деловање је основа нове стратегије САД. Истовремено, САД се залажу за сарадњу са европским савезницима у стварању ширег програма безбедности у оквиру НАТОа.

Пад Берлинског зида новембра 1989. године, уједињење Немачке октобра 1990, распад Совјетског Савеза децембра

1991. године и пад комунистичке власти у земљама Централне и Источне Европе, обележили су крај хладноратовске ере и битно изменили безбедносне захтеве чланица НАТОа. Због тога је Северноатлантска алијанса почела да прилагођава своју одбрамбену политику у измењеном стратешком и политичком окружењу.

ИДЕЈА И ТРАНСФОРМАЦИЈА

Иницијатива која је довела до стварања Партнерства за мир има своје корене у одлукама Лондонског самита маја 1990. године и Римског самита из новембра 1991. године. Одлуке са ових самита тичу се решења везаних за трансформацију НАТОа у периоду након завршетка хладног рата. Кључни моменат у процесу стварања Партнерства за мир је формирање Северноатлантског савета за сарадњу НАСС, који је настао као форум за дијалог и сарадњу између НАТОа и новонасталих демократских држава Источне и Централне Европе.

Прва иницијатива у стварању Северноатлантског савета за сарадњу учињена је на Лондонском самиту јула 1990. године. Тада је НАТО упутио позив Совјетском Савезу, Чехословачкој, Мађарској, Пољској, Бугарској и Румунији да успоставе редовне дипломатске везе са Алијансом. Новембра 1990. године у Паризу, чланице Савеза и њихови нови партнери потписали су Заједничку декларацију у којој наглашавају да се више не сматрају противницима. Даљи кораци у циљу унапређења овог партнерства предузети су на састанку министара спољних послова НАТОа у јуну 1991. године. Током наредних месеци интензивирани су посете на највишем нивоу, размене мишљења о безбедносним и другим питањима и размене експерата у многим питањима. Успешност ових контаката определила је шефове држава НАТОа да на састанку у Риму новембра 1991. године, донесу одлуку о проширењу и интензивирању сарадње са новим партнерима. Следећи корак у формирању НАСС био је институционално регулисање основа за наставак започете сарадње о безбедносним и политичким питањима.

Оснивачки састанак Северноатлантског савета за сарадњу одржан је 20. децембра 1991. уз учешће представника 25 земаља (16 чланица Северноатлантског савеза, три балтичке државе и земље Централне и Источне Европе са којима је Алијанса успоставила дипломатске односе током 1990. и 1991. године). Након распада Совјетског Савеза и стварања Заједнице независних држава, учешће у Савету проширено је приступањем свих држава Заједнице. Грузија се придружила овом процесу у априлу

ЦИЉЕВИ ПАРТНЕРСТВА

У конкретне циљеве Партнерства за мир сврставају се:

- обезбеђење јавности рада националне одбране у процесу доношења буџета;
- обезбеђење демократске контроле одбрамбених снага;
- одржавање способности и спремности да се, у складу с уставним претпоставкама, учествује у операцијама по овлашћењу УН и/или према овлашћењима Оебса;
- унапређење војних односа сарадње с НАТОом ради заједничког планирања, обуке и вежби ради јачања способности учесника Програма Партнерство за мир, како би остварили своју мисију на плану одржавања мира, хуманитарних операција и осталих активности;
- дугорочни развој таквих снага које ће бити у стању да боље дејствују заједно с чланицама Северноатлантског савеза.

Снага и без оружја: подизање моста у Босни

1992. године, а Албанија у јуну исте године. На састанку у Ослу јуна 1992. године, Финска је присуствовала у својству посматрача. Савет је 1996. године бројао 38 држава чланица. Поред тадашњих 16 земаља НАТОа (Белгија, Канада, Данска, Француска, Немачка, Грчка, Исланд, Италија, Луксембург, Холандија, Норвешка, Португалија, Шпанија, Турска, Велика Британија и Сједињене Америчке Државе), Североатлантском савету прикључиле су се и све бивше чланице Варшавског пакта, укључујући и све државе са територије бившег Совјетског Савеза. Аустрија, Финска, Словенија и Шведска имале су тада статус посматрача, али са активним учешћем у ад хок групи за сарадњу и очување мира. Од 1997. године Савет се трансформише у Евроатлантски партнерски савет (ЕАРС).

Сарадња у оквиру тог програма била је концентрисана на питања која се тичу политике и безбедности у којима чланице Савеза могу понудити своја искуства и експертизе. Вођене су консултације о војним питањима и о планирању одбране: начелним и кључним

аспектима стратегије, војној и командној структури, војним вежбама, демократском концепту цивилних и војних односа, координацији цивилног и војног управљања ваздушним саобраћајем и конверзији војне индустрије у производњу за цивилне намене. Проширено је учешће нових земаља партнера у научним и еколошким програмима НАТОа. У дотичним земљама, посебна пажња је поклањана информисању о циљевима Северноатлантског пакта.

КОЛЕКТИВНИ НАСТУП

Први Радни план за дијалог, партнерство и сарадњу усвојен је на састанку Савета у марту 1992. године. На основу овог плана, владе земаља чланица НАТОа предузеле су мере за снабдевање партнера одговарајућим ресурсима, како би на тај начин подржале остварење ових активности.

У Радни план за 1993. годину укључен је читав спектар нових активности. Од посебног значаја била је одлука о одржавању састанака за управљање кризама и очување мира у Европи, а у план су укључени и састанци регионалних експертских група и састанци за контролу нуклеарног наоружања.

На састанку Савета у Атини, одржаном јуна 1993. године, усвојен је Извештај о сарадњи у очувању мира који је упућен министрима НАТОа. Извештај се бави концептуалним приступом очувања мира, критеријумима и операционалним начелима, логистичким аспектима, те заједничком обуком, образовањем и

Е Г Р А Ц И Ј Е : И Д Е Ј А , П Р О Ц Е С , Ц И Љ

заједничким војним вежбама. Извештај такође садржи програм сарадње за учешће у мировним операцијама на основу мандата Уједињених нација.

Министри иностраних послова земаља чланица Савета поново су се окупили у децембру 1993. године у Бриселу и објавили нови извештај од хок групе за сарадњу у очувању мира и Радни план за 1994. годину. У уводу иницијативе Партнерства за мир (PFP), покренуте на састанку одржаном 10. и 11. јануара 1994. у Бриселу, дата је нова димензија сарадњи у оквиру Савета, којом се омогућава развијање практичне војне сарадње са НАТО-ом, у складу са различитим интересима и могућностима земаља партнера. Лидери Северноатлантске алијансе објавили су следеће: "Ми смо одлучили да покренемо непосредан и практичан програм који ће трансформисати односе између НАТОа и држава учесница. Овај нови програм иде даље од дијалога и сарадње, а у правцу истинског партнерства – Партнерства за мир".

Државе учеснице Северноатлантског савета за сарадњу и остале земље Комитета за европску безбедност и сарадњу (КЕБС), способне и вољне да допринесу овом програму, позване су да се придруже државама НАТОа у формирању оваквог партнерства. Северноатлантски савет позвао је државе partnere да учествују у политичким и војним телима у седишту Алијансе у Бриселу и да заједно доносе одлуке везане за развој Партнерства за мир. Опредељење држава чланица НАТОа према стварању Партнерства за мир, подразумева њихове активне консултације са сваком чланицом Програма у тренутку када та држава уочи директну претњу сопственом територијалном интегритету, политичкој независности или безбедности. У обиму који је одређен жељама и могућностима сваке државе учеснице Партнерства, НАТО ће сарађивати на директан начин, како би се постигли јавност рада у доношењу буџета за одбрану, промовисање демократске контроле министарстава одбране, заједничко планирање, заједничке војне вежбе и оспособљавање за заједничко деловање са снагама НАТОа у областима као што су очување мира, потрага и изабављење, хуманитарне операције и остале активности о којима се постигне договор.

■ МИР НА ПРВОМ МЕСТУ

Од свог оснивања, Програм има за циљ постизање одговарајућих способности и спремности за очување мира преко заједничког планирања, обуке и војних вежби, а тиме и повећања оперативности између војних снага партнера и НАТОа. На тај начин се, такође, олакшава сагледавање процеса планирања и доношења буџета за националну одбрану, а и омогућује лакше остваривање демократске контроле оружаних снага. Облик остваривања сарадње према Партнерству за мир подразумева и канцеларијски простор у седишту НАТОа (официре за везу земаља партнера), затим

Одговор на нападе хемијским оружјем

Уред за координирање смештен у белгијском Монсу и Политичко-војни консултативни комитет Партнерства за мир, који се сањаје у различитим формама и са индивидуалним партнерима.

На основу извештаја одговарајућих комитета од децембра 1994. године, министри су разматрали могућност даљег јачања процеса консултација и сарадње у оквиру Савета и прихватили ревидирани радни план за 1994/1995. годину. Вођене су консултације ради постизања максималне ефикасности и делотворности у њиховом раду и партнерства у целини. Расправљало се и о јачању безбедности и стабилности у Евроатлантском региону и области делатности Комитета за европску безбедност и сарадњу (КЕБС), развоју европске безбедносне архитектуре, начинима јачања међусобне сарадње између различитих институција које се баве питањима безбедности и регионалним конфликтима, посебно кризом у бившој Југославији, те другим регионалним проблемима. Договорено је да се убудуће редовни састанци Савета одржавају у координацији с пролећним министарским састанцима Северноатлантског савеза.

■ ПРОЦЕС ПРОШИРЕЊА

Активно учешће у Партнерству за мир има веома важну улогу у процесу проширења НАТОа. У том смислу су се изјасниле и владе држава Северноатлантског савеза када су саопштиле да проширење очекују и поздрављају као део процеса напретка који узима у обзир политички и безбедносни развој у целој Европи. Чланом 10. Вашингтонског споразума о формирању НАТОа, од 4. априла 1949, предвиђено је такво проширење, које би у своје чланство укључило остале европске државе које су у могућности да поштују начела Уговора и допринесу безбедности северноатлантског региона.

Процедура уласка у Програм почиње када потенцијални партнер потпише Оквирни документ Партнерства за мир. Потписивањем овог документа држава потврђује своју определењеност за очување демократског друштва и приврженост начелима међународног права. Посебна обавеза подразумева уздржавање од претњи употребом силе против територијалног интегритета или политичке независности било које државе и решавање спорова мирним путем. Држава такође потврђује своју приврженост Завршном акту из Хелсинкија и свим осталим документима Комитета за европску безбедност и сарадњу, те решеност да испуни своја определења и обавезе преузете на плану разоружања и контроле наоружања. Следећи корак је подношење такозваног Презентационог документа Северноатлантском савезу, који будући партнер, уколико је потребно, може сачинити уз помоћ експерата НАТОа. У документу се наводи обим, ритам и ниво учешћа у активностима сарадње са Северноатлантским савезом, на начин како их

ЗАЈЕДНИЧКЕ ВЕЖБЕ

У септембру 1994. године изведена је прва заједничка војна вежба НАТОа и земаља Партнерства за мир. Носила је назив Кооперативни мост 94, а одржана је на полигону за обуку пољске армије близу Познања. Вежба је планирана и изведена у веома кратком року. Према оценама тадашњег врховног савезничког команданта за Европу, генерала Џорџа Џулвана, обезбедила је квалитетну обуку за војнике и унела велики оптимизам за будуће заједничке акције. На вежби је учествовало преко 650 војника из шест земаља НАТОа и седам земаља партнера. Војници организовани у пет мултинационалних чета, свака са по пет националних водова, обављали су основне задатке, као што су осматрање, контрола, патролирање и пратња.

У јесен 1994. године одржане су још две војне вежбе: вежба Савезничке команде Атлантика Кооперативна опасност, која је изведена у Северном и Норвешком мору, и Кооперативни дух 94, вођена у Холандији. Оне су покренуле војну сарадњу у пракси и на тај начин омогућиле побољшање заједничке војне оспособљености између земаља НАТОа и партнера. Такође, почев од 1994. године, повећан је број вежби организованих на националном нивоу на начин који је у складу са Програмом Партнерство за мир. Током 1995. године одржано

је 11 копнених и поморских вежби, од којих су пет одржане у земљама партнера. Сједињене Америчке Државе биле су домаћин вежби у августу, одржаних у Форт Полку, уз учешће 12 земаља партнера.

Имајући у виду настојање државне заједнице Србија и Црна Гора да се што пре прикључи Програму Партнерство за мир, наша војска је учествовала на вежбама које су биле својеврсне провере спремности да се одговори најтежим задацима. Припадници Војске Србије и Црне Горе добили су највише оцене за обученост, организацију и показане резултате. Сем осталог, припадници наших специјалних јединица учествовали су прошле године на вежби "Плави пут", у садејству са колегама из Румуније. Реч је о сложеној противдиверзантској акцији на Дунаву и спречавању уништавања хидроцентрале "Бердал". Ове јесени припадници Ратне морнарице имали су прилике да са италијанским колегама изведу вежбу у водама Јадрана. Одлично су се снашли у заједничком систему командовања, веза, навигације... Посаде наших бродова добиле су ласкава признања које нису биле плод куртоазних обраћања већ истинска слика извршених задатака. Све су то сјајне препоруке за пријем у Партнерство за мир, али реч о томе не припада војној већ политичкој сфери одлучивања.

види сама држава која приступа програму. Питања која се при том обрађују тичу се заједничког планирања, обуке, војних вежби и слично. У документу који се презентира, такође се наводе кораци које ће држава партнер предузети у правцу остварења политичких циљева Партнерства за мир, војни и други потенцијали које држава може ставити на располагање ради реализације активности програма Партнерства. Овако сачињен документ служи као основа за закључивање индивидуалног програма партнерства, који међусобно усаглашавају НАТО и дотична држава.

Будући партнери се обавезују да ће предузимати активности како би ставили на располагање људство, средства, олакшице и потенцијале, који су потребни за извршавање програма Партнерство за мир. Треба посебно подвући да свака држава самостално сноси трошкове учешћа у активностима Партнерства за мир, а обавезује се и на то да на сваки начин учествује у деоби трошкова оних вежби у којима учествује.

Политичко-војним консултативним комитетом, као радним телом програма Партнерство за мир, председава заменик генералног секретара Северноатлантског савеза, без обзира на

Очување мира: припадници немачког континента у саставу НАТОа на Косову

његов састав. У ове активности спадају састанци савезника НАТОа с појединачним партнерима, на којима се разматрају питања која чине индивидуални програм партнерства с поједином земљом, и састанци свих савета, односно партнера Програма који се баве општим темама Партнерства за мир. На овај начин се обезбеђује потребна транспарентност индивидуалних програма и разматра радни програм Партнерства.

Државе партнери у оквиру пројекта и друге државе учеснице програма Партнерство за мир, ради лакшег остваривања сарадње, делегирају сталне официре за везу у седишту Северноатлантског савеза и у посебној Канцеларији за координацију партнерства у Монсу, где је смештено Главно седиште савезничких снага за Европу. По овлашћењу Северноатлантског савеза, Канцеларија је одговорна за координацију заједничких војних активности у оквиру

Партнерства за мир и за спровођење оних аспеката војног планирања који су неопходни за извршење програма Партнерства. Канцеларијом за координацију Партнерства за мир руководи директор у чијој су надлежности консултације и координација с војним властима Северноатлантског савеза по питањима

која се односе на рад Канцеларије. Канцеларија има ограничени број сталног особља и административну помоћ. Детаљно оперативно планирање у оквиру Партнерства је у надлежности војних команди које руководе вежбама.

Неколико држава Оебса које се нису прикључиле Партнерству за мир, Финска, Малта, Аустрија, Македонија, Словенија и Шведска, учиниле су то током 1994. године, тако да су министри спољних послова у децембру 1994. констатовали да се Партнерство за мир развило у важну компоненту европске безбедности, повезујући НАТО и његове partnere и стварајући основ за заједничку акцију у решавању општих безбедносних проблема. На овом састанку министри спољних послова задужили су Савет у сталном заседању, војне власти НАТОа и Канцеларију за координацију партнерства, да поспеше остваривање индивидуалних програма партнерства и потврде своју обавезу обезбеђивања потребних ресурса. Министри су одобрили планове одбране и процес преиспитивања у оквиру Партнерства за мир, заснован

ДРЖАВЕ ЧЛАНЦИЦЕ

До краја 1995. године Партнерству за мир придружило се 27 држава (Албанија, Јерменија, Аустрија, Азербејџан, Белорусија, Бугарска, Чешка Република, Естонија, Финска, Грузија, Мађарска, Казахстан, Курдистан, Латвија, Литванија, Малта, Молдавија, Македонија, Пољска, Румунија, Русија, Словачка, Словенија, Шведска, Туркменистан, Украјина, Узбекистан).

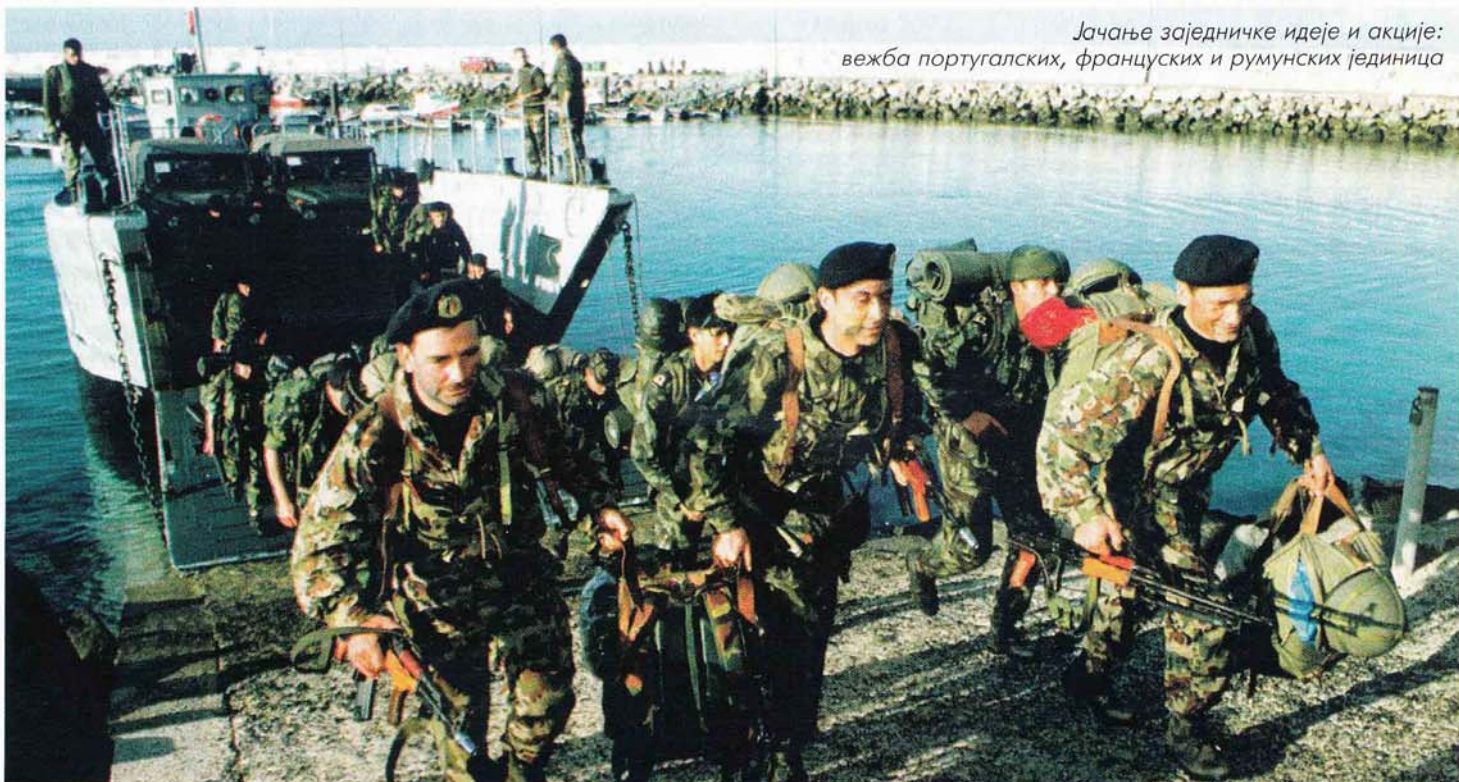
– Након десет година постојања, у јануару 2004. године, Партнерство за мир окупљало је 27 држава, од којих се њих седам налазило у завршној фази уласка у Савез. На седници одржаној 14. јануара 2004. у седишту НАТОа у Бриселу, генерални секретар Алијансе, Јап де хол Схефер је у поздравном говору рекао следеће: "Ниједна демократска трансформација није могућа без дубоке реформе одбране. НАТО треба да пружи партнерству ефикасније савете и помоћ ради успостављања чврстих институција одбране. Те институције треба да одговоре захтевима демократске транспарентности. Савезници треба да интензивирају помоћ земљама Кавказа и Централне Азије, регионима са великим стратешким значајем. Да бисмо помогли тим земљама ми смо појачали политички дијалог са њима. Уверен сам да у мери у којој се безбедност развија треба да се односи и на програме у самом партнерству. Треба да наставимо са приближавањем наших партнера у борби против тероризма и производње оружја за масовно уништење".

Сводећи резултате досадашњег рада, генерални секретар НАТОа је рекао да је Партнерство за мир у протеклих десет година оспособило војну структуру десет земаља за чланство у Северноатлантској алијанси. Након терористичког акта 11. септембра 2001, Партнерство је окупило 46 држава у заједничкој борби против тероризма. Од свог оснивања, како истиче Схефер, Партнерство за мир је "помагало партнерству, помагало Алијанси, помагало миру и демократији".

на двогодишњем циклчном планирању почев од јануара 1995. године. Предузимањем ових мера унапређена је интерна оперативност и повећана отвореност између Северноатлантског савеза и њихових партнера. Министри одбране земаља НАТОа дали су посебан значај овом процесу, зато што испуњава два централна циља Партнерства за мир – тешњу сарадњу и јавност у доношењу националних одбрамбених планова и буџета. Министри су потврдили да Партнерство за мир пружа ефикасан механизам за развој основне војне оспособљености која се тражи за ефикасну сарадњу са Северноатлантским савезом и за јачање интерне оперативности између тог савеза и његових партнера, што је од значаја за земље партнера без обзира на то да ли оне желе да се учлане у НАТО или не.

У јуну 1995. године отворен је за потписивање Статут Споразума о снагама Партнерства за мир, који дефинише правни положај савезничких и партнерских војних снага када су присутне на територији једних или других. ■

Миљан МИЛКИЋ

Јачање заједничке идеје и акције: вежба португалских, француских и румунских јединица

Пише:
заступник начелника
Управе за међународну
војну сарадњу
Министарства одбране
Србије и Црне Горе
пуковник Михајло
МЛАДЕНОВИЋ

КАРИКА КОЈА ЈЕ НЕДОСТАЈАЛА

З а остваривање задатака из области међународне војне сарадње и школовања кадрова МО и ВСЦГ у иностранству задужена је Управа за међународну војну сарадњу. Као део Сектора за политику одбране, Управа је конципирана тако да може да испуни сложене задатке постављене у *Стратегији одбране* и усаглашене са оним које извршавају сличне управе у земљама у окружењу.

Управа се бави билатералном и мултилатералном сарадњом. Део који се бави "билатералом" подразумева кооперацију и активности на размени искустава, међународне вежбе, сарадњу наше земље са другим и узајамно пружање стручне помоћи. "Мултилатерала" се бави војном сарадњом са међународним институцијама и савезима, као што је НАТО.

УНАПРЕЂЕЊЕ САРАДЊЕ

Захваљујући претходницима, који су уложили доста напора да унапреде војну сарадњу од времена када она готово није постојала, положај Југославије, потом и СЦГ се у међународним војним релацијама доста побољшао. Тешко је променити имиџ *лоших момака* који нам је био наметнут, али ктоне смо својим понашањем и неодмереним изјавама и сами донекле допринели, не схватајући што се, заправо, дешава.

Управа је млада, просечна старост њених припадника је 34 године, са равноправном полном структуром и односом цивила и официра. Мислим да смо на добром путу да остваримо оно што смо зацртали и што се од нас тражи. Уосталом, о томе говоре постигнути резултати у области међународне војне сарадње, као што су реализација одређених споразума. Једна од активности на коју смо посебно поносни јесте посета нашег министра одбране Вашингтону, која је плод активности међународне војне сарадње и сви они важни контакти који су одатле прои-

зашли, потом небројене друге активности на школовању наших припадника, на организацији министарских посета у земљи и у иностранству, итд. Све то, наравно, није лако што због недостатка материјалних средстава, што због промена које су у току и разлика у тумачењу надлежности, што смо решавали "у ходу".

Посао који обављају моји сарадници изузетно је динамичан. Ретко ко остаје на послу само осам сати. Активности су бројне, а ми морамо да останемо поуздана спона између странаца и свих организационих јединица Министарства одбране. Када сте спона, изложени сте притисцима са свих страна. Све што је добро, како то већ иде, подразумева се, а за све што није добро – ми бивамо криви. Преданим радом покушавамо да припремимо наше људе за будућност, у којој ће нам прикључивање *Партнерству за мир* наметнути низ нових активности на пољу међународне војне сарадње. Илустрације ради, Хрвати су до прикључивања *Партнерству* имали 400 до 500 тих активности годишње, да би их после тога било 750, па 1.500.

УИГРАНИ ТИМ

Управа је као добро уигран тим у који су стручни људи дошли после строге селекције. С друге стране, изложени су великим напорима, а плате су им, посебно цивилима, неодговарајуће. Младим људима који овде долазе, дакле, не можемо да пружимо много тога. Али нудимо им професионални изазов, прилику да упознају важне људе и баве се важним пословима, да допринесу бољитку Војске и земље. И могу рећи да су сви искористили пружену прилику. Већина говори два страна језика, многи завршавају магистарске студије, нудимо им и могућност да се усавршавају у иностранству на различитим курсевима, не зато што желимо да искористимо привилегију места на коме се налазимо, већ зато што то место на коме раде захтева. Човек који није довољно образован и који не прати дешавања у овој области не може добро да ради посао. Ако укупним ставом, знањем, стручношћу, изгледом не оставе добар утисак, велике су шансе да активност не буде спроведена. И обрнуто.

Наша је идеја да Управа буде и расадник кадра и да млади људи који дођу код нас буду упућивани и у друге организацијске јединице, како би своје знање пренели. Два наша значајна човека, генерал Здравко Понош и господин Зоран Јевтић, већ су отишла на важна места, што је велика почаст за Управу.

И на крају, кратак осврт на два питања која међу неупућеним могу изазвати недоумицу. Прво се тиче нашег наоружања, односно војне опреме и компатибилности са Северноатлантским савезом. Другим речима, морамо ли сутра издвајати огромна средства како бисмо све оно чиме располажемо мењали и то скупо плаћали? Одговор је: НЕ! Можда понешто, али не суштински. Наша Војска располаже веома квалитетним пешадијским наоружањем и артиљеријским оруђима, на пример. Компатибилност са Северноатлантским савезом тиче се, пре свега, система и начина одржавања веза. Да тиме можемо лако и брзо овладати показали смо на јесењој заједничкој вежби наше и Ратне морнарице Републике Италије. Вежба је изведена беспрекорно, а наше старешине и морнари су добили највише оцене.

Друга је тема у упрошћеном питању обичног човека: колико кошта улазак у НАТО? Кошта онолико колико ми то будемо планирали, односно за које се програме будемо определили с обзиром на наше могућности. Дакле, ниједна одлука се не доноси под било чијим притиском и на строго одређен начин. Наравно, постоје принципи, али остављена је и могућност избора, што је за нашу земљу веома битно. ■

Јуна 2001. Делегација НАТО Парламентарне скупштине први пут је посетила СРЈ, а у априлу 2002. у Београду је боравио њен председник Estrella.

Августа 2001. Савезна влада је усвојила одлуку о условима за транзит трупа и војне опреме НАТОа и држава контрибутора преко територије СРЈ.

1. априла 2002. На седници Врховног савета одбране одлучено је да се препоручи Савезној влади да се покрене процес приступања СРЈ Програму Партнерство за мир (ПЗМ) и с тим у вези консултује Скупштину.

25. априла 2002. Савезна влада је усвојила информацију о приступању СРЈ Партнерству за мир у тексту који је доставило Савезно министарство за иностране послове (од 23. априла 2002.). Влада је задужила СМИП и СМО, као надлежне ресоре, да координирају процедуру приступања СРЈ Програму ПЗМ.

29. априла 2002. Министар Горан Свилановић је упутио писмо генералном секретару НАТОа лорду Робертсону у којем га је обавестио о одлуци Савезне владе СРЈ да започне процедуру за приступање ПЗМ.

6. маја 2002. Лорд Робертсон је упутио писмо министру Горану Свилановићу у коме поздравља одлуку СРЈ о отпочињању процедуре за укључивање у ПЗМ. Лорд Робертсон том приликом обавештава да је Савет НАТОа у јануару те године поставио амбасаду Уједињеног Краљевства у Београду за везу са НАТОом (Contact Point).

Маја 2002. СРЈ добија статус посматрача у Парламентарној скупштини Алијансе.

27. јуна 2002. Лорд Робертсон поздравља одлазак са дужности генерала Павковића и наводи захтеве које СРЈ треба да испуни:

- повлачење тужби пред Међународним кривичним судом (МКС) против Белгије, Холандије, Француске, Италије, Канаде, Немачке, Велике Британије и Португала;

- пуна сарадња са Међународним судом у Хагу укључујући јасан и транспарентан став ВЈ по овом питању и могуће мере помоћи у привођењу Ратка Младића и Радована Караџића;

- транспарентност односа са Републиком Српском, у складу са Дејтонским споразумом и пружање подршке снагама Сфора и Канцеларији Високог представника;

- подршка напорима међународне заједнице на КиМ, у складу са резолуцијом СБ УН 1244 и придржавање постојећих међународних режима, укључујући санкције и резолуције СБ УН.

Јула 2002. Формирано је интересорно координационо тело задужено за активности у оквиру процедуре приступања СРЈ Програму ПЗМ. У састав овог тела су ушли представници министарстава савезног (иностраних послова, одбране, финансија, правде, унутрашњих послова, саобраћаја и телекомуникација, као и Савезне управе царине) и републичког нивоа (унутрашњих послова, саобраћаја, телекомуникација и финансија).

Јула 2002. Савезна скупштина је усвојила Закон о службама безбедности СРЈ, чији је основни циљ да успостави цивилну, односно

Хронологија приступања Србије и Црне Горе Програму Партнерство за мир

ВАЖНИ ДАТУМИ

Пре одлуке Савезне владе о отпочињању процедуре за приступање програму Партнерство за мир, СР Југославија није имала формалне облике сарадње са НАТОом. Ипак, присуство чланица Алијансе и њихових партнера у мировним операцијама у БиХ, а посебно на Косову и Метохији, утицало је на успостављање редовних контаката и специфичне сарадње чији су основ Дејтонско-париски мировни споразум, Резолуција Савета Безбедности УН 1244 и Војно-технички споразум из Куманова. Посебан и врло значајан облик сарадње са НАТОом остварен је на југу Србије, а као конкретан резултат ове сарадње омогућен је улазак наших снага у Копнену зону безбедности и релаксација Ваздушне зоне безбедности са 25 на 10 километара. На основу Војно-техничког споразума, остварују се редовни контакти преко Заједничке комисије за примену Лисабонског споразума.

парламентарну контролу над безбедносним структурама у СРЈ. У фебруару 2003, на основу овог закона основана је Комисија за контролу служби безбедности. Ова мера је значајна у контексту захтева за реформом сектора безбедности и успостављања парламентарне контроле.

Септембра 2002. Посета делегације Министарства иностраних послова и Министарства одбране седишту НАТОа у Бриселу.

Децембра 2002. Донета је одлука о успостављању ваздушних путева преко територије СРЈ за потребе мисија НАТОа у региону и основан је Технички комитет НАТО/СРЈ за летове кроз ваздушни простор СРЈ. Пуна реализација овог споразума започела је у марту 2003.

16. децембра 2002. Савезна скупштина је ратификовала Дејтонско-париски споразум чиме се испуњава један од његових анекса у вези са преласком трупа и опреме преко територије СРЈ за потребе мировних операција у БиХ.

Фебруара 2003. Горан Свилановић и Небојша Човић посетили су седиште Алијансе у Бриселу где су имали посебне састанке са лордом Робертсоном и амбасадорима Алијансе на састанку Северно-атлантског Савета (НАС). Договорен је модел сарадње са Алијансом (Special Tailored Cooperation Programme) и пре решавања питања која представљају препреку формалном уласку СРЈ у ПЗМ.

Марта 2003. У Београду је организован семинар Росе-Ротх уз учешће Министра одбране Бориса Тадића и начелника ГШ генерала Бранка Крге.

Маја 2003. На иницијативу Алијансе у Београду је боравио радни тим НАТОа на челу са амбасадором Гинтер Алтенбургом, помоћником генералног секретера НАТОа за политичке послове. У оквиру посете одржани састанци са цивилним и војним званичницима на којима је разговарано о демократској контроли оружаних снага, буџету и реструктурирању оружаних снага, конверзији војних постројења и решавању питања вишка војног кадра, као и о реструктурирању војне индустрије СЦГ.

19. јуна 2003. Министарство спољних послова упутило званичан захтев НАТОу за пријем СЦГ у ПЗМ.

У знак признања дотадашњим реформама, НАТО иницирао специјалан програм припрема СЦГ за ПЗМ који укључује серију од четири семинара, организовање посета експертских тимова НАТОа и могућност учешћа СЦГ као посматрача у другим активностима ПЗМ.

30. јуна 2003. Северноатлантски савет и званично одобрио Програм сарадње НАТО-СЦГ.

Јула 2003. У Дому гарде у Топчидеру одржан први семинар у организацији НАТОа.

Септембра 2003. У Београду је одржан други семинар НАТОа о реформи у области одбране.

Октобра 2003. Војни представник наше земље, у својству посматрача присуствује војној вежби ПЗМ у Румунији.

Септембра 2003. На Конференцији имплементацији Јадранске повеље и изградњи јадранског система безбедности одржаној у Охридској држави чланице Јадранске групе (Хрватска, Ал-

ЕВРОАТЛАНТСКЕ БЕЗБЕДНОСНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ: ИДЕЈА, ПРОЦЕС, ЦИЉ

банија и Македонија) подржале улазак СЦГ и БиХ у ПЗМ и НАТО што је пре могуће.

Новембра 2003. У Београду је одржан трећи семинар НАТОа о транспарентности у планирању и буџету одбране

Новембра 2003. Министар Борис Тадић и НГШ Бранко Крга посетили команду здружених снага НАТОа за јужну Европу у Напуљу

Новембра 2003. Лорд Робертсон посетио Београд и одржао говор на Војној академији ВСЦГ.

Децембра 2003. У Београду је одржан четврти семинар НАТОа о демократској контроли оружаних снага.

Децембра 2003. Посета команданта здружених снага НАТОа за јужну Европу, адмирала Грегори Џонсона СЦГ и прво усидрење НАТО брода у луци Бар.

20-22. јануара 2004. У складу са Програмом сарадње између НАТОа и државне заједнице Србија и Црна Гора, после успешног завршетка циклуса семинара, реализована је посета експертског тима НАТОа. Посета је организована у виду дискусије у оквиру четири тематски уоквирена панела: планирање и буџет одбране, одбрамбене структуре, логистика система одбране и кадровска политика.

4. фебруара 2004. На 41. седници Савета министара Државне заједнице СЦГ усвојена је информација о успостављању Интерресорне групе за координацију припремних активности за приступање СЦГ Програму Партнерство за мир.

29. фебруара 2004. Постављен специјални изасланик Министра спољних послова СЦГ при НАТОу амбасадор Бранислав Милинковић (функционално смештен при Мисији СЦГ при ЕУ).

Марта 2004. Министар одбране Борис Тадић се у Братислави састао са генералним секретаром НАТОа Јап де хоп Схефером; министар је у Копненој зони безбедности (КЗБ) разговарао са командантом Јужног крила НАТОа адмиралом Грегори Џонсоном; према наређењу заступника Сектора за МВС и ПО, Комисија за Војно-технички споразум МО СЦГ дислоцирана је у КЗБ, одмах након избијања нападана Косову ради сарадње са командом Кфора.

Марта 2004. Премијер Републике Србије Војислав Коштуница посетио је седиште НАТОа у Бриселу где се сусрео са генералним секретаром НАТОа Јап де хоп Схефером.

Априла 2004. Група парламентарца НАТО Парламентарне скупштине Подкомитета за Централну и Источну Европу боравила у Београду и Подгорици. Групу је предводио председавајући Подкомитета господин Маркус Мекел (Marcus Meckel).

29. маја 2004. Заједничка војна вежба "Плави пут" ВСЦГ и Војске Румуније одржана на Бердапу.

Јуна 2004. У акваторију Јадрана је одржана заједничка вежба Ратне морнарице Србије и Црне Горе и Ратне морнарице Републике Италије "Заједнички хоризонт".

16. јуна 2004. Министар одбране Првослав Давинић посетио је седиште НАТОа у Бриселу којом приликом се састао са генералним секретаром НАТОа Јап де хоп Схефером.

28-29. јуна 2004. У Истамбулу је одржан 17. самит НАТОа, на коме је присуствовала и делегација СЦГ на челу са Председником државне заједнице СЦГ Светозаром Маровићем.

19. јула 2004. Генерални секретар НАТОа Јап де хоп Схефер посетио је Београд, том приликом је нагласио потребу пуне сарадње СЦГ са Судом у Хагу, као и повлачење тужбе против осам земаља чланица НАТОа.

1. септембра 2004. Краљевина Норвешка је преузела функцију контакт земље за односе СЦГ са НАТОа и на тој ће функцији бити до 2006. У претходном мандату (2002-2004.) то је била Велика Британија.

16. и 17. септембра 2004. Тим експерата НАТО је боравио у Београду поводом наставка и проширења Програма сарадње СЦГ и НАТОа (Special Tailored Cooperation Program) и усаглашавања специфичних активности укључених у Програм.

27-29. октобра 2004. Одржана је друга експертска посета тима НАТОа. Теме разговора биле су: реорганизација и ток реформи у МО СЦГ и сектору одбране, презентација *Стратегије одбране СЦГ* и презентација начина израде *Стратегијског прегледа одбране*.

27-30. октобра 2004. Уплывљавање шест бродова Стајајих медитеранских поморских снага НАТОа лукама Бар и Котор.

9. новембра 2004. Предлози за наставак Специјалног програма сарадње СЦГ са НАТОом предати Међународном штабу НАТОа у Бриселу.

2. децембра 2004. Савет министара је на својој седници размотрио и усвојио Информацију и активностима Интерресорне групе за координацију припремних активности за приступање Србије и Црне Горе Програму Партнерство за мир.

14. јануара 2005. СЦГ је преузела председавање иницијативом NATO SEEGROUP.

24. јануара 2005. Командант Здружених снага НАТОа команде у Напуљу адмирал Мајкл Мулен посетио Београд

3. фебруара 2005. Заменик помоћника генералног секретара НАТОа за операције, господин Роберт Сери је посетио Београд којом приликом је имао сусрет са министром одбране Првославом Давинићем.

9. фебруара 2005. Добијен нацрт новог Програма сарадње са НАТОом за 2005. годину.

9. до 11. маја 2005. У складу са Акционим планом SEEGROUP за 2005. годину, у Београду одржан је семинар "Искуства из програма ПЗМ и процеса PАРP", у организацији Министарства одбране и Министарства спољних послова СЦГ а под покровитељством Краљевине Норвешке и НАТОа.

12. маја 2005. Помоћник генералног секретара НАТОа за политику и планирање одбране, господин Џон Колстон је посетио СЦГ и имао сусрет са министром Првославом Давинићем.

15. јуна 2005. Донета одлука о образовању Савета за евроатлантске интеграције на 77. седници Савета министара државне заједнице СЦГ.

18. јула 2005. Генерални секретар НАТОа Јап де хоп Схефер је посетио Београд којом приликом је нагласио потребу потпуне сарадње СЦГ са Међународним судом у Хагу као необоривог предуслова за пријем СЦГ у ПЗМ. Обе стране су изразиле потребу за конкретним облицима сарадње СЦГ са НАТОом у склопу успостављеног Програма сарадње СЦГ са НАТОом. Приликом ове посете, генерални секретар и министар спољних послова СЦГ потписали су Споразум између СЦГ и НАТОа о отварању копнених линија комуникације.

2. децембра 2005. Амбасадор Велике Британије при НАТОу Питер Рикетс посетио је Београд, том приликом је истакао жељу и интерес НАТОа да помогне СЦГ у настојањима да се укључи у евроатлантске интеграције и кроз Програм сарадње СЦГ-Нато ("Tailored Cooperation Program - TСP") који је успешно реализован у претходних годину дана. Том приликом је и најавио формирање Групе НАТОа за реформу одбране СЦГ и отварање Канцеларије НАТОа у Београду.

12. децембра 2005. Амбасадор Краљевине Норвешке при НАТОу Каи Еиде посетио је Београд и потврдио одлучност НАТОа у погледу формирање Групе НАТО за реформу одбране СЦГ и отварање Канцеларије НАТОа у Београду. Истакао је задовољство потписаним Споразумом између СЦГ и НАТОа о отварању копнених линија комуникације. Подсетио је на допринос Краљевине Норвешке у погледу подршке реформи система одбране СЦГ. Иницијатива за формирањем Поверљачког фонда НАТОа за подршку програму Присма у којем Норвешка учествује са 1,5 милиона евра и оспособљавање хирурга и анестезиолога за учешће у мировним мисијама, у саставу норвешког континента, су део активности као доказ те подршке.

15. и 16. децембра 2005. Помоћник генералног секретара НАТОа за политику и планирање одбране господин Џон Колстон је у току свог борава у Београду дао допринос покретању Поверљачког фонда НАТОа.

18. и 19. децембра 2005. Командант здружених савезничких снага са седиштем у Напуљу адмирал Хенри Улрих III је боравио у Београду. Својим доласком и током сусрета је потврдио очекивања НАТОа у погледу пуне сарадње СЦГ са Међународним судом у Хагу као једине препреке у проширивању сарадње и нашем брзом уласку у евроатлантске интеграције. Задовољство потписаним Споразумом између СЦГ и НАТОа о отварању копнених линија комуникације ће бити потпуно кад се буду потписали и додатни аранжмани за несметан транзит НАТО трупа преко територије СЦГ. ■

НА ПОЧЕТКУ 2006

У КАНЦАМА КРЕДИТА

Грађани који се, упркос свему, одлучују на кеш кредит, треба да знају да им ниједна рата коју, током наредних годину, две, три, или више буду вратили, највероватније неће бити иста као претходна. Свака ће бити већа бар за неколико динара. Зато и не чуде речи гувернера Јелашића, изречене на последњој овогодишњој конференцији за новинаре у просторијама Народне банке Србије, по којима се исплате само динарски кредити. А њих, за сада нема. Они са девизном клаузулом носе велики ризик. И за банке, јер због високих камата ризикују да им кредит не буде враћен, а поготову за оне који лако узимају лаки кеш. Али, то гувернера не занима. Јер, како рече, зашто би у нашој земљи било другачије него у Грчкој, на пример, где су, после неколико година (о)лаког кеша, многи који су у кредитима нашли спас, данас на ивици егзистенције. Или, другим речима, на просјачком штапу.

зеленашима, дуговима и дужницима у Србији је први, или међу првима, писао Милован Глишић, ненадмашни српски реалиста. У својим узбудљивим и драматичним приповеткама, још тада је упозоравао на оно што ће нам се, упркос болном искуству стеченом крајем његовог, 19. века, поново догађати више од сто година касније. Одавно је познато да се паметан учи на грешкама туђим, а онај други на својим. И ма колико пута их поновио, не да се опепелити. Дуг је зао друг говорили су наши преци, а ми, живећи у социјализму, "најбољем од свих светова", закратко заборавили, да би нас светски банкарски у периоду транзиције на то ненадано подсетили. После пола века дириговане социјалистичке привреде и бесплодних улагања у државне, друштвене и какве све не ма стодонте, огромна и неефикасна предузећа, стоголаве хидре у којима су радници добијали личне дохотке према марксистичким показатељима продуктивности, а не на основу рада и ефикасног пласмана произведене робе у објективној и суровој тржишној утакмици, после готово две деценије привредне учмалости, санкција, туге и незнања, мислима све више у, данас недостижним, седамдесетим годинама прошлог века, када смо живели много боље, попут света, нашли смо се на ничијој земљи, постали смо плен оних који новца имају, али срца немају.

Неки, а таквих је апсолутна мањина, на време су се сетили да у савременом свету срце није неопходна и тражена роба. Сетили су се и Маркса који је својевремено озбиљно упозоравао да онај ко има новаца има и све друго, да ћопави не шепају ако су богати, да и слепи "виде" кад им је буђелар пун. И кад су нам се врата отворила, ушли смо. Сви као један. Празних новчаника, сиромашни, ојађени, а жељни негдашњег живота, заборавили смо да они који нам, тако сусретљиво, тако издашно пружају новац, имају много удела у нашем сиромаштву. Да нам, заправо, дају оно што су нам, свих ових година на неки начин узели. Све то, нажалост, постаје неважно кад паре замиришу. Том златном телету клањамо се од кад је новац измишљен, од кад је човек робну размену претпоставио финансијама и тржишту новца.

■ ПО НОВАЦ КОД СТРАНЦА

У потрази за тим, некад нашим, а данас туђим новцем, пошто другог, после свих ових година изнуривања и непрекидног пражњења и најскривенијих штедних касица, више нисмо имали, кренули смо пред шалтере страних банака. Страних, јер су у међувремену домаће, милом, или силом, угашене. А странци су,

РЕАКЦИЈА НБС

Изнаенађујућу експанзију кредита у другој половини ове године Народна банка Србије реаговала је проширивањем обавеза банака да исте услове који су важили за кредите с роком отплате до пет година (депозит од 20 одсто, месечна рата која не прелази 30 одсто примања грађана) примене на све зајмове које одобравају на десет година. Једини изузетак су били стамбени кредити. Упркос томе, очигледно је да тражња за кредитима не зависи од нивоа каматних стопа, јер још влада заводљива потрошачка еуфорија. Својим упозорењима и инсистирањем на транспарентности у раду банака, НБС је недвосмислено, али безуспешно, указивала на то да ће сервисирање трошкова кредита многе довести у веома незавидну ситуацију.

РИЗИК ДЕВИЗНЕ КЛАУЗУЛЕ

Народна банка Србије ће, према речима њеног гувернера Радована Јелашића, и у 2006. години водити рестриктивну монетарну политику, уз повећани обим репо операција и понуду сопствених хартија од вредности с још дужим роковима доспећа. Учиниће све што може на популаризацији улагања у динарску штедњу и динарске банкарске производе.

Подсећајући да је девизна клаузула велики ризик и за клијенте банака који се данас олако задужују и за банке које сутра треба да наплате те кредите и од грађана и од предузећа, у НБС истичу да ће својом регулативом покушати да допринесу да динарски кредити буду што атрактивнији.

зар не, веома заинтересовани да нам, најзад, крене. Да и ми почнемо да живимо попут других, у тржишно оријентисаном свету, омеђеном демократијом и оштром, објективном конкуренцијом. Знају странци шта нам треба. Новац. И дали су нам га. Од 1999. године, потражња за кредитима у нашој земљи константно расте да би ове, 2005. достигла врхунац. Сума кредита одобрена грађанима у Србији до краја новембра премашила је количину свих кредита (и становништву и предузећима) током претходних пет година.

Бољи познаваоци привредних законитости и финансијских кретања у свету добро знају да у све већем задуживању више не представљамо никакав изузетак. Задуженост грађана САД, на које се, жељни лепшег, богастијег и финансијски лагоднијег живота, тако упорно угледамо, из године у годину све је већа, тако да њихов укупни дуг данас износи око 11 билиона долара, што представља једногодишњи друштвени бруто производ најмоћније земље света.

Кад могу они, што не бисмо и ми? Уосталом, и у том погледу смо далеко иза Американаца, тако да за задуживање имамо још простора. Према речима гувернера Народне банке Србије Радована Јелашића, укупни кредити привреде и становништва у Србији чине 37 одсто друштвеног бруто производа. Дакле, нема разлога за панику. Ипак, да ли је баш тако?

■ ЕКСПАНЗИЈА КРЕДИТА

После релативно мирног првог, па и другог овогодишњег тромесечја, половином године десио се прави кредитни бум. Потражња за кредитима свих врста, током летњих месеци, порасла је за око 37 милијарди динара, да би, у октобру и новембру, имали нову експлозију и још 48 милијарди динара одобрених кредита. При томе, важно је приметити да се удео становништва у кредитима знатно повећао. Прошле године грађани су узели свега 24 одсто свих кредита, док су, крајем ове, са више од трећине укупне кредитне суме, били знатно захтевнији. Комплетна слика актуелне кредитне "политике" ове земље добија се тек ако се узме у обзир да већи део чине готовински, односно кеш кредити. Лаки кеш да будемо још прецизнији. И директнији. У складу с тим, нећемо се ни овде зауставити. Кад смо кренули, идемо до краја. Попут већ поменутог првог српског реалисте, рећи ћемо пуну истину.

Сиву, готово црну, боју тој кредитној слици Србије дају они који су принуђени да узму лаки кеш. Најчешће су то сиромашни, они грађани који једва састављају крај с крајем и који новцем добијеним "тако лако", "за десетак минута, или 24 сата", "без жипаната, без сувишне папирологије", "без депозита" плаћају деци

школовање, купују зимску гардеробу, или храну. Преживљавају, дакле.

Банке, наравно, нису социјалне установе. Њих не занима на шта се троши новац дат на кредит. За разне потребе банкарари имају различите кредите. Потрошачки, готовински, стамбени, туристички, за куповину аутомобила, гасификацију, топлификацију, преуређење стана... За шта год да затреба. Они су ту. Са новцем. И својим условима.

■ ВЕЗИВАЊЕ ЗА ЕВРО

А кад је о њиховим условима реч, то је посебна прича. У зависности од банке, врсте и висине кредита, разликују се и обавезе које нас чекају. Негде је потребан депозит, девизни, или динарски, негде траже и жиранте, негде висину кредита ограничавају висином примања, негде је камата мања, а негде већа... Кеш кредити су, углавном, лаки, брзи и – скупи. Каматна стопа за ту врсту кредита износи од 11 до 25, па и до 40 одсто годишње, зависно од суме и рока отплате. Оно што је заједничко свим кредиторима у Србији јесте да висину месечне рате везују за курс динара у односу према еврџу, или швајцарском франку... То чини и Банка интеза (до јуче Делта банка) и Војвођанска банка и Рајфајзен банка и Прокредит банка и Комерцијална и Јубанка и ХВБ... Толико о њиховој вери у финансијску стабилност српске државе и способност наших финансијских стручњака и владајућих политичара да задрже стабилни курс динара.

Инфлација је, при томе, посебан, показало се, нерешив, проблем. Све приче и обећања министра финансија Млађана Динкића да ће инфлација следеће године бити једноцифрена падају у воду пред неумољивим законима тржишта, понуде и потражње новца. Уколико се новац више тражи, он је, као и све друго, као и свака роба, све скупљи. И ту, заиста ништа не

помажу вајкања гувернера српске националне банке да су инструменти којима НБС располаже у контроли монетарне политике слаби, па и недовољно ефикасни. Од кад је света и века каматна стопа зависи, углавном, од кретања укупне понуде и потражње за новцем. Њено вештачко регулисање не даје по-

СВЕ ВЕЋИ ДУГ

Ниво задуживања у Србији константно расте: 2003. године дуг је износио 28 милијарди, 2004 – 64 милијарде, а ове године наши грађани дугују банкама још око 130 милијарди динара.

– Ниво кредита датих физичким лицима ове године ће највероватније износити колико и сума свих кредита одобрених у периоду од 1999. до 2004. године – оцењује гувернер НБС Радован Јелашкић. Укупна сума кредита предузећима и грађанима у Србији износи више од 400 милијарди динара. Ове године становништву и предузећима у Србији одобрено је нешто више од 130 милијарди, од чега становништву чак 55,3 милијарде. Очекује се да сума кредита одобрена грађанима ове године забележи раст од чак 100 одсто.

А кад је реч о врсти кредита која највише расте свакако треба споменути готовинске и кеш кредите. По запосленом становнику Србије, а њих је, отприлике 2,2 милиона, дуг износи око 54.000 динара, или 770 евра, односно три просечне нето плате.

И ДРУГИ СУ ДУЖНИ

Сваки грађанин Бугарске задужен је око 320 евра, док су Мађари дужни нешто више од 1.600 евра по особи. У Хрватској могу да се поносе. За последњих неколико година избили су у сам врх најзадуженијих грађана. Сваки житељ Хрватске дужан је више од 2.150 евра.

Све то, наравно, радује светске монетарне стручњаке који су, најзад, успешно окончали трагање за новим финансијским тржиштем. Земље у транзицији су, напосто, гладне новца. Њихове камате на девизну штедњу грађана износе највише пет, или шест одсто годишње, док камата на кредите, како где, износи и до 40 одсто. Тако су банкарри све богатији, чак и у сиромашним земљама.

ка радног места, од смањења плате. Постајемо заточеници нове врсте, дужничког ропства. Зато, сетимо се, дуг је зао друг. Уместо у банке, идите код пријатеља, рођака, кумова... ■

Душан ГЛИШИЋ

Поручник
МИРОСЛАВ СТАНКОВСКИ,
командир чете

БИТИ ЧОВЕК, ПРЕ СВЕГА

Довољно је посматрати га у раду са војницима и схватити да он, заправо, ништа друго не жели него да се и за десетак година бави својим командирским и пешадијским дужностима. Спреман је да у професионални рад уложи сва своја знања и способности, да чак и породични живот подреди раду са војницима и њиховим потребама. На другима је да поручнику и његовој породици створе услове за живот који неће бити оптерећен егзистенцијалним проблемима.

Једној својој књизи Јован Дучић је записао: "Кад би младост имала филозофију старца, не би било на свету ни једног сунчаног дана". Ова мисао нас је заинтриговала да потражимо одговор на суштински слична питања. Како данас размишљају младе старешине Војске Србије и Црне Горе?

Има ли код њих сунчаних дана? Муче ли их проблеми, имају ли стрепње, наде и страхове?

Зато и јесмо у посети код новопеченог поручника Мирослава Станковског који, од пре неколико година, службује у 9. пешадијској бригади у Зајечару. Налазимо га, а где другде, него испред строја војника. Однедавно је командир чете у Центру за обуку војника пешадије, а синоними за ту дужност су, зна се: строј, обука, стража, логоровања, терени, гађања, физичка вежбања, дисциплина ...

— У протекле три године командовао сам водом — говори поручник Мирослав Станковски — и морам да кажем да је то искуство за мене било нешто ново. Наиме, током стажирања на Војној академији командовао сам таквом јединицом, али у идеалним условима, што је створило уверење како ће тај посао бити лак. Међутим, кад сам се први пут нашао пред својим водом у Зајечару, схватио сам да, на пример, немам командире одељења и да све остаје на мени. Другим речима, војницима из вода сам и отац и мајка.

Тако је Мирослав почео да живи са својим војницима којима је држао наставу, водио их на купање, припремао их за излазак у град, дочекивао их из града и при доласку са одсуства. Садржаји ватрене, тактичке и физичке обуке низали су се један за другим, а месечни план рада прецизирао је сваки минут преподневног и поподневног времена војника и њиховог командира.

МЕСТА СЛУЖБОВАЊА

– Када смо завршили Војну академију – каже поручник Мирослав Станковски – имали смо могућност да напишемо три места у којима желимо да радимо. Ја сам написао Лесковац, Ниш и Нови Сад. Ниједна моја жеља није испуњена и завршио сам у Зајечару. Мој класић из Куршумлије није тражио Лесковац, али је добио баш тај град. Као да се неко бринуо да не испуни жељу било ког потпоручника. Да смо то знали писали бисмо као жеље места која, у ствари, не желимо.

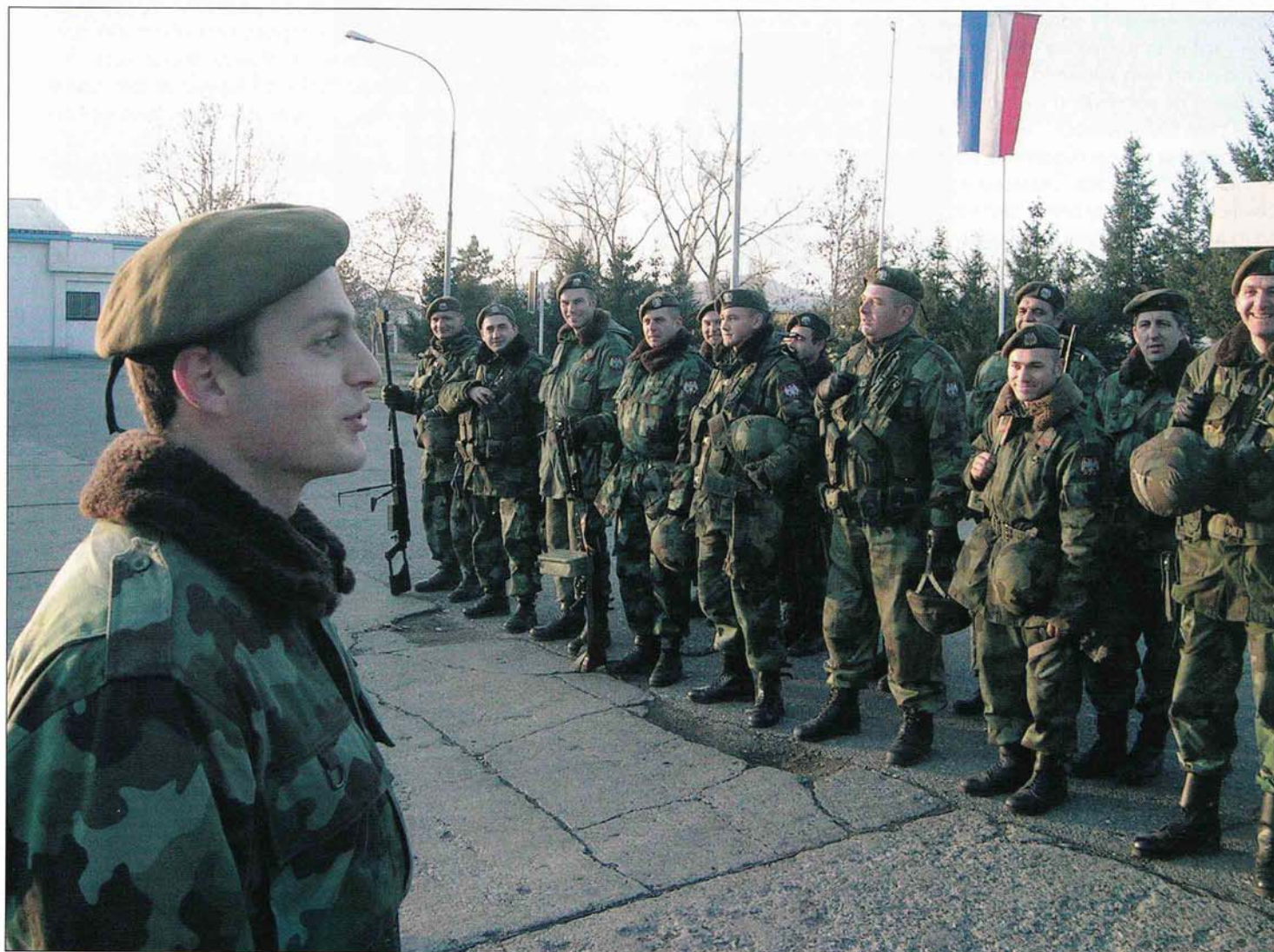
– Није ми то сметало – каже Мирослав – зато што су ми мисли биле усмерене само на рад. Не би било добро да сам могао да размишљам и о неким другим стварима.

Поручник Станковски као командир вода није имао командире одељења, а сада као командир чете нема командире водова. Његовој чети недостају четири командира вода. Другим речима, цела чета је на леђима двојице младих официра. Није то специфичност чете Мирослава Станковског већ, једноставно, целој зајечарској бригади недостају командири основних јединица.

Као да се бора указује на Мирослављевом лицу док прича: – Шта је, ту је. Чинимо све што можемо да у оквиру наших могућности побољшамо услове живота и рада војника. Жао ми је што нема материјалних средстава да са војницима изведемо логоровања на терену (не каже се случајно да је то круна обуке) и што нам недостају поједине артифиције за извођење гађања. Ипак, војници су ведри и пуни енергије да то и код мене ствара још већу мотивацију за рад. Волим рад са људима, иако то подразумева суочавање са проблемима младих војника, као што су жеља да помогну родитељима који су у тешкој материјално-финансијској ситуацији, девојка у другом стању и слично. Близак сам им по годинама тако да искуством не могу да им помогнем јер га и сам немам. Али настојим да, пре свега, будем човек а војници то знају да цене. Можда, баш због тога, овде у Зајечару имамо јаке војне колективе.

КОМАНДИР – ПЕШАК

По доласку у за њега потпуно непознати град, Мирослав је нашао стан у месту Бели Поток, које се налази на излазу из Зајечара према Неготину. Пошто су из Белог Потока слабе аутобуске везе са Зајечаром, поручник је сваког дана морао да пешачи до посла и са посла по 45 минута. А по киши и снегу, пешачио је до своје касарне по сат и по а некад и више. Како је он и викендом често у касарни, јасно је да је у ове три године направио завидну пешачку километражу која премашује километраже многих зајечарских аутомобила. Свакодневно пешачење има и своје предности јер када поручник Станковски поведе строј војника, тешко да га неко може стићи.

МИРОВНЕ МИСИЈЕ

– Мислим да треба отворити могућност – говори поручник Станковски – да се и млади официри оспособљавају за учешће у мировним мисијама. Ишао бих у мировне мисије где год се за то укаже потреба, па био то Ирак, Авганистан или нека друга земља. На тај начин бих могао да се усавршавам у свом војном позиву и стичем нова искуства, док је, истовремено, то добро за пријем наше земље у међународне интеграције.

Мирославу се у Зајечару испунила велика жеља да често у рукама има стрељачко наоружање. Континуитет доброг стрелца одржава и професионално јер са сваком партијом војника изведе, у просеку, по осам гађања. Гађања из аутоматске пушке, пиштоља и ручног ракетног бацача изводе се на стрелишту "Кривул" код Зајечара, док се гађања из бестрзајних топова спроводе на артиљеријском полигону "Ртањ". Љубав према пешадијском наоружању и велики број гађања Мирославу омогућавају да законитости и факторе, који одређују успех војника на гађању, реално сагледа и да све позитивне елементе примени у пракси. Њему је, како каже, омиљени хоби да проучава стручну литературу о наоружању а за друго мало има времена. У позориште иде када води војнике, утакмице не посећује, а филмове најчешће гледа на рачунару.

– Није била реткост – каже Мирослав – да у поподневно слободно време пишем подсетнике командира вода за наредне дане.

Некад је Мирослав Станковски размишљао да упише Електронски факултет у Нишу али је одустао зато што родитељи нису могли да га школују. У таквим околностима уписао је Војну академију, јер је сматрао да ће му војни позив пружити материјалну сигурност и, како се обично каже, сигуран посао, велику плату и стан...

– Мислим да се често људи приклањају војсци због лоше материјалне ситуације у којој се налазе и да тек касније схвате да ни у војсци није баш блиставо. За сада нема ништа од стана, велике плате а ни посао као да није баш сигуран. Примећујем да су и многе колеге забринуте због незавидног материјалног статуса и целокупног положаја професионалних војних лица... Зато би било добро да надлежни органи постепено заврше трансформацију војске и да знамо чему се појединац може надати у том новом систему.

Историјски подаци нам говоре да су официри своје будуће супруге упознавали на баловима, по бањама и другим познатим излетиштима. Данас је већа вероватноћа да официри жену свог живота упознају тражећи подстанарску собицу. Управо то се десило Мирославу када је пре две године покушао да нађе стан у Зајечару. У том трагању наишао је на Марину која му, додуше, није пронашла стан али се зато удала за њега. Забављали су се две године а летос је веза озваничена пред матичарем. Мирослав каже да је Марину на време упозорио:

– Рекао сам јој да је позив официра такав да изискује чест одлазак на терене и боравак у касарни и ван радног времена. Она ја знала кад се удаје за официра да се удаје и за дуготрајна одсуства и све што иде уз то. Предочио сам јој да ја као војник често не могу да бирам место где ћу да радим и драго ми је што је она прихватила да свуда пође са мном.

Снимко Саша ЂОРЂЕВИЋ

ОФИЦИРСКЕ СВАДБЕ

У време старе српске војске свадбе официра биле су догађај за сваки мањи и већи град у Србији. Времена су се постепено мењала али су до скоро родитељи успевали да својим синовима официрима направе колико-толико пристојне свадбе. Изгледа да је и том обичају дошао крај. Поручник Станковски и његова супруга Марина за две године забављања нису отишли ни на један годишњи одмор или дужи пут да би уштедели новац за сопствену свадбу. Свadbу су, уз симболичну помоћ родитеља, организовали у Гамзиградској бањи, где се око сто рођака и пријатеља добро провеселило.

– Финансијски издаци су били велики, али смо се некако снашли. Сада станујемо приватно, плаћамо кирију и друге трошкове. Планирамо проширење породице, мада, објективно гледано, стан и ауто су још далеко, а проблем је купити и било какав већи комад намештаја или технички уређај. Супруга ради у Робној кући која је под стечајем, али нема стално радно место, тако да смо у потпуној неизвесности што се тиче будућности. Све то нас оптерећује али постоји и нада да ће се наша финансијска ситуација поправити – каже Мирослав Станковски.

Истините и опоре речи младог поручника могу да одведу на помисао како у њему опада елан са почетка професионалне каријере. Довољно је посматрати га у раду са војницима и схватити да он, заправо, ништа друго не жели него да се и за десетак година бави својим командирским и пешадијским дужностима. Он је спреман да у професионални рад уложи сва своја знања и способности, да чак и свој породични живот подреди раду са војницима и њиховим потребама. На другима је да поручнику Станковском и његовој породици створе услове за живот који неће бити оптерећен егзистенцијалним проблемима. Уосталом, обавезе било којег извођача обуке у било којој јединици Војске Србије и Црне Горе су велике и не дозвољавају да се баве другим активностима како би допунили свој породични буџет. А одговор на питања са почетка ове приче можете и сами да одгонетнете. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

УВЕЋАНИ ТРОШКОВИ СТАНОВАЊА

С дрекао сам се права на увећане трошкове становања јер сам са супругом становао у кући за коју смо мислили да припада њеним родитељима. Приликом решавања имовинско-правних односа у породици, у служби за катастар непокретности сазнали смо да кућа у којој станујемо није у власништву родитеља моје супруге и да никада није ни била у њиховом власништву, већ да је власништво њеног деде.

Поднео сам стога захтев за накнаду УТС-а, која ми је одобрена у јединици, али је Рачунски центар стопирао исплату као неосновану. Поседујем валидне доказе о власништву над кућом. Интересује ме да ли ми припада право на ову накнаду, од када могу ретроактивно да је остварим и који је поступак за остваривање припадајућег ретроактивног дела накнаде.

Капетан
из Крушевца

С обзиром да поседујете решење којим Вам је надлежни првостепени орган (Ваша јединица) признао право на накнаду, Ви сте корисник накнаде дела увећаних трошкова становања. Стога ћете морати сачекати да Рачунски центар преко ваше јединице и другостепеног надзорног органа у оквиру својих законских овлашћења заврши поступак финансијске контроле решења. У том поступку употребом одређених правних средстава може се ставити ван снаге решење којим вам је право на увећане трошкове становања признато. Тада ћете ради заштите својих права морати да уложите жалбу, па у коначном и да покренете управни спор. Што се тиче самог питања да ли Вам припада наведена накнада, она Вам припада према слову закона уколико кућа заиста није власништво родитеља Ваше супруге. Међутим, сматрам да је приликом одлучивања о томе потребно пажљиво размотрити све постојеће доказе, а нарочито имати у виду и две битне чи-

Припрема
Радојка МАРИНКОВИЋ

ПРАВНИК ВАМ ОДГОВАРА

њенице: (1) да је ова накнада ускраћена лицима који станују код родитеља, јер не плаћају трошкове закупа, а управо за покривање тих трошкова је прописана и (2) да је питање власништва на нашим просторима ретко правилно евидентирано у земљишним књигама и другим видовима евиденције непокретности, те се оно неретко

доказује изводима из пореског задужења, другим јавноправним исправама и другим доказима.

Уколико из свих тих доказа неспорно произилази да не станујете у кући родитеља своје супруге, право на предметну накнаду припада Вам, сходно одредби члана 72, став 1, тачка 6. Правилника о накнади путних и других трошкова у ВСЦГ, од дана подношења захтева и шест месеци уназад. О питању од када Вам припада накнада требало је бити одлучено у решењу којим Вам је накнада призната. ■

ПОВРЕДА НА РАДУ

М лађи сам водник у пензији. За време службе 7. јула 1998. на караули "Врачев гај" код Беле Цркве играли смо за време дужности поводом празника фудбалску утакмицу против припадника полиције. Том приликом сам на утакмици поломио нос и две недеље био на боловању. Као последицу имам фрактуру носа. Занима ме да ли имам право на неку одштету пошто сматрам да је у питању повреда на раду.

Војни пензионер из
Беле Цркве

Под претпоставком да испуњавате прописане услове, важећи законски прописи по основу повређивања прописују право на једнократну новчану помоћ и право на накнаду штете. Међутим, код чињенице да је повреда настала 1998. године и боловања које је трајало две недеље, претпостављам да је тада завршено и лечење. Протекли су вам рокови за подношење самог захтева односно тужбе за остваривање права на ове накнаде. Ово из разлога што се захтев за признавање права на једнократну новчану помоћ може поднети у року од три године од задобијене ране, повреде или озледе, а тај рок је прописан и за подношење тужбе за накнаду штете. ■

ОКОМ КАМЕРЕ

Снимио Даримир БАНДА

ДЕЛЕГАЦИЈА ВС И ПВО У АМЕРИЧКОЈ БАЗИ РАМШТАЈН У НЕМАЧКОЈ

ГОВОР ПАРТНЕРА

Посета наших ваздухопловаца била је узвратна, а план је детаљно конципиран како би се у три дана сагледало све што је битно за разумевање функционисања саме Команде УСАФЕ, базирајућег 86. транспортног авијацијског винга, те свих програма војне сарадње са САД у који се постепено укључује наша војска

Делегација нашег ваздухопловства боравила је почетком децембра у Команди америчког ваздухопловства за Европу (USAFE) у бази Рамштајн у Немачкој. У њеном саставу су били пуковник Јовица Драганић и потпуковник Зоран Дрљача из Команде ВС и ПВО, команданти авијацијских пукова пуковници Небојша Ђукановић и Дејан Јоксимовић, потпуковник Дарко Перишић из Управе за међународну војну сарадњу Министарства одбране и др Бојан Димитријевић из Кабинета председника Србије.

Из одељења одбране америчке амбасаде у Београду, у делегацији су били потпуковник Сам Шулт, потпуковник Роналд Хил, официр за билатералну сарадњу САД и СЦГ, мајор Александар Милутиновић и преводилац Мила Антонић.

Домаћин у Рамштајну било је Одељење за планирање (А-5) те команде и његов директор генерал Снодграс, односно пуковници Мак Данијел и Сајпел. О српској делегацији током целе посете бринуо се капетан Борис Гершман.

Комплекс Рамштајн налази се са десне стране аутопута који од Франкфурта води према Француској. База припада ширем војном комплексу Кајзерслаутерн, у коме се налазе и снаге америчке копнене војске. У њему живи и ради више десетина хиљада Американаца.

Посета наших ваздухопловаца била је узвратна, а план је детаљно конципиран како би се у три дана сагледало све што је битно за разумевање функционисања саме Команде USAFE, базирајућег 86. транспортног авијацијског винга, те свих програма војне сарадње са САД у који се постепено укључује наша војска, а очекује се и ваздухопловство.

Првог дана посете наша делегација посетила је три јединице 86. винга који у Рамштајну базира, са мањим прекидом, од 1952. године. Наши ваздухопловци имали су прилике да стекну увид у начин функционисања, организацију и активности 86. сквадрона за оперативну подршку, 86. сквадрона за техничко одржавање и 37. транспортног авио-сквадрона. Величина базе у којој непрекидно од раног јутра до касних сати, без обзира на видљивост, слећу транспортни и други велики авиони америчког ПВ, свима је привукла пажњу.

Затим је у Команди USAFE наша делегација приказала историјат, тренутно стање и визију развоја ВС и ПВО, те основне поставке израде доктринарних документа и реформе одбране у периоду 2003–2005. Посебно изненађење за америчку страну било је сазнање о ранијим везама нашег и америчког ваздухопловства у току Другог светског и посебно у току хладног рата, када су током педесетих година у оквиру

програма војне помоћи били развијени веома интензивни односи коју су подигли наше РВ на ниво оспособљености каква су имала и остала ваздухопловства НАТОа у то време.

Америчка страна дала је приказ структуре, улоге и мисија које изводи USAFE у Европи и на просторима Азије и Африке. Такође, дата је детаљна презентација модалитета сарадње преко разних пројеката који већ постоје са америчком страном, и оних који ће заживети када наша држава приступи Партнерству за мир. Посебну пажњу привукли су брифинзи о набавци авиона F-16 за једно ново ваздухопловство НАТОа, затим детаљна информација о начину одржавања вежбе америчког РВ са једном од новопримљених држава у Савез, те низ других тема из активности америчког РВ у Европи. Посебно инструктивни су били разговори о начинима сарадње са ваздушном компонентом Националне гарде Охаја, државе која нам је додељена као партнер у име САД у будућој војној сарадњи, када се потпише посебни Програм о државном партнерству.

Наша делегација имала је довољно времена да увиди какви су организација и начин живота у једној америчкој бази. А управо Рамштајн, после затварања базе Рајна-Мајна код Франкфурта, постаје централна америчка инсталација у домену њихове ваздушне мобилности и главна станица између САД и подручја на Блиском и Средњем истоку где су ангажоване снаге НАТОа.

База задовољава све потребе својих припадника: смештај, објекте за исхрану, одмор, обданишта, школу, радио и телевизију, робну кућу, супермаркете, ресторане са националним кухињама... За српско војничко око био је сасвим неуобичајен велики број жена у униформама у свим могућим "мушким" улогама, али и са малом децом у колицима у великом шопинг центру!

Општа је оцена да је главни добитак из ових разговора да се они одржавају, и да бивши противници из рата 1999. сада говоре као партнери а постепено се препознају и као стари савезници. Са друге стране, својеврсна војна изолација наше државе полако не-

Пуковник Јовица Драганић предаје поклон, макету супер галеба, команданту 86. сквадрона за техничко одржавање

стаје. И ваздухопловство, можда мало запостављено у актуелној војној сарадњи, овом посетом и искуствима надомешћује пропуштено.

Америчка страна је истакла да је већи обим сарадње за сада заустављен због нерешене сарадње наше државе са Хагом, и због тога сет међусобних одбрамбених споразума наша држава још није потписала, иако су предлози уговора у јавности познати од летос. Заједнички став јесте да се због тих сметњи не може пропустити наредна година, и да наша страна, према изложеним модалитетима, састави програм војне ваздухопловне сарадње са америчким ваздухопловним снагама у Европи, снагама Националне гарде и другим елементима њиховог ваздухопловства, у које би се кренуло одмах пошто политика својим активностима да потребно зелено светло. ■

Др Бојан ДИМИТРИЈЕВИЋ

УКРАТКО

ПРИПАДНИЦИ ВСЦГ У МИРОВНИМ МИСИЈАМА

Мајор Јован Јовановић и капетан прве класе Лазар Васић вратили су се 15. децембра из мировне мисије Уједињених нација у Либерiji, где су провели годину дана. Тренутно се у Либерiji налазе четири војна посматрача из СЦГ, а почетком јануара биће упућена још двојица.

Припадници ВСЦГ су од 2002. године ангажовани у мировним операцијама УН у Источном Тимору, Обали Слоноваче, Либерiji, Бурундији и Конгу. У посматрачкој мисији у Источном Тимору, Обали Слоноваче, Либерiji и Бурундији било је 15 припадника Војске, док се тренутно у Бурундији, Либерiji и Обали Слоноваче налази 10 посматрача.

Као чланови међународног тима, 24 припадника Војске била су у мировној операцији у Конгу, а тренутно је у тој мисији шест припадника ВСЦГ.

Тим активностима значајан допринос дао је Центар за мировне операције, намењен за припремање и обуку лица и јединица, праћење и координацију њиховог ангажовања у мировним операцијама и другим мисијама очувања мира и безбедности у иностранству. ■

СТУДИЈА О МЕЂУНАРОДНОМ ХУМАНИТАРНОМ ПРАВУ

Студија "Обичајно међународно хуманитарно право", у издању Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК), представљена је у Скупштини Србије. Роберт Јанг, представник МКЦК, рекао је да је за израду пројекта потребно осам година и нагласио да се у међународним оружаним сукобима примењује 12 правила, у немеђународним два, а и у једним и у другим 147 правила.

Доктор Весна Кнежевић-Пређић, професор Факултета политичких наука, истакла је да приликом утврђивања повреда обичајног међународног хуманитарног права суд тражи одговоре на два питања: како се већина држава у међународној заједници понашала и да ли су се тако понашале зато што су мислиле да је тако требало? Нагласила је и да је последњих 20 година обичајно право све више извор међународног права, што је јасно показао сукоб у бившој СФРЈ.

Ксенија Миливојевић, председница скупштинског Одбора за европске интеграције, подсетила је да не сме да се заборави да је државна заједница СЦГ чланица међународне заједнице и да "имамо обавезе према међународном праву".

Доктор Зоран Радивојевић, професор Правног факултета у Нишу, као примере обичајног права навео је забрану да се непријатељу објави да неће бити преживелих, забрану злоупотребе међународно признатих знакова и амблема, забрану изнуривања глађу, забрану уништавања објеката неопходних за живот цивила, ширење терора међу цивилима и узимање талаци. ■

ПОБЕДА БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА

На регионалном такмичењу у познавању међународног хуманитарног права у Скопљу победила је екипа Факултета политичких наука Београдског универзитета. Учествовало је шест екипа, а у финале су се пласирале екипе студената завршних година са правних факултета у Загребу и Сарајеву и Факултета политичких наука у Београду.

Победнички тим, у саставу Јелена Пламенац, Исидора Стакић и Миловоје Јуришић, водила је Тања Милић.

Био је то још један успех наших представника, после освајања првог места Кадетске екипе Војне академије на регионалном такмичењу у Штипу, у октобру, која је била боља од екипа из Румуније, Бугарске, Албаније и Македоније. ■

ПОГЛЕД У 2006.

Традиционални новогодишњи сусрет министра одбране и начелника Генералштаба ВСЦГ са страним војним представницима био је прилика да се са гостима неформално поприча о сарадњи у систему одбране и плановима за идућу годину

З честитке, министар и начелник ГШ ВСЦГ информисали су стране војне представнике о достигнутом степену реформе система одбране и о другим актуелним питањима у МО и ВСЦГ.

У име гостију, захвалио је изасланик одбране Руске Федерације генерал-потпуковник Владимир Васиљевич Луговој, који је честитао празнике свим припадницима МО и ВСЦГ.

Изасланик одбране Руске Федерације генерал-потпуковник Владимир Васиљевич Луговој:

– Прошле године су начелник Генералштаба ВСЦГ и министар одбране СЦГ посетили Москву, где су конкретно разговарали о стању наше војне сарадње и о њеном даљем развоју. Постоји и добра сарадња између великих компанија. Захваљујући напорима наших војних привреда, готово је завршен заједнички пројекат модернизације тенка М-84. Сада тај производ може да конкурише најбољим светским тенковима. Иницијатива за пројекат потекла је од Генералштаба ВСЦГ.

Други правац сарадње односи се на артиљеријски систем *Нора*. Да бисмо то успешно завршили, потписан је уговор за набавку артиљеријских цеви за ту хаубицу и сада активно радимо на том пројекту. Радимо и на контроли авијацијске технике, водимо конкретне разговоре о правцима модернизације наше авија-

цијске и друге технике. У оквиру реформе ВСЦГ, многа средства борбене технике повлаче се из њеног борбеног састава, па су из састава Морнарице изашли ракетни чамци. Њихови мотори рементовани су у Санкт Петербургу и сада се у Заводу у Црној Гори спроводи њихова даља припрема за продају. Уз то, МО Руске Федерације понудило је МО СЦГ могућност да своје припаднике упуту на школовање у РФ, и то бесплатно.

Изасланик одбране Републике Грчке бригадни генерал Ефстратиос Харалампус:

– После веома плодне сарадње у овој години, недавно је овде била наша радна група која је усагласила план билатералне сарадње за 2006. годину.

Ваши студенти и официри отишли су на школовање у Грчку – студенти на војне академије, официри на командноштабно усавршавање нижег и вишег нивоа. Надам се да ће план сарадње

за 2006. године такође бити успешно реализован. Потпуно сам свестан да су ово тешка времена, те народу и војсци ваше земље желим срећну 2006. и надам се да ће вам Бог дати све добро.

Изасланик одбране НР Кине старији пуковник Ванг Дебао:

– Војска СЦГ и Народноослободилачка војска Кине традиционално добро сарађују и сваке године размењују делегације. Прошле године ваш министар одбране, а ове године његов заменик, посетили су Кину, те се надамо да ће се наша сарадња још више развити, на задовољство обе стране. Када је реч о систему одбране и реформама ВСЦГ, рекао бих да се ту напредује, упркос понеким тешкоћама које се и могу очекивати у једној земљи у транзицији.

Изасланик одбране САД пуковник Марк Ц. Истон:

— За билатералну војну сарадњу важно је потписивање одговарајућег споразума које се очекује током следеће године. Након његовог потписивања, можемо да очекујемо да ће обе земље имати корист на плану билатералне војне сарадње и тек онда можемо да говоримо о евентуалном унапређивању сарадње између две земље на плану одбране.

Свакако, ваша јавност зна шта сваки споразум садржи. Важно је оно шта ће он омогућити, а то је, између осталог, могућност размене јединица на националном плану: да повежемо једну јединицу Националне гарде са вашом војском и да она буде домаћин на бази договорног и пријатељског односа. Сарадња би се развијала на плану војних и војно-цивилних односа, и на пољу цивилних структура у систему одбране. Друга могућност је да се упуте припадници ваше војске на школовање у САД. Трећа је могућност да финансирамо део реформи у систему одбране.

Посебно бих желео да нагласим значај који МО САД даје регионалним иницијативама као што су Јадранска повеља, тиме и Савету министара одбране Југоисточне Европе. Учесће ваше земље у тим интеграцијама веома је важно за даљи наставак сарадње и укључење у систем евроатлантских интеграција.

Изасланик одбране Републике Аустрије пуковник Јозеф Хелцл:

— Билатерална војна сарадња СЦГ и Аустрије је на правом путу да буде веома успешна и да се и даље развија. У новембру ове године успешно је реализована посета министра одбране Аустрије вашој земљи, уз обећање министра Станковића да ће следеће године узвратити посету. Новим планом билатералне сарадње за следећу годину, предвиђено је да осам лица

буде упућено у Аустрију у оквиру припрема за учествовање у мировним операцијама. Реч је о припадницима вашег МО и ВСЦГ који ће бити упућени на курсеве за различите дужности у мировним операцијама.

Следеће године Аустрија преузима председавање ЕУ, и у оквиру тога ће министар одбране Аустрије поново доћи у СЦГ. Планом је предвиђено потписивање меморандума о разумевању између наше две државе, што ће бити предуслов за даљу сарадњу.

Војни, поморски и ваздухопловни изасланик Румуније потпуковник Флорентин Пера:

— Наша сарадња током 2005. године била је веома добра. Наравно, то не значи да нема простора за њено побољшање. Већ припремамо планове за даљу сарадњу. Желимо да регион буде стабилан што би омогућило развој пре свега економије. Такође, желимо да учествујемо у евроатлантским институцијама, те да подржавамо једни друге у томе. Наш министар одбране имао је задовољство да нека наша битна искуства у евроатлантским интеграцијама пренесе министру одбране СЦГ. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимио Звонко ПЕРГЕ

УКРАТКО

ДАНСКИ СТРУЧЊАЦИ ЗА ЦИВИЛНУ ЗАШТИТУ У БЕОГРАДУ

Експерти Агенције за управљање у ванредним ситуацијама Краљевине Данске старији саветник Михаел Енквист и мајор Стефан Шмит посетили су 14. и 15. децембра 2005. Управу за цивилну заштиту Министарства одбране.

У разговору са начелником Управе за цивилну заштиту пуковником Момчилом Јовановићем гости из Данске су највеће занимање показали за достигнути степен реформи система цивилне заштите у Србији и Црној Гори. Такође, њима су предочени начин организовања и рада Националног ситуационог центра МО и Центра за обавештавање града Београда. Саветник Енквист и мајор Шмит посетили су и Национални центар за контролу тровања ВМА и Лабораторију за заштиту од зрачења животне средине у Институту "Винча".

Чланови данске делегације пружили су подршку нашим стручњацима из области цивилне заштите у настојањима да се систем цивилне заштите у СЦГ модернизације у складу са европским моделом заштите становништва у ванредним ситуацијама.

Посета стручњака из Данске један је од корака ка прикључењу наших институција цивилне заштите међународним организацијама које се баве том облашћу. ■

ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ ЕВРОРЕГИЈЕ "ДУНАВ-КРИШ-МОРИШ-ТИСА"

У оквиру посете Управи за одбрану републике Србије недавно је у Београду боравила радна група еврорегије "Дунав-Криш-Мориш-Тиса" коју чине стручњаци из области цивилне заштите. Поред начелника Управе за одбрану пуковника Миодрага Савића, домаћин румунским и мађарским колегама било је Извршно веће Војводине које је у сусретима представљао потпредседник Габор Лоди.

Мађарски и румунски представници у радној групи Михаљ Касаш и Марчел Лукачу истакли су изванредну сарадњу снага цивилне заштите три државе за време овогодишње поплаве у Банату. Тај и други случајеви као што је несрећа на мосту код Жабља показали су потребу да државе из региона остваре непосреднију везу приликом формирања тимова за интервенцију у ванредним ситуацијама. На томе ће се конкретније радити у оквиру заједничких пројеката еврорегије. Гости из Румуније и Мађарске обишли су и Јавно предузеће "Склоништа", где су се упознали са начинима мирнодопског коришћења тих заштитних објеката. ■

А. А.

СТРУЧНИ САСТАНАК ХИРУРГА

Стручни састанак хирурга Србије, у организацији Клинике за општу и васкуларну хирургију ВМА, одржан је 23. децембра у Клубу Војске "Топчидер". Учествовало је око 400 хирурга из Србије, Црне Горе и Републике Српске.

У раду скупа учествовао је и проф. Филип Морел из Швајцарске, један од водећих светских стручњака из области трансплантационе хирургије. ■

ДАЉИНСКИ УПРАВЉАНЕ КУПОЛЕ

УСЛОВ ЗА МОДЕРНО БОЈИШТЕ

У будућности ћемо бити сведоци све већег увођења даљински управљаних купола. Напори конструктора биће усмерени на елиминацију неких од уочених недостатака, између осталог, високе силуете и радарског одраза, те повећања прецизности, нарочито при дејству из покрета увођењем система за стабилизацију.

азвој даљински управљаних купола, као алтернативе класичним куполама, датира с краја шездесетих година прошлог века, као резултат разматрања могућих правца унапређења свеукупног нивоа заштите тенкова, без нарушавања ватрене моћи, а на основу дотадашњих искустава и предвиђених правца развоја противоклопних средстава. Према тој концепцији, тенковски топови уграђивали би се на посебна постоља, која би се постављала на оклопном телу на месту дотадашњих купола. На тај начин смањила би се чеона површина куполе, традиционално једно од најчешћих мета напада, и омогућио премештај посаде из куполе у унутрашњост оклопног тела. Тиме би се постигло знатно повећање нивоа заштите посаде.

То решење, међутим, носи и извесне недостатке. Између осталог, то су повећање висине тенка и његовог радарског одраза, што неповољно утиче на преживљавање на модерном бојишту, и компликован принцип пуњења топа. Забележено је да су занимање за развој тенкова са даљински управљаним куполама, са основним наоружањем уграђеним на постољу, показале оружане снаге САД, Канаде, Немачке и Велике Британије. Ипак, као резултат раније предочених недостатака, само је амерички тенк AGS (Armoured Gun System), развијен у компанији GDLS (General Dynamics Land Systems) дошао на корак до увођења у наоружање америчке и канадске армије.

Овакав концепт уградње основног наоружања, на постољу у оквиру даљински управљане куполе, успешно је примењиван и на оклопним борбеним возилима. За разлику од тенкова, прелаз са класичних на даљински управљане куполе објашњава је могућношћу уградње "моћнијег" наоружања у односу на расположиви пречник котрљаче, који је диктирао димензије класичне куполе и побољшан ниво оклопне заштите посаде.

■ ТРИ ОСНОВНА ТИПА

"Ренесанса" даљински управљаних купола са модерним техничким решењима, ипак, започине средином деведесетих година прошлог века, када је инициран развој већег броја купола таквог типа за уградњу на различита оклопна борбена возила точакског и гусеничног типа.

Анализирајући понуду на светском тржишту, уочавају се три различита типа тих купола: купола са отвореном уградњом наоружања, у којој је оператер куполе (нишанија) смештен директно испод куполе – *Overhead Weapon Station*; купола са отвореном уградњом наоружања, у којој нишанија – оператер може бити смештен било где у унутрашњости возила – *Remotely Controlled Weapon station*, и даљински управљана купола која задржава геометријске одлике класичних купола – *Unmanned Remotely Controlled Turret*.

Куполе прве и друге категорије одликују се отвореном уградњом наоружања, без балистичке заштите реденика и муницијских кутија. Такав тип уградње наоружања обезбеђује мању масу и цену куполе,

али негативно утиче на ниво заштите, не само од стрељачког наоружања и парчади кошуљице артиљеријских пројектила већ и од штетних утицаја околне средине, као што су: киша, снег, песак, грање, итд. Ниво заштите чланова посаде умањује чињеница да у случају било каквог отказа на подсистему основног наоружања, нишанија – оператер мора да напусти унутрашњост возила да би отклонио квар. Међу предности убраја се: заштита посаде од штетних барутних гасова, унапређене ергономске карактеристике и сталан контакт између нишаније – оператера и чланова посаде.

Куполе друге категорије нуде извесну предност, јер омогућавају смештај нишаније – оператера било где у унутрашњости возила, а не обавезно директно испод куполе, чиме је обезбеђено оптималније искоришћење унутрашњег простора возила.

Систем управљања ватром заснива се на коришћењу дневних и ноћних нишанских справа, које функционишу на основи појачавања светлости или термојезијске камере, при чему командир има сталан увид у слику коју оператер куполе види на свом дисплеју.

Треба истаћи да већина оружаних снага које користе даљински управљане куполе, с обзиром на оперативна искуства, задржава могућност да командир приоритетно користи основно наоружање. У погледу уградње основног наоружања, већина произвођача се опредељује за модуларан концепт, који подразумева да се без икаквих модификација могу уграђивати митраљез 7,62 mm, тешки митраљез 12,7 mm или аутоматски бацач граната 40 mm. Незнатне модификације омогућавају уградњу аутоматских топова калибра 20 до 30 mm, али и противоклопних ракета.

У трећој категорији купола, а оне су најмање заступљене, исправљени су неки од недостатака који су уочени на претходне две, као што су: побољшана оклопна заштита основног наоружања, реденика и муницијских кутија, снижена силуета возила и радарски одраз. У поређењу са класичном куполом, има мање димензије и масу, што је пре свега резултат потребе за мањим нивоом балистичке заштите.

■ НОРВЕШКИ ПРОТЕКТОР

Крајем деведесетих година норвешка компанија "Вингхог" започела је развој даљински управљане куполе, под ознаком *AMRWS (Advanced Multirole Weapon Station)*, која је обезбеђивала, у зависности од захтева корисника, прихват митраљеза 7,62 mm, тешког митраљеза 12,7 mm или аутоматског бацача граната 40 mm. Касније су права на производњу и маркетиншке активности везане за ту куполу предата познатој норвешкој компанији "Конгсберг", која је на основу куполе *AMRWS* развила фамилију *RWS (Remote Weapon Stations)*.

На основу куполе *RWS-N*, која је развијена за потребе норвешких оружаних снага, израђена је варијанта *XM151*, позната под ознаком *протектор*. Медијску славу и комерцијални успех

та купола доживела је као део борбеног система новог америчког оклопног возила

stryker, на точакској шасији 8 x 8, које је борбену премијеру доживело у оквиру америчких операција у Ираку. Купола *протектор*, са пољем дејства од 360 степени по азимуту, односно од -20 до +60 степени по елевацији, омогућава интеграцију три различита

типа основног наоружања: митраљеза 7,62 mm M260, тешког митраљеза 12,7 mm M2HB или аутоматског бацача граната

40 mm Mk19 AGL. Систем управљања ватром опремљен је дневном *CCD* камером, термојезијском камером и ласерским даљиномером. Представници произвођача с поносом истичу способност *протектора* да "убаци" гранату 40 mm кроз прозор на домету од 1,5 km. У оквиру даљих унапређења предвиђају се замена постојеће термојезијске камере новом, нехлађеном, која функционише на микроболометарском принципу, четвороосна стабилизација, увећање муницијског комплета и припрема куполе за интеграцију са другим типовима наоружања.

У оквиру сарадње са америчким оружаним снагама, такође се предвиђа да и већина до сада произведених купола *протектор* буде "оплемена" системом за стабилизацију. Још један од праваца еволуције те куполе јесте и пројекат сарадње са научноистраживачким центром америчке армије ради интеграције противоклопног система *јавелин*, који обезбеђује противоклопну борбу на ефикасним дometима до 2,5 km.

Поред САД и Норвешке, у ред корисника купола из фамилије *RWS* убрајају се и аустралијске оружане снаге, које их угра-

Купола Гром, решење украјинског конструкционог бироа ХКМБ

Купола Катланит, са митраљезом 7.62 mm

ћују на оклопне транспортере типа ASLAV, али и финска армија, која планира да их уграђује на нови домаћи транспортер AMV.

■ ИЗРАЕЛСКА ПОНУДА

Једну од најпотпунијих понуда даљински управљаних купола данас нуди израелска компанија "Рафаел", научно-истраживачка институција која послује у тесној сарадњи са Министарством одбране Израела. Међу решењима које нуди ова компанија налазе се куполе и прве и друге категорије, намењене за уградњу на широк спектар точкашких и гусеничних возила, укључујући и теренска возила типа HMMWV (*hummer*). А једна од најпознатијих купола из понуде те израелске компаније јесте RCWS 30, са топом 30 mm ATK Mk44 и коаксијалним митраљезом 7,62 mm, са којима се опционо може уграђивати двоструки лансер ракета *spike*. Уграђен је систем управљања ватром са софистицираним дневно-ноћном нишанском справом, чији је ноћни канал реализован на бази термоизвијске камере. Дневни канал је у форми CCD камере, са увећањем од 10 пута. Погон по азимуту и елевацији је електрични, са пољем дејства од 360 степени по азимуту, односно, између -20 и +60 степени по елевацији.

Купола OWS 7.62 припада првој категорији, са оператером смештеним у корпи директно испод куполе. Наоружана је митраљезом 7,62 mm M240, одликује се малом масом, муницијским комплетом од 250 метака, дневно-ноћном нишанском справом са два видна поља за оба канала, при чему је ноћни канал изведен на принципу појачавача светлости. Коришћена је у склопу модернизације познатих оклопних транспортера M113, али и за опремање конвертованих тенкова – тешких борбених возила пешадије *пума* и *aczarit* израелских оружаних снага. Обезбеђено је дејство по азимуту од 340 степени, док поље дејства по елевацији покрива углове од -15 до +45 степени.

Исто основно наоружање задржала је и купола RCWS 7.62 *катланит* ("смртоносан" на хебрејском) са митраљезом 7,62 mm M240 као основним наоружањем и муницијским комплетом од 230 метака. Ту куполу сврставамо у другу категорију даљински управљаних купола, са могућношћу смештаја нишанџија – оператер било где у унутрашњости возила. У поређењу са куполом OWS 7.62, систем управљања ватром је унапређен тиме што је

РАФАЕЛОВ ФАВОРИТ

Свакако једна од најпознатијих купола из понуде израелске компаније "Рафаел" јесте RCWS 30. На њој је први пут реализован принцип "спуштања" у маршевски положај, чиме не само да је смањена силуета, односно радарски одраз, већ је омогућено и превозење транспортним авионима C-130 и A400M. А то знатно доприноси побољшању стратегијске мобилности, једног од најважнијих захтева модерних оружаних снага оријентисаних ка брзом реаговању. Та купола је, према тврдњама произвођача, успешно тестирана на полигонима у Финској (на возилу AMV) и Израелу, где је показала одличне резултате. Иначе, на тестирању у Финској, поред представника домаћина, забележено је присуство и представника чешког и хрватског министарства одбране, који су заинтересовани за набавку те куполе.

Фински оклопни транспортер AMV са куполом Протектор

RCWS 30, нови адут израелске компаније Rafael

те, са обе стране куполе уграђена су по три бацача димних бомби. Борбени комплет састоји се од 200 метака калибра 25 mm и 250 метака калибра 7,62 mm. Осматрачке справе су идентичне као на OWS 7.62 и OWS 12.7. Електрични погон обезбеђује дејство по азимуту од 360 степени, односно до -8 до +45 степени по елевацији. Први купац биле су сингапурске оружане снаге, које су наведену куполу интегрисале са модернизованим оклопним транспортером M113, а у неким изворима наводи се да је та купола тестирана и на гусеничару *biolix* – првом транспортеру сингапурске производње.

За потребе румунских оружаних снага, односно пројекта модернизације оклопног транспортера MLI-84M развијена је купола OWS 25R. Њено основно наоружање представља топ 25 mm KBA, са борбеним комплетом од 200 метака, са којим је спрегнут коаксијални митраљез 7,62 mm, са комплетом од 250 метака. Ватрена моћ куполе значајно је увећана уградњом двоструког лансера за противоклопне ракете *маљутка*.

Од већег броја купола које се налазе у понуди на светском тржишту, истичемо још CROWS (Common Remotely Operated We-

појачавач светлости у ноћном каналу замењен нехлађеном термоизвијском камером. Електрични погон обезбеђује неометано дејство по азимуту, односно 360 степени, док је поље дејства по елевацији ограничено између -20 и +60 степени. Купола *катланит* се лицензно производи у Канади, под ознаком PWS (Protected Weapon Station) и намењена је за уградњу на оклопне транспортере канадске армије M113A3, MTVL (Mobile Tactical Vehicle Light), али и на точкашка возила фамилија LAV канадске производње формуле 6 x 6 и 8 x 8. Са куполом RCWS 7.62 компаније "Рафаел" присутна је и на тржишту Велике Британије, где у сарадњи са познатом компанијом BAE SYSTEMS учествује у опремању лаких точкашких возила MLV *panther*.

■ КУПОЛЕ ЗА СРЕДЊЕ КАЛИБРЕ

У домену средњих калибра, позната израелска компанија нуди куполе OWS 25, OWS 25R и RCWS 30.

Куполе OWS 25 и OWS 25R јесу куполе прве категорије и намењене су за уградњу у различита гусенична и точкашка оклопна возила, било у оквиру модернизације, било као уградња у нова возила. Основно наоружање представља познати топ 25 mm M242 са двоструким храњењем, са којим је спрегнут коаксијални митраљез 7,62 mm.

За потребе самозаштите,

са обе стране куполе уграђена су по три бацача димних бомби. Борбени комплет састоји се од 200 метака калибра 25 mm и 250 метака калибра

7,62 mm. Осматрачке справе су идентичне

као на OWS 7.62 и OWS 12.7. Електрични погон обезбеђује дејство по азимуту од 360 степени, односно до -8 до +45 степени по елевацији. Први купац биле су сингапурске оружане снаге, које су наведену куполу интегрисале са модернизованим оклопним транспортером M113, а у неким изворима наводи се да је та купола тестирана и на гусеничару *biolix* – првом транспортеру сингапурске производње.

За потребе румунских оружаних снага, односно пројекта модернизације оклопног транспортера MLI-84M развијена је купола OWS 25R. Њено основно наоружање представља топ 25 mm KBA, са борбеним комплетом од 200 метака, са којим је спрегнут коаксијални митраљез 7,62 mm, са комплетом од 250 метака. Ватрена моћ куполе значајно је увећана уградњом двоструког лансера за противоклопне ракете *маљутка*.

Од већег броја купола које се налазе у понуди на светском тржишту, истичемо још CROWS (Common Remotely Operated We-

Купола Протектор уграђена на америчком возилу Stryker

apon Station) америчке компаније Recon Optical. Реч је о стабилисаној куполи, са дневно-ноћном нишанском справом (са термовизијском камером), ласерским даљинометром и двоосном стабилизацијом. У зависности од захтева корисника, као основно наоружање могу се уграђивати митраљези калибра 5,56 или 7,62 mm, тешки митраљез 12,7 mm или аутоматски бацач граната калибра 40 mm. Први уговор предвиђа испоруку 230 купола CROWS америчким оружаним снагама за уградњу на теренска возила типа *hummer* која ће се користити и Ираку.

OWS 25R, купола са топом 25 mm КВА која се уграђује на модернизоване румунске транспортере MLI-84M

Занимљиво решење нуди и јужноафричка компанија IST Dynamics, која је у даљински управљану куполу под ознаком GMT (Gun-Missile Turret) уградила топ 30 mm 2A42, спрегнути коаксијални митраљез 7,62 mm, аутоматски бацач граната 40 mm и троструки лансер противоклопних ракета *Ingwe*, са ефикасним дометом до пет километара. Ради демонстрације потенцијалном кориснику, армији једне северноафричке државе, купола је интегрисана са оклопним борбеним возилом БМП-1. Куполом управља двочлана посада –

командир и нишанија – оператер, смештени у унутрашњости возила, којима је на располагању савремени систем управљања ватром, опремљен дневно-ноћном справом са термовизијском камером, ласерским даљинометром и системом за управљање ватром.

Несумњиво да ћемо у будућности бити сведоци све већег увођења даљински управљаних купола, како у програмима модернизације, тако и за опремање возила из нове производње. Напори конструктора биће усмерени на елиминацију неких од недостатака тих купола, између осталог, високе силуете и радарског одраза, али и на повећање прецизности, нарочито при дејству из покрета увођењем система за стабилизацију. Системи управљања ватром, отворене архитектуре, са различитим електрооптичким и оптоелектронским уређајима, омогућиће поуздано дејство дању, ноћу, те у условима смањене видљивости. Значајан напредак представљају и планови за увођење система за командовање и комуникацију (BMS – Battlefield Management System), који ће створити предуслове за ефикасно дејство здружених снага на модерном бојишту. ■

Предраг МИЛОСАВЉЕВИЋ

■ ЊИХОВО ВРЕМЕ ДОЛАЗИ

Из домена даљински управљаних купола треће категорије издваја се карактеристично решење украјинског конструкционог бироа ХКМБ из Харкова, иначе једног од центара развоја тенкова у совјетској ери, који потенцијалним корисницима нуди куполу *гром* као ефикасно решење унапређења ватрене моћи борбених возила, као што су: БТР-60/70/80, М113, БМП-2 и други. Основно наоружање представља топ 30 mm ЗТМ-2 украјинске производње, који је по балистичким одликама идентичан познатом топу 2А42, са којим су спрегнути коаксијални митраљез 7,62 mm и аутоматски бацач граната 30 mm. Са доње стране куполе постављена су четири лансера противоклопних ракета *конкурс*, са полуаутоматским вођењем, које омогућавају противоклопну борбу на ефикасним дометима четири километра.

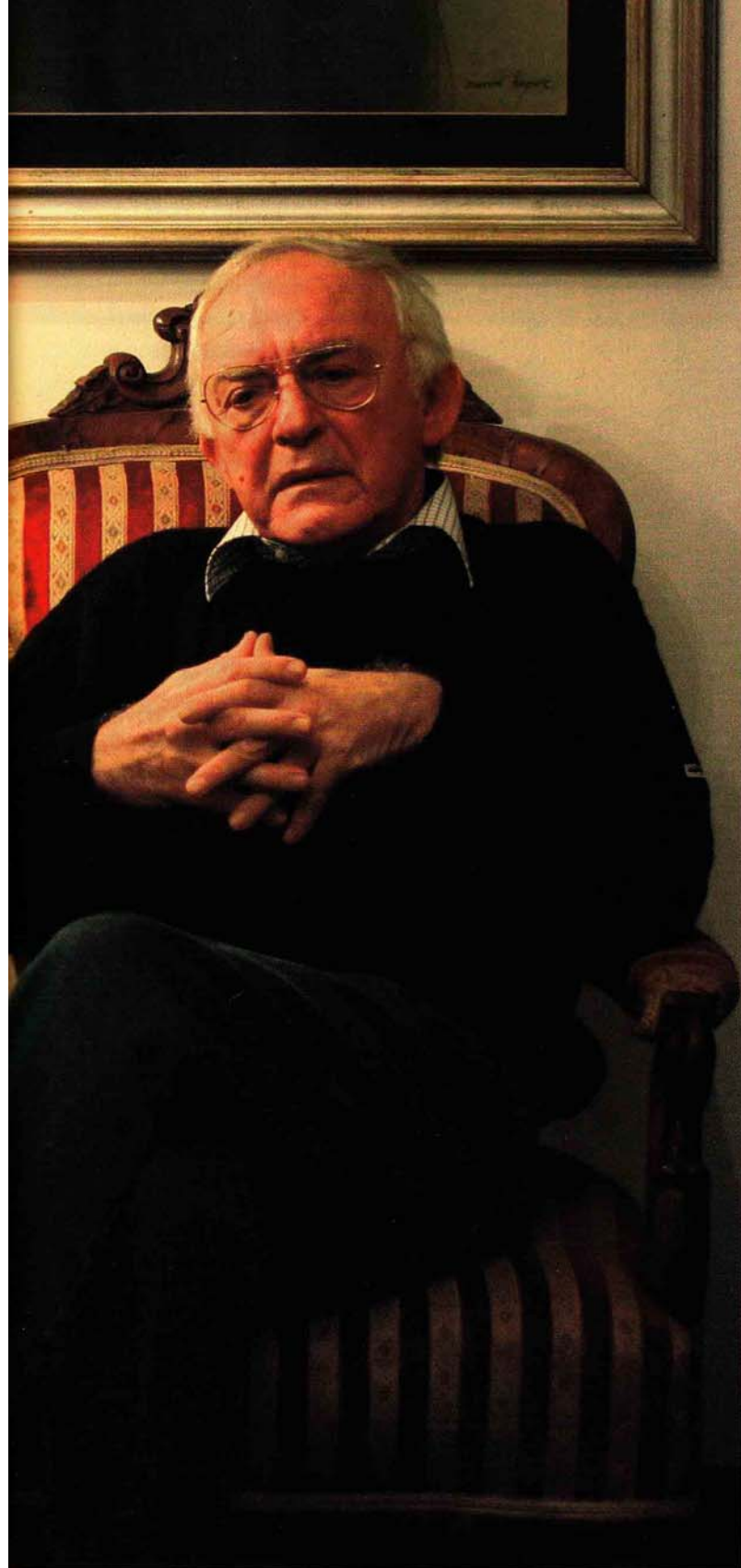
МОМО КАПОР,
СЛИКАР И ПИСАЦ

ИСТОРИЈА ЈЕДНЕ ЉУБАВИ

Јелку, која је увек била против бадњака, доносимо кући, окитимо је украсима, дивимо јој се како је лепа, испод ње стављамо поклоне. Када прође Нова година, онда јој одузмемо накит који смо јој поклонили, а она се, очерупана, суши на наше очи. На крају је бацамо у контејнер поред куће. То је иначе и прича о историји једне љубави. Од дивљења, украшавања до бацања у ђубре. За разлику од бадњака који изгори храбро, у пуној снази, јелка са новогодишње сцене нестаје мање достојанствено.

Уовек који прича слике, Капор књижевник и Капор сликар, увео нас је једном давно у *Белешке једне Ане*, у свет *Уне* и *Зое*. Провинцијалца је разумео трагом мешавине у својој крви. Одлично познаје све врсте шампањца, али и усуд пиљара са Чубуре. Међу тридесетак књига које је написао убрајају се и *Зелена чоја Монтеграда*, *Исповест једног цртача*, *011 о Београду*, али и најновија – *Елдорадо* која је управо окупирила излоге београдских књижара, и оданде вреба наша срца. – *Елдорадо* је хумористички роман. У српској литератури постоји само неколико таквих романа, попут *Пол Ђире* и *пол Спире*, *Филипа на коњу*, или неких позних романа Бранка Ђопића. Углавном је све остало озбиљна литература која презири хумор, и ја сам одлучио да напишем баш хумористичко-сатирички роман.

То је прича о једном Београђанину који одлучи да се извуче из беде тако што ће кренути по свету да узима паре од најбогатијих Срба. Смислио је он да у име невладине организације, а у Србији их има поприличан број, проглашава Србина који је урадио највише за очување српске традиције у иностранству. Ствар је врло једноставна, као и већина награда које се добијају у овој земљи, и ова се састоји од Повеље, која може да се штампа у свакој фотокопирници, стављене у кожни појас сличан оном који израђују за карте пића или јеловнике, а онда се то уручи уз велику помпу, конференцију за штампу, а новац, наравно, није потребан. Главни јунак тако иде по ономе што се зове дијаспора, иначе ружна реч, од једног до другог Србина и проглашава их најзаслужнијим, што они прихватају оберучке. Ту је и широка слика наших људи у свету, најсмешнијих међу њима.

Прича почиње у, до недавно, једној од последњих београдских кафана старог типа *Зори*, последња кућа у Македонској улици са десне стране, према Тргу Републике. *Зора* је имала олаисан патос, бубњару, и стална друштва која су се ту налазила годинама. Провео сам бар десетак година за два састављена стола са најразличитијим типовима за њима. Када сам написао књигу, отишао сам да видим то место, нисам дуго био у тој улици, кад имам шта и да видим. *Зоре* више нема, а на њеном месту налази се казино *Елдорадо*. Тамо где је био шубер кроз који су конобари викали: два паприкаша, три купус салате и један ћувеч, сада вичу *мадам и мсје, сил ву пле*, рулети се врте, ту су и апарати за коцку, а тамо где је седела дебела касирка, поред које је био телефон у који се убацивало пет динара, па се притисне дугме и разговара, сада седи једна дивна плавуша и продаје жетоне. Дакле, уништена је и последња београдска кафана, а о њој ће остати траг једино у мојој књизи.

Као што је Елдорадо сакупио трагове са многих Ваших путовања.

– Много сам путовао и увек су ме у иностранству занимали Срби, наши људи и њихове судбине. И увек се догађала иста прича. Прелетим океан и дођем и Њујорк или Торонто, а онда ме стрпају у лимузину која пет минута обилази ћошак и одвезу својој кући, обично на периферији. Тамо ми, после лета од девет сати, сервирају сарму, коју су за ту прилику специјално направили, са ребрима. Видео сам многе куће нашег богатог света у туђини, које имају више купатила него књига. Онда вам покажу све, од подрума, до тавана... То је дирљиво, а тога се у мом животу скупило баш прилично. Многи смешни ликови и смешне приче остали су у мени са тих путовања, и онда сам их све сместио у *Елдорадо*. Право је чудо колико се код нас дели награда. Свако мало место одлучи да је значајно по нечему, и установи своју награду. Онда им долази свет из великог града, новинари, лауреат. Добра је то прилика и за вечере на које долазе челници општине са својим угојеним женама. Читав тај мали свет. Зека, главни јунак књиге, радио је у некој фотокопирници као ноћни чувар и тамо је направио гомилу повеља, диплома и пратећих ствари... Кад се већ чује за њега, онда га и позивају. Човек може да проведе читав живот обилазећи дијаспору и делећи обећања. Прича књиге је о свему томе и о кафани *Зора* у коју се он увек враћа и у којој се приповедају разноврзне приче.

Пресвлачећи се у времену промена и транзиције, колико је Београд добио, а колико изгубио?

– Београд је добио сасвим други лик. Постао је познат по ресторанима свих могућих врста, и то је право чудо. Само је изгубио свој тип кафане, оне балканске, у којој су се српски специјалитети јели кашиком, што је данас права реткост. У исто време, Београд је добио читаво насеље на води. Он је постао пловешти град, са рестораном до ресторана, од најскромнијих, до најлуксузнијих. Променила се и публика. Она је знатно млађа, а ту је и све више странаца. Београд нуди обиље ноћних догађања. Готово да нема града у Европи, рачунам ту и Париз, који имају тако богат ноћни живот, толико живе музике, оркестара, света по ноћи који у четири ујутру вечера или доручкује, свеједно. Велики западни градови су скоро мртви иза девет сати, и Рим и Париз и Лондон... Они имају ноћне клубове, али то је друга ствар, улазак на шифру. У улици Страхинића бана до пре неколико година није било ниједног бифеа. Неким чудом ту је никла колонија ресторана, где грми музика и где се окупља свет у моди. У тој разноврсности, Београд је право чудо. Погледајте само кухињу. Не постоји земља у којој се једе роштиљ, који је стигао из Персије преко Турске, а сто метара даље је средњеевропска кухиња, бечка, рецимо, а три корака иза медитеранска са приморским шмеком, ресторан специјализован за припрему јела од пужева, а све то постоји у истом тренутку, једно покрај другог. У Турској се зна шта се једе, национална кухиња. Шта је изгубио Београд? Изгубио је ону посебну спорост живота. Еспресо се пије

другачије, у два гутљаја, а такозвана турска кафа, нажалост, скоро потиснута пије се полако, уз разговор.

Шта још има Београд, што га чини Београдом?

– Не постоји град са толико лепотица које можете видети на јавним местима. Лепота је свуда скупа ствар. Ако је неко леп у Паризу или Риму, тај није на улици. Нећете га видети. На улици су жене просечне лепоте. Праве лепотице су сакривене у изнајмљеним апартаманима, превозе се колима од места до места. У Београду је лепота још увек бесплатна.

Покушаћу да вам асоцијативном методом из ока и срца отмам портрет једног града. Када помислите на Београд која је Ваша прва емоција?

– Узбуђење када се у њега враћам. Београд је једини град који ми је преостао да се узбудим кад у њега долазим. Да срце почне гласније да туче кад прелазим мост, и увек мислим, ко зна шта се све догодило док нисам био ту. И заиста, ово је град у коме се догађа много тога. Београд је нека врста балканског Њујорка. Овде вас нико не пита одакле сте и када дошли, или шта мислите да радите. Можете да заборавите порекло, уколико желите, јер истог часа постајете Београђанин. То је отворен град, чудне енергије.

Која је Ваша прва асоцијативна слика?

– Београдске реке. Тај неочекиван и невероватан поклон који је природа дала Београду бацивши му под ноге две реке, Саву и Дунав, Аду Циганлију, Ратно острво, Малу аду, као да је спустила букет. Београд је град који се бори, који се диже из пепела после свих несрећа које су га снашле, још лепши и полетнији.

Ово је време Нове године и Божића, време у коме се у Београду сусрећу новогодишња јелка, бадњак, чесница. Једну од најлепших прича коју сам прочитала о Божићу, Ви сте написали.

– Срби воле да славе.

Кад сам се родио, у време Краљевине Југославије славио се Божић Бата, од 1945. године уведен је Деда Мраз, који је, у ствари, стигао са рекламе за кока-колу. Нови режим је раскрстио са религијом. Онда се вратио из изгнанства Божић Бата и дочекан је на аеродрому са земљом у саксији. А Деда Мраз није отишао. Сада славио обојицу. Бадњак је хајдучки. Он се сече у шуми, сече се храстова грана једним ударцем и треба да падне према истоку. Бадњак се у кућу уноси на Божић, запали се и изгори, од њега не остане ништа, осим

ватромета честица док гори. Јелку, која је увек била против бадњака, и која је за време рата сарађивала са окупатором, доносимо кући, окитимо је украсима, дивимо јој се како је лепа, испод ње стављамо поклоне. Када прође Нова година, онда јој одузмемо накит који смо јој поклонили, а она се, очерупана, суши на наше очи. На крају је бацамо у контејнер поред куће. То је иначе и прича о историји једне љубави. Од дивљења, украшавања до бацања у ђубре. За разлику од бадњака који изгори храбро, у пуној снази, јелка са новогодишње сцене нестаје мање достојанствено.

Време новогодишњег даривања је ипак кратко, једнократно. Међутим, код нас у традицији постоји и других облика даривања – давно успостављен као задужбинарство.

– Старије генерације су имале мудрост коју немају нови богаташи. Они су знали да су богатства пролазна, да увек неко други има више новца, ма колико га ти имао. Моћ новца је потрошива, могу и да је униште наследници. Свесни тога неки су још за живота себи куповали гробљанска места и споменике са већ уклесаним датумом рођења и цртицом, недостајао је само датум смрти, коју нису могли да предвиде. Али су знали да је заборав најтежа ствар у животу. Одувек, и од времена папа, за које не бисмо знали како се зову да им нису Микеланђело, Рафаело и Леонардо правили гробнице. Они су знали да се једино преко уметности може победити заборав и оставити траг у времену. Наши стари задужбинари нису били на том нивоу. Они су једноставно хтели да у једној сиротој земљи на Балкану оставе траг. А траг се најчешће сводио на зграде. Илија Коларац, који је препливао Дунав држећи се свом ждребету за реп и дошао у Београд мокар и без игде ичега, на крају свог живота поклатио је

Београду зграду Коларчевог народног универзитета. Његово име се сваки дан помиње. Игуман је оставио Палату, капетан Миша Анастасијевић је Београду оставио Универзитет, а он је за живота био то што се сада зове контраверзни бизнисмен. Био је капетан на Дунаву, бавио се трговином, шверцом, царинским прекршајима, али је знао да ће све што заради имати смисла само ако иза себе остави бар једну зграду. Лука Ђеловић је оставио своје богатство Београдском универзитету. Живео је врло скромно. Дошао је у Београд са два динара у џепу, а када је умро, оставио је овом граду скоро читаву Загребачку улицу, хотел Бристол, гомилу зграда... Наравно да је нови режим после Другог светског рата заборавио на ту

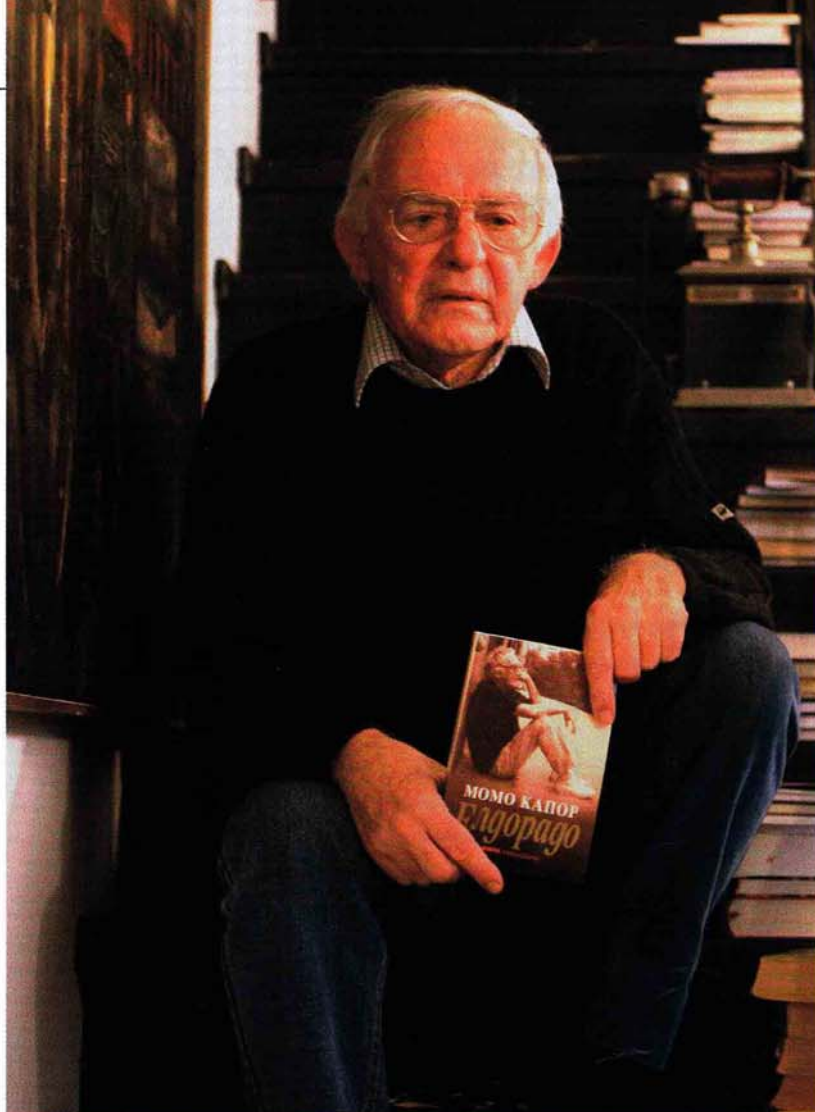

донацију, не знам да ли је икада враћена Универзитету.

Нови богаташи немају смисла за то. Међу њима нема задужбинара великог стила. Они верују да ће им новац обезбедити име и углед и не брину се шта ће оставити иза себе. Чини се да сувише лако и брзо стичу, сувише је то свеж новац. Треба сачекати да прође неко време. Зна се да је Кенедијев деда за време прохибиције шверцовао виски, Рокфелери су били улични мењачи, али се већ после две-три генерације порекло пара заборави. Онда на сцену ступају председници, фондације за уметност... Ми још увек добро памтимо порекло неких наших милионера, знамо их када су продавали клакере, или шибицарили на станици... Њихова деца, а можда тек унуци, вероватно ће бити озбиљни задужбинари или мецене, ако не пропадну у међувремену.

Шта је за Вас српски писац данас?

– У српској литератури одувек постоје два основна тока. Један вуче корене од приповедања покрај казана у коме се пече ракија, и то је приповедачки тон српске књижевности који креће од Кочића, Ћопића, Андрића, Црњанског... Други је такозвани гутемберговски, чине га писци који пишу на основу већ написаног. Који узимају готове приче, готове случајеве и стављају их у колажну ситуацију, једне наспрам других. Ту су писци попут Киша, Пекића... Одлични писци који имају само другачији приступ. Можда ћемо их најлакше одредити ако кажемо да су то писци за писце, или писци који се играју литерарном баштином. Они лепе колаже једне покрај других, код њих улогу играју и маргине, фусноте, промене слога... Постоји и трећа врста писца код нас. То су списатељице. Такозвано женско писмо сада чини читава плејада ауторки, а раније је постојала само једна – Мир-Јам, Милица Јаковљевић. То је потпуно нова врста писања, исповедна женска литература, бриљантна, често цинична, скарадна. Занимљиво, није превише

еротска, мада би требало очекивати ту ноту. Ипак су наше списатељице чедне особе.

Вас је тешко сврстати било где. Не могу да се одлучим којој би врсти литературе пристајале Ваше књиге, аутобиографској или мемоарској. Некако су више налик на слике из живота.

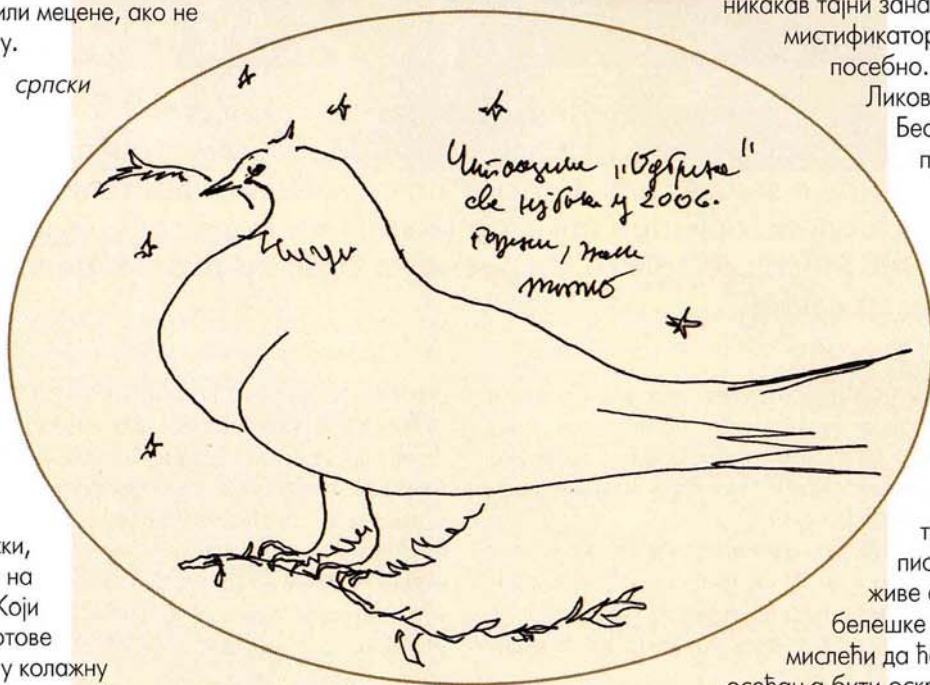
– На такво питање писци обично потежу Флобера који је рекао: мадам Бовари – то сам ја. Чудни су путеви Господњи. Негде у некој књизи откријете се више него што сте очекивали, мислили или хтели, негде помисле да сте ви неко други, кога сте добро познавали и поклонили му неки значај. Писање је мој занат. Као што неко прави ципеле, столове или зида кућу, тако исто писац пише. Није то

никакав тајни занат, или како то мистификатори воле да кажу, нешто посебно. Школовање на

Ликовној академији у Београду, код сјајних професора, имало је и јасну поуку. Ви учите да најпре осећате, затим да дефинишете то што осећате, да то насликате и на крају продате, јер од тога живите. Нема важније ствари у мом животу коју нисам следио на тај начин, јер је то занат писца. Једино аматери не живе од писања. Они своје белешке чувају по фиокама, мислећи да ће њихове мисли и осећања бити оскрнављени ако их поделе

са неким другим. Због тога су, за сада, још непозната имена многих генија, претпостављам да постоје. Али ми који смо професионални уметници, који од тога купујемо хлеб, бело вино, ципеле – ми живимо од своје уметности. Све што сам осећао покушао сам да претворим у боје, облике, слова, реченице, најпре просте, а касније, у зрелом периоду, просте проширене и мање просте. Тако су настајале моје слике и моје књиге. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Бранко ЈОВАНОВИЋ

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНОИСТОРИЈСКИ СКУП У БЕОГРАДУ

РАЗГОВОРИ О БАЛКАНСКОМ ПАКТУ

Слика 3. ПЕРТЕ

Осим што је, у одличној организацији Војноисторијског института, на једном месту окупио стручњаке из Турске, Грчке, Мађарске, Русије, Израела, Немачке, Италије и наше земље, али и посматраче из Велике Британије, Норвешке и Хрватске, скуп историчара показао је да нема више табу тема и тајни и да су наша земља и војска заиста отворене не само за разговоре већ и за активну сарадњу са свима

Војноисторијски институт Министарства одбране Србије и Црне Горе реализовао је пројекат "Балкански пакт 1953/1954". Пројекат се састоји од три целине: Зборника докумената, Међународног научног скупа и Зборника радова са скупа о Балканском пакту.

После рата 1999. године, Војноисторијски институт је размештен на неколико локација и до данас није пронађен одговарајући смештај за ту институцију, која постоји већ 130 година. У скоро немогућим условима за рад, овакав пројекат био је велики изазов за запослене у ВИИ.

ХЛАДНОРАТОВСКА БАЛКАНСКА ПРИЧА

Балкански пакт из средине педесетих година прошлог века представља битан део хладноратовске балканске приче. У последње време тај пакт је у јавности много пута коришћен као аргумент за и против нашег приступања Партнерству за мир или НАТОу. Но, како је уопште дошло до потписивања тог пакта?

Почетком педесетих, суочена са опасношћу од СССР-а и њених источноевропских савезника, Југославија је са Грчком и

Турском формирала Балкански пакт. С обзиром на чињеницу да су Грчка и Турска већ биле чланице НАТОа, на неки начин је и Југославија, према појединим тумачењима, тим чином приступила Алијанси. Међутим, историјски факти јасно указују да Југославија није тиме приступила НАТОу, мада се дефинитивно приближила Западу и остваривала блиску сарадњу, пре свега са Сједињеним Америчким Државама. Управо зато, истраживачки пројекат "Балкански пакт 1953/1954" значајан је првенствено у научном смислу, јер тема није истражена и заокружена до краја, па ни у актуелном смислу.

Први део пројекта, Зборник докумената "Балкански пакт 1953/1954" сачињен је од грађе из Војног архива Војноисторијског института, Архива Јосипа Броза Тита, Музеја историје Југославије и Дипломатског архива Министарства спољних послова СЦГ.

Редакцијски одбор Зборника чинили су припадници Војноисторијског института: др Милан Терзић (председник), пуковник др Михајло Басара (директор ВИИ), поручници Миљан Милкић и Немања Милошевић, затим Татјана Лечић и Дмитар Тасић.

Рецензент Зборника био је др Драган Богетић, научни саветник Института за савремену историју и аутор књиге "Југосла-

УЧЕСНИЦИ СКУПА

Током два дана на међународном научном скупу о "Балканском пакту", који је отворио заменик министра одбране СЦГ Вукашин Мараш, говорили су пуковник Емрухан Јалчина (Турска), мајор Димитријо Катсикосте (Грчка), др Драган Богетић, пуковник Виктор Гаврилов (Русија), пуковник Винфред Хајнеман (Немачка), поручник Немања Милошевић, др Шаул Шај (Израел), Александар Животић, пуковник др Михајло Басара, др Милан Ристовић, др Милан Терзић, мр Иван Лаковић, др Ласло Ритер (Мађарска), потпуковник Јакуш Јанош (Мађарска), Катарина Ковачевић, поручник Миљан Милкић, мр Драган Крсмановић, др Бојан Димитријевић, Татјана Лечић, Дејан Ристић, потпуковник Иван Мијатовић, др Ненад Петровић, Ратомир Миликић, поручник Далибор Денда, Маријана Мраовић и Соња Тица-Живаљевић.

вија и Запад 1952–1955". Зборник докумената је изашао непосредно пред међународни научни скуп, почетком новембра 2005. године.

Концепција Зборника утемељена је на хронолошком принципу, тако да је више од 900 страница текста подељено у поглавља по годинама, од 1952. до 1960. године. Редакцијски одбор припремио је и студијски увод на више од 130 страница и он се састоји од 20 поглавља која, по хронолошком реду, исцрпно прате најважније догађаје везане за Балкански пакт.

ПОДРШКА НОРВЕЖАНА

Међународни научни скуп "Балкански пакт 1953/1954" одржан је 9. и 10. новембра 2005. у Централном дому ВСЦГ у Београду. Званични језици на скупу били су српски и енглески. Учествовали су војни историчари из Турске, Грчке, Мађарске, Русије, Израела, Немачке и Италије, али и еминентни домаћи стручњаци из Института за савремену историју, Историјског института Црне Горе и Филозофског факултета у Београду. Поред

Начелници генералштабова Југославије, Грчке и Турске, Блед, август 1954.

РЕЧ ИНОСТРАНИХ ИСТОРИЧАРА

При крају научног скупа о Балканском пакту у Дому Војске у Београду замолили смо госте да кажу своје утиске, како оцењују скуп, мисле ли да смо оптерећени прошлошћу и да ли, у међусобним контактима, прилазимо са предубеђењима? Цењене госте смо замолили и да кажу шта мисле колико историја данас може да подстакне будућу балканску и ширу сарадњу и, коначно, шта мисле о Балканском пакту?

Еоро Роси из Италије каже да се у његовој земљи не проучава много "хладни рат", већ углавном Први и Други светски рат.

– За Војску Републике Италије књиге пишу и објављују професори са цивилних факултета, али теме и материјал претходно добијају од војске. Код нас је зато веома снажна веза између факултета и армије. Међутим, историја Другог светског рата оптерећена је политиком, тако да је, у таквим околностима, тешко пратити науку уз њено мешање. Мислим да је важно да историја подстиче балканску и другу сарадњу. Скуп историчара у Београду расветлио је добро једно време и зато треба наставити сарадњу која продубљује ту тему – каже гост из Италије.

Винфред Хајнеман из Немачке сматра да је скуп јасно показао да СЦГ жели да се поново integriше у западни свет, да је представио свој поглед на Балкански пакт и да је овде упознао много младих историчара. Каже:

– Посебно ме је пријатно изненадила чињеница да овде имате много младих историчара који нису националистички оптерећени. Напротив, они су врло отворени за научно схватање историје и то је одлично. За мене, као НАТО историчара, питање Балканског пакта, осим што је политичко, јесте и стриктно војна тема. Зато је за мене Балкански пакт истовремено и покушај одређивања геостратешке одбране Запада.

Гост из Мађарске, Јакуш Јанош каже да је конференција веома успела у научном смислу, али и да је важна зато што је, на једном месту, окупила историчаре из више европских земаља око једне теме.

– Још важније је што смо ми са стране видели да се ваша војска стварно отвара ка Европи. Велики број страних учесника показује да је интересовање двострано. Надам се и да ће скуп допринети ближеј и плодноснијој сарадњи СЦГ и Мађарске у научном смислу. Уосталом, била би штета и срамота да наше две земље, које имају сличну историју, не сарађују и не проучавају је заједно. За Србију је важно и то што је овим скупом подстакла друге европске земље на сарадњу.

Израелац Шаул Шај каже:

– Велики допринос овог скупа је у томе што су се све стране овог пакта окупиле и, на академском нивоу и у пријатељском тону, разговарале о тој отвореној историјској грађи. По мени, војна историја је различита од оне обичне јер она подржава будућност. Важно је да учимо, из својих и туђих искустава, како да учи-

учесника, скуп је привукао пажњу и војних изасланика земаља које су послале своје стручњаке, али и војних аташеа из Велике Британије, Норвешке и Хрватске.

Амбасада Краљевине Норвешке пружила је финансијску помоћ Војноисторијском институту. Тим новцем плаћени су трошкови одржавања скупа. Војни изасланик Краљевине Норвешке потпуковник Бригт Харе Воге је у разговорима са представницима Војноисторијског института истакао да је ова тема веома занимљива и актуелна, јер се може повезати са садашњим стремљењима СЦГ да приступи Партнерству за мир, те да такав пројекат заслужује озбиљну подршку. Страни учесници су оценили да је скуп организован на високом нивоу, да су саопштења била освежавајућа, осветлила многе историјске недоумице и, што је најважније, била су базирана на веома озбиљним истраживањима.

Пуковник Винфред Хајнеман, представник Управе за војноисторијска истраживања оружаних снага Немачке, истакао је да се овај међународни научни скуп у научноистраживачким круговима НАТО и Европске уније посматра као још један добар гест МО СЦГ у смислу отварања према евроатлантским интеграцијама. Господин Шаул Шај, директор Дирекције за војноисторијска истраживања одбрамбених снага Израела и еминентни стручњак за међународни тероризам, истакао је задовољство учешћем на веома добро организованом и квалитетном скупу, који на прави начин повезује научнике из разних земаља.

Сви радови са овог међународног научног скупа биће сакупљени и 2006. године објављени у Зборнику радова, ако финансијске могућности допусте, на српском и енглеском језику. ■

Душан МАРИНОВИЋ
Немања МИЛОШЕВИЋ

нимо ствари бољим. А да би се лекције добро научиле потребна су различита мишљења. Поглед научника мора бити критички обојен и ако би тако било, све би изгледало боље. Балкански пакт је изванредан пример концепта коалиције оних чији су интереси различити али чији су чланови били способни да их координишу и, за одређено време, задрже појединачне интересе са стране. Принцип је универзалан. Зато у конфликтним регионима управо треба идентификовати те заједничке интересе и на основу њих успостављати сарадњу.

– Постављање и разматрање тешког и сложеног питања, као што је ово о Балканском пакту, увек је много боље него када се прећуткује – каже за "Одбрану" Виктор Гаврилов из Русије и додаје:

– Предубеђења, иначе карактеристична за једностране приступе, на овом скупу није било и због тога треба да наставимо научну сарадњу да бисмо Балкански пакт осветлили са више страна. Скупу су присуствовале све три стране Пакта, али за употпуњавање ове слике потребна је грађа и из Руског архива. Ми смо обавезни да сарађујемо јер се заједно бавимо општом историјом српско-руских односа, који, истина, једно време нису били добри. Балкански пакт је изнуђен корак. Потписивањем прво Београдске декларације 1955, а потом и Московске 1956. године, појавила се поново реална могућност за сарадњу. Вековно пријатељство наших двају народа зато је и била основа за сарадњу у прошлости, садашњости и будућности. ■

Владан ЖИВКОВИЋ

ОДБРАНА

НАРУЧБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин "Одбрана" за 2006. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1. 1. – 30. 6. 2006. године, 12 бројева) – по цени 1.080 динара

2. Годишња претплата (1. 1. – 31. 12. 2006. године, 24 броја) – по цени 2.160 динара

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун 840-49849-58.

Наручбеницу и уплатницу слати на адресу:

НИЦ "Војска", Браће Југовића 19, 11002 Београд.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон: _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца _____

УКРАТКО

МОНОГРАФИЈА О ТРЕЋОЈ УПРАВИ

– Често сам као млад чуо речи: *Решите то Трећа управа. Питај Трећу управу.* И сећам се да сам се тада питао шта ради та управа. Прави одговор сазнао сам тек када сам у њој почео да радим – рекао је на промоцији потпуковник Срђан Миленковић, аутор књиге "Организација и мобилизација у српској и црногорској војсци". Њему је припало да у форми монографије представи људе који су том управом руководили и опише њен делокруг рада. А подаци до којих је дошао користиће и историографима.

На промоцији у Централном дому Војске СЦГ о књизи су говорили генерал-мајор Павле Галић, начелник Управе за организацију у МО, рецензент, генерал у пензији Слободан Косовац и Љубомир Домазетовић. У културно-уметничком програму наступили су Традиционално-играчко-певачка група "Свитање" и песници Милорад Калезић и Лазар Божовић, чланови Књижевне заједнице Србије. ■

М. Ш.

"КРОС СВЕТОГ НИКОЛЕ" У РЕЧНОЈ ФЛОТИЛИ

На традиционалном "Кросу Светог Николе" који организује Веслачки клуб "Данубиус 1885", под покровитељством Скупштина града Новог Сада, поред бројних клубова учествовали су и припадници Речне флотиле. Најбољи у категорији морнара-војника био је морнар Емил Илеш, коме је, поред медаље, припало и наградно одсуство. ■

З. Р.

РАЗМИШЉАЊА О СТВАРИМА ОБИЧНИМ

ПОТКУПЉИВОСТ

Када слушам или читам о оним земљама где цвета поткупљивост, и где чиновници себе излажу на продају, у мени се каткад буди жеља да тој господи напишем следеће писмо:

“Господо, Ви који себе излажете на тржиште! Знате ли Ви шта чините, а чиме тргујете? Мислите ли понекад о томе? Да ли сте се, каткад, удубљивали у суштину тог свог чина?”

Свакоме од Вас је поверена служба у којој морате поступати према законима и према радном распореду. Међутим, понешто, а можда и оно најсуштинскије, препушта се Вашој радној иницијативи, Вашој ‘части и савести’. Друкчије и не може бити, јер државна власт нема снаге све да предвиди и да претвори чиновнике у стално дејствену машину. То јест, сваки од Вас постаје онај ко мора да регулише посебне појаве живота, и ту Ви постављате своју тезгу.

Ви продајете оно што Вам не припада. Шта бисте рекли кад би неко стао да Вам продаје Ваше ствари, као своје сопствене? Зар се не би, истог трена, развикали ‘држ’те лопова’? Ваша служба ни изблиза није Ваша лична ствар. Оно што Вам је препуштено назива се ‘државним пуномоћјем ради очувања друштвених добара’, а не ‘приватним правом којим штитите Ваше најдрагоценије приватне интересе’.

Међутим, Ви друштвено добро претварате у приватан посед, нарушавајући самим тим поверење којим су Вас удостојили Ваш народ и Ваше претпостављено начелништво. Ви мислите да ће Вам после тога поћи за руком да одржите личну част и достојанство? Ви мислите да частан човек може да се односи према части и савести као према успутном товару, и да га изложи на продају? Или се, можда, придржавате старе мудрости: ‘Кога не ухвате – тај није ни лопов’?

Током многих поколења Ваш народ је скупљао духовни капитал обостраног поверења и уважања према држави и државној служби. То је живи ослонац правне свести, животни темељ заједничке лојалности и законског поретка. И ви сте решили да спискате то благо, како би се лично обогатили; сада у бесцење продајете тај духовни капитал и подривате, самим тим, политичку супстанцију сопственог народа. И сами недостојни, доприносите ишчезавању достојанства из Ваше службе; сами нечасни, Ви бешчастите сопствени народ и државу. Ви се бринете о Вашој драгој породици, како Ви сами кажете; и зато лишавате своју децу, а такође и сав народ благородног јединства, неопходног сваком народу у његовој историји: јединства верности и поверења. Или, можда, мислите да лична имовина у превратним приликама може сачувати живот и обезбедити сигурност? Или сте лептирићи за један дан по природи? Бића која немају никакву представу о томе шта је то Отаџбина, шта је часно и шта је социјално.”

Такво писмо смо, вероватно, сви ми барем једанпут у животу намеравали да упутимо овој оутђеној господи, улажући, притом, велике напоре да бисмо им написали “Ви” и “Ваши” с великим словом.

Али, то писмо је, разуме се, остало ненаписано. ■

Иван А. ИЉИН

Из књиге “Пред буктавим загонеткама Господњим”,
Светигора, Цетиње, 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1. – 15. јануара

Православни

- 2. јануар – Свети Игњатије богоносац;
Свети Данило II Српски
- 5. јануар – Преподобни Наум Охридски
– Туциндан
- 6. јануар – Света преподобномученица
Евгенија – Бадњидан
- 7. јануар – **Рождество Христово – Божић**
- 8. јануар – **Сабор Пресвете Богородице**
- 9. јануар – **Свети првомученик и архиђакон
Стефан**
- 13. јануар – Свети Доситеј Загребачки
- 14. јануар – **Обрезање Господње;
Свети Василије Велики (Нова година)**
- 15. јануар – Свети Серафим Саровски

Римокатолички

- 1. јануар – Нова година – Света Марија
– Дан мира
- 6. јануар – Богојављење – Света Три Краља
- 9. јануар – Крштење Исусово

СВЕТИ ПРВОМУЧЕНИК
И АРХИЂАКОН СТЕФАН

Био је Јеврејин и сродник апостола Павла. Први је од седам ђакона које су свети апостоли рукоположили и поставили на службу у Јерусалиму. Зато је и прозван архиђаконом. Својом вером чинио је многа чудеса међу људима, а противницима се супротстављао мудрошћу и силом Светога Духа. Оптужен је да је хулио на Бога уз помоћ лажних сведока и осуђен на каменовање. Стефанову мученичку погибелъ гледала је Пресвета Богородица са светим Јованом Богословом и усрдно се молила Богу за овог страдалника истине и вере. Тело светог Стефана кришом је узео и сахранио на свом имању у потаји хришћанин и кнез јеврејски Гамалил. ■

МИРОВНА ПОЛИТИКА КНЕЗА
ПАВЛА КАРАЂОРЂЕВИЋА (4)

ПОМПЕЗНА МАНИП

Пучисти су искористили реторичку подршку изнутра и споља, посебно благослов Српске православне цркве, и постављење седамнаестогодишњег Петра на престо да би силом променили владајући врх у име идеала о слободи.

Међутим, обмана народом и малолетником кратко је трајала, односно до катастрофе у дванаестодневном Априлском рату. Двадесетседмомартовци су наставили политику насилно свргнутих, снисходљиво, на унутрашњој и међународној сцени. Да ли је и то био повод рату против Југославије?

Семунска група најпре је запосела мост на Сави и успоставила контролу између Земуне и Београда. Ваздухопловни пуковник Стјепан Нуразовић са својим одељењем заузео је Управу града Београда и ставио под контролу полицију. Генералштабни потпуковник Миодраг Лазић запосео је зграду ПТТ-а. Војска је заузела радио-станицу у Београду и њена постројења у Раковици и Макишу. Трећи батаљон Краљеве гарде, под командом мајора Живана Кнежевића, заузео је зграде председништва владе и главних министарстава, Главног генералштаба и Команде Београда и запосео раскрснице главних улица: Краља Милана, Теразије, Кнеза Милоша и Немањине код Славије и "Лондона".

Два батаљона Краљеве гарде, предвођена потпуковником Стојаном Здравковићем, окружила су Двор на Дедињу. Пешадијски мајор Данило Зобеница је са батаљоном борних кола посео део Белог двора, а другим делом снага организовао је одбрану на главним раскрсницама и улицама. Батерија артиљеријског пука посела је положај за одбрану града на Бањици и Авали.

Краљ Петар II полаже свечану заклетву у Двору на Дедињу

ПЛАЦИЈА

ХАПШЕЊЕ ПРЕДСЕДНИКА ВЛАДЕ

При заузимању београдске радио-станице у Макишу, мајор Пејић је известио о случајној погибији једног жандара. Била је то једина жртва "бескрвне револуције".

Извештаји о хапшењу председника Цветковића и чланова његове владе означили су завршетак операције насилног уклањања "креатора политике приступа Тројном пакту". Ухапшени су поднели оставке, а доведени су нови чланови владе из српске опозиције, по раније састављеном списку.

Обезбеђење "пактоваца" требало је по сваку цену да спречи крвопролиће. Кнез Павле је сматрао да спаса Југославији после пуча више нема. Скрхан кобним обртом догађаја кнез Павле је желео, после тешког периода намесничке владавине, што пре да оде.

Браћа Кнежевићи, мајор Живан и професор француског језика Радоје из Српског културног клуба (СКК) и Самосталне де-

мократске странке, били су важне личности у остварењу Мирковићеве замисли и технике државног удара у којем су доминантну превратничку снагу чинили мајори.

Техничари преврата, извршиоци насилног свргавања владајуће гарнитуре, означене издајницима због потписа Протокола, преузели су судбину народа и државе, руковођени страшћу патриотизма. За кратко време они су преокренули "точак историје" и загосподарили судбинама милиона људи и будућношћу потомака у чије име су наступали, а да ови нису знали ништа о "краткотрајном подухвату" и последицама насилне смене непопуларних личности владајућег југословенског врха.

Хапшење "издајника" отворило је пут новим члановима владе и проглашењу малолетног Петра Карађорђевића краљем. У нови састав владе ушли су политичари из српских странака, као представници српске политичке елите уместо "Цветковићеве групе".

Манипулација превратника представљала је бласфемiju са врло брзим трагичним епилогом. Петар Косић је ујутро, у 6 часова 27. марта, обавестио Петра Карађорђевића о побуни. Пучисти су прогласили пунолетним седамнаестогодишњег Петра. Њихова моћ надвисила је и биологију да би манипулисали малолетником као краљем.

Прокламацију је написао др Слободан Јовановић, а прочитао ју је преко Радио-Београда поручник бојног брода Јаков Јововић, имитирајући глас младог краља. Српско становништво било је одушевљено. "Краљче" на трону!

Међутим, већина политичара није била за пуч, *ipso facto* ни за рат. Протести против политике преговора са Берлином и потписивања Протокола о приступу Тројном пакту кулминирали су 27. марта 1941. у Београду.

Патријарх Гаврило обратио се јавности са поруком да се народ 27. марта приклонио *царству небеском!* Двадесетседмартовски догађај имао је значење Видовдана 28. јуна 1389. и јула 1914.

ПЛАЋЕНИ ДЕМОСТРАНТИ

Одушевљење масе у Београду означавано је као узлет слободног духа! Сцена је затамњена дивљањем руље и примитивним понашањем гомиле. Пароле "Боље рат, него пакт" и "Боље гроб, него роб" испуниле су митски завет од *косовских давнина*. Ко се могао тада сетити изреке коју је Вук Стефановић Караџић забележио за српско потомство: "Робом икад, гробом никад"?

Међу демонстрантима је било и оних који су тајно примали новчану надокнаду. Неки су се више пута враћали у колону протестаната како би зарадили више златника!

У британским проценама о трошковима тим поводом могла је наћи места опаска да се могло и јефтиније проћи. Полемике о томе да ли је пуч био плаћен или не, нису дале неспоран одговор, па су њихови учесници доказивали супротстављене тврдње и на суду. "Енглези су платили Србима за пуч и улазак Југославије у рат, и не дугују им више ништа" – био је кратак одговор на српске захтеве за помоћ у трагичном периоду српске историје. Британски министар Хју Далтон је у извештају од 28. марта те године навео да је (за остварење жељеног циља) потрошено најмање 100.000 фунти, али и да је створен фонд од 16 милиона динара! Када је требало да се 27. март узме за датум почетка ослободилачке борбе у Југославији, Донован је, међутим, упозорио да тај датум не би ваљало симболизовати зато што су га купиле заинтересоване силе.

Али, и данас се поставља неизбежно питање: Зашто је становништво у српским срединама било против бечког Протокола?

Спонтано изражено антифашистичко расположење и *свеже ране о страдању у Првом светском рату* покренули су егзал-

тиране масе против потписника Протокола. Јавно мњење било је подељено, поводљиво, неупућено, егзалтирано! Цветковићева влада није веровала да може бити побуне, нити је јавном мњењу објаснила у чему је смисао прихватања Протокола о приступу Тројном пакту. Ипак, Мачек је демонстрантима 26. марта показао копије Протокола, уместо насилног растеривања, и када је прочитано шта је потписано у Бечу, највећи део њих се спонтано разишао! Пуч је слављен и пропагиран на Западу, а протумачен као самоубиство у круговима Осовине. Черчил је изјавио да је *Југославија нашла своју душу!* Пропаганда је назвала 27. март Даном слободе, одбраном цивилизације, "Трећим српским устанком".

Пучисти су искористили реторичку подршку изнутра и споља, посебно благослов Српске православне цркве, и постављење седамнаестогодишњег Петра на краљев престо да би силом променили владајући врх у име идеала о слободи.

Помпезна манипулација малолетником кратко је трајала, до катастрофе у дванаестодневном Априлском рату с Осовином! Двадесетседмартовци су наставили политику насилно свргнутих, снисходљиво, на унутрашњој и међународној сцени. Да ли је то био *casus belli* предстојећих догађаја у Југославији?

НАПАД НА ПРИМАДОНУ

Двадесетседмартовци су представљали унутрашњу југословенску ствар. Напад трупа Осовине на непослушну "примадону Југославију" значио је кршење међународног права (мировне нормативне регулативе чланова Друштва народа).

Нови састав Симићеве владе уверавао је Берлин и Рим да продужава политику кнеза Павла. Али – било је узалуд! Слободан Јовановић спремао се за Рим, а министар иностраних дела Нинчић за Берлин! Време за њихов пут било је истекло. Југословенска делегација у Анкари није постигла споразум с Турском.

Понуде Хрватима да се боре у предстојећем рату биле су разноврсне; западне силе најавиле су проширење границе на северозападу, у изглед је стављана и Суботица.

Кнез Павле је сазнао за пуч на путу према Брду код Крања, где је планирао краћи одмор после напорних преговора са Берлином и обимних размена информација у југословенској и међународној комуникацији. Када му је у Загребу предложено да се пучисти уклоне ангажовањем војске, није се сложио: "Никако, то би био грађански рат". Сматрао је да је "све изгубљено, пропало". У време светскоисторијских догађаја 25–27. марта 1941. кнез Павле упозоравао је да за "самоубиство (Југославије) увек има времена".

Шта је то значило?

Стратешка варијанта била је да се убрзају припреме за рат (одбрану), да се прати и процењује предвиђени развој ситуације, са могућношћу да се у повољним околностима војно ангажује – ако то интереси буду налагали у време рата Осовине против СССР-а ("Барбароса") или већ против Грчке, или...? Са друге стране, није било неопходно силом мењати Цветковићеву владу када је кнез Павле то планирао да учини на демократски начин.

Било је погубно да се упери оружје у кнеза Павла (!) када је већ и раније нудио оставку и с олакшањем чекао "септембарску предају" краљу Петру Карађорђевићу Другом.

Међутим, различита су тумачења двају великих датума, 25. и 27. марта 1941, у светској јавности! Јер, она су вреднована

са становишта интереса актера. Наиме, дуго је апсолутизована парола демонстраната "Боље рат него пакт" и "Боље гроб, него роб". Рационално мерило о вредностима није узимано у обзир, већ митологија о херојству упркос застрашујућим последицама.

Пуч по сваку цену и у случају непотписивања Протокола! Као да се није имало у виду да су од почетка 19. века до тада само три владара, од десет њих у Србији – завршила регуларно.

Страст је превладала стратешки резон.

Немачки аналитичари били су задовољни у једном: пуч није изведен у време напада трупе Осовине на СССР.

Комунисти су у Београду 30. марта донели Резолуцију, а сутрадан растурали летке с основном поруком, у духу Пакта Рибентроп–Молотов, за мир, а против рата за одбрану британског империјализма и покушали контрадемонстрације! Димитров је критиковао Тита за превремено бацање авангарде у ватру.

Кватерник је 27. марта 1941. упутио молбу Трећем рајху да његова војска дође у Хрватску и заштити хрватско становништво! Био је то очигледан почетак унутрашњег расцепа, на који је кнез Павле упозоравао, али је био омаловажаван од храбрих на речима и спремних да упере оружје у леђа владајућих који им нису били по вољи у похлепи за влашћу.

РАСУЛО ИЗНУТРА

Трупе Осовине у априлу 1941. уништиле су Краљевину Југославију. Расуло изнутра десило се четвртог дана рата! Догодило се оно што су кнез Павле и сарадници предвиђали уколико неодговорни изазову диктатора склоног рату у посезању за светском моћи.

Сесил Паро, енглески историчар, закључио је: *Черчилова стратегија у београдском подухвату 27. марта 1941. није оправдала проливање крви и пустошења која су из тога проистекла.*

Они који су величали 27. март 1941. оглушили су се о обећану помоћ! А они који су узвикивали "Боље рат него пакт" – побегли су! За потпис капитулације био је пронађен двоструки заробљеник – Александар Цинцар-Марковић.

Никада ниједан непријатељ није ушао у престони Београд као трупе Осовине по плану "Казна". Окрутна страдалничка стварност дала је за право кнезу Павлу. А "двадесетседмартовци" су га назвали издајником! Мирно је прихватио диктат силника, потписао абдикацију, спаковао се брзо и примио Иднову казну недостојног изгнаника.

Радио је објавио да је побегао у Немачку! Млади краљ Петар испратио га је у поноћ до кола. У својим мемоарима Петар је записао: "Било је то трагично збогом човеку који је био мој најближи пријатељ и заштитник. Последње збогом пријатељу".

Воз са београдске станице кретао је у 23.50 пут Грчке и Кеније, у афричку забит. У пролећној помрчини, кнегиња Олга, бришући сузе, рекла је на расанку: "Ми смо толико волели ову земљу, а ево морамо овако да је напустимо."

Британски амбасадор предао је поклоне деци одважног кнежевског пара, синовима Николи и Александру и ћеркици Јелисавети.

Уместо разумевања антиратне политике, остао је жиг издаје на кнежевом образу!

Има ли владајуће личности у историји српског народа којој је нанета већа неправда? ■

(Крај)

(У следећем броју нови фељтон:
ДОКТОР РОДОЛФ АРЧИБАЛД РАЈС
И СРПСКИ НАРОД 1914–1929)

КАЛЕНДАР

1. јануар 1958.

Ступили на снагу Римски уговори потписани 25. марта 1957. о оснивању Европске економске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију. Истога дана 1993. ступио на снагу Уговор о јединственом тржишту Европске заједнице.

1. јануар 2002.

Државе Европске уније замениле своје националне валуте заједничком европском валутом "евро". Данска и Велика Британија, као чланице ЕУ, искористиле право да задрже националне валуте.

3. јануар 1883.

Донет Закон о устројству војске краља Милана Обреновића. У 19. члану Закона се каже: "Никакав српски грађанин не може постати указни чиновник нити државни учитељ, свештеник и калуђер, ако није одслужио у сталном кадру, било потпуни или скраћени рок, а способан је за службу."

6-7. јануар 1916.

У бици код Мојковца црногорска Санџачка војска, под командом сердара Јанка Вукотића, у жестоких борбама зауставила продор две аустријске дивизије и тако, обезбеђујући бок и позадину српских снага, омогућила њихово повлачење преко Црне Горе и Албаније.

7. јануар 1785.

Француз Франсоа Бланшар први је балоном прелетео канал Ла Манш од Довера до Калеа.

14. јануар 1887.

Краљ Милан Обреновић је, на предлог председника Министарског савета и министра војног генерала Саве Грујића, издао наређење о прослављању слава у војсци.

ШТАМПА

ВРЕМЕНИК

НАРОДНА АРМИЈА

ГРАЂАНИ ПИШУ ГЕНЕРАЛУ КАДИЈЕВИЋУ

"Народ хоће јединствену Југославију и снажну Армију".

(10. јануар 1991)

ПЛОДОВИ ИЗБОРНЕ 1990: ЧЕТИРИ ПРЕМА ДВА ЗА НАЦИОНАЛНЕ СТРАНКЕ

"На прве послератне вишестраначке парламентарне и председничке изборе у југословенским републикама изашла 131 од 189, у време избора регистрованих странака".

(10. јануар 1991)

FRONT

ПРЕДВОЈНИЧКА ОБУКА

"Прошле године започела је широм наше земље предвојничка обука. Млади радници, сељаци, ђаци и студенти овладавају основним теоријским и практичним војним знањем."

(15. јануар 1949)

ПРВИ ДОМАЋИ ДОКУМЕНТАРНИ ФИЛМ У БОЈИ

"То је филм 'Смотра младости' који приказује најзначајнији догађај нашег младог физкултурног покрета – Савезни слет физкултурника Југославије."

(1. јануар 1948)

Припремио Миљан МИЛКИЋ

ФОТО АЛБУМ

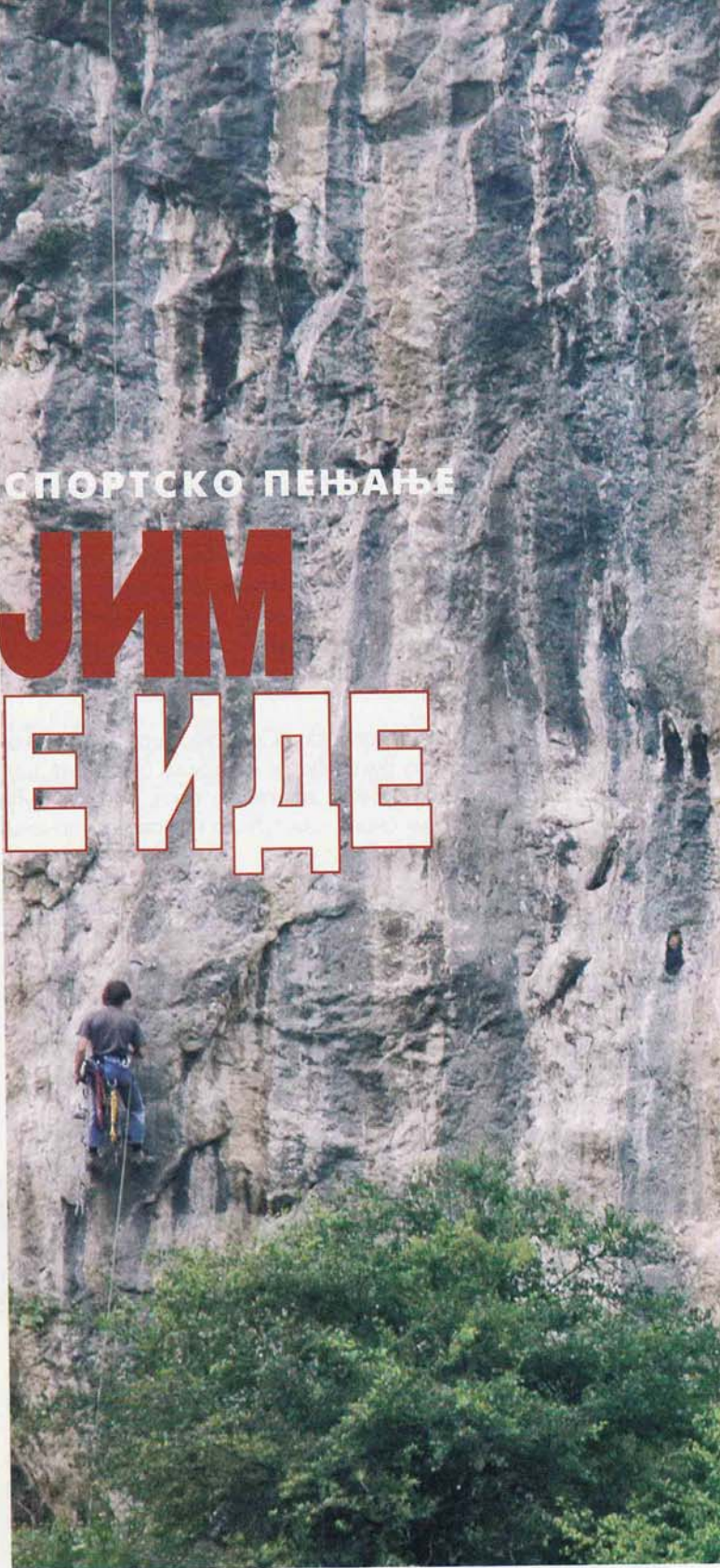
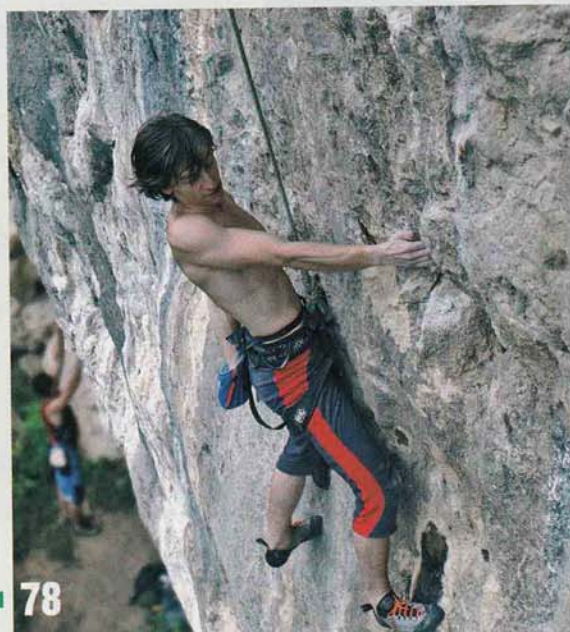
Изградња Панчевачког
моста 1946. године

Припремио
Радован ПОПОВИЋ

ЕКСТРЕМНИ СПОРТОВИ – СПОРТСКО ПЕЊАЊЕ

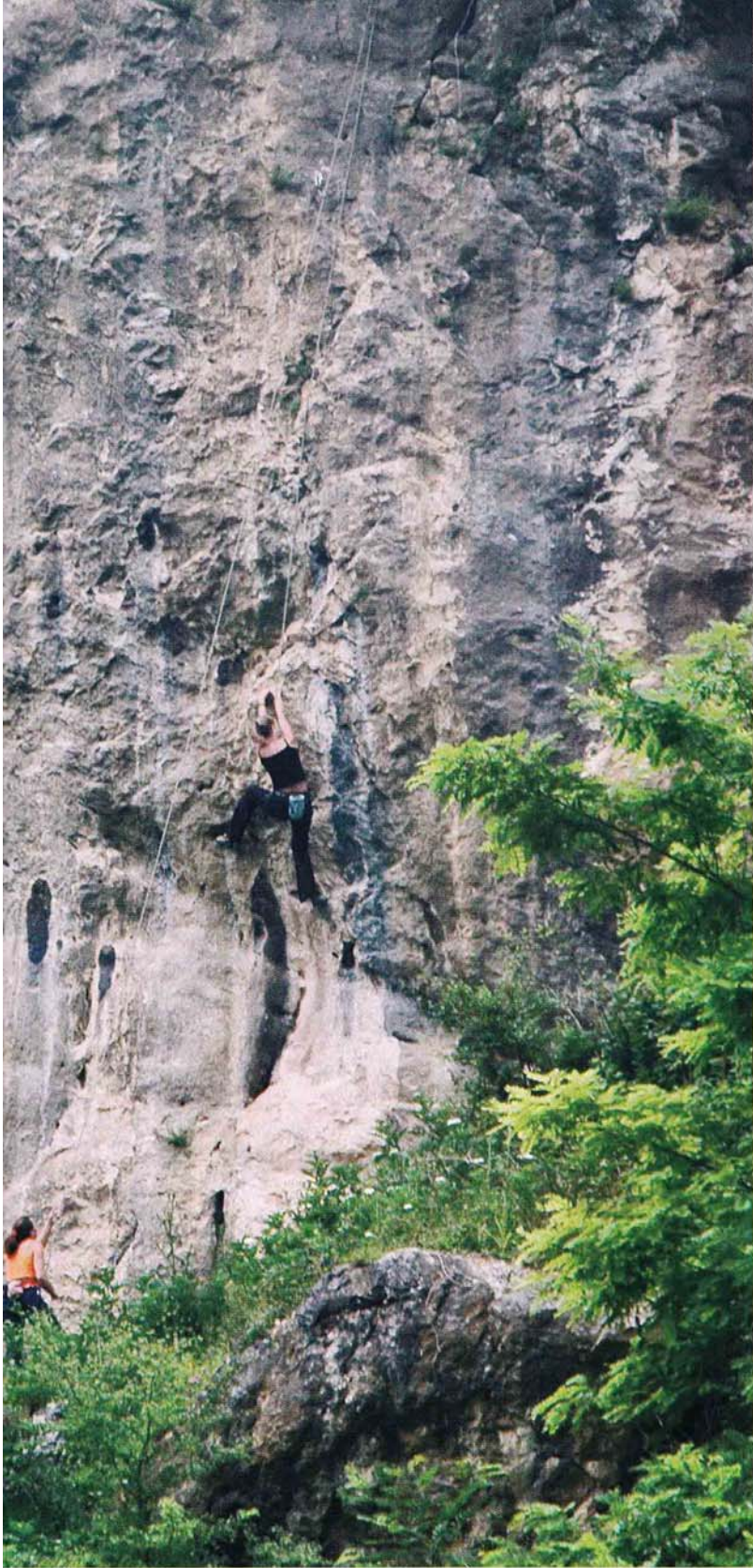
ПУТ КОЈИМ СЕ ТЕЖЕ ИДЕ

Према речима љубитеља те спортске дисциплине пењање никада не може да досади. Свака стена је другачија и представља нови изазов. Иако увек постоји лакши пут до циља, најпривлачнији је онај најтежи.

ековима су планине, због своје неприступачности и тајанствености, због величине која мами осећај страхопоштовања, плашиле људе. О томе говори и немали број легенди у којима планинске шуме и пећине настанују страшна чудовишта, патуљци и зли духови. Ретко ко се усуђивао да оповргне њихову истинитост, све до средине 18. века, када планине постају нови вид забаве за аристократе. Истина, први планински туристи су више волели издалека да се диве снежним врховима и кристалним глечерима. Нешто касније су се нашли јунаци који су смогли храбрости да испитају планине, али и границе својих могућности. Тако је почела прича на којој негде почива и спорт у свету познат као free climbing, код нас најчешће помињан као спортско пењање.

Шта је то спортско пењање?

лажење тешког детаља у смеру којим се пењач успиње, одређују се граничне линије које он не сме да пређе, уколико жели да се успон рачуна као успешан.

Када говоримо о вештачким стенама, оне се искључиво користе за спортско пењање. Такве стене се у зимским условима користе у затвореним просторима за тренинге.

Како се оцењују смерови?

Оцена тежине смера обично се одређује тако што се више пењача испење истим смером више пута, а затим дају своје предлоге, при чему се узима најлакша варијанта успона. Такође, оцена је с временом подложна променама, пошто се може догодити да буде пронађена једноставнија комбинација за прелажење кључних детаља, због чега може пасти и оцена смера. Да је оцена резултат крајње субјективног мишљења говори и чињеница да су пењачи различитих висина (некада смер више одговара вишим, а некада нижим особама), да имају различиту развијеност појединих мишића, те су специјализовани за различите врсте смерова и стена.

У свету постоји неколико система оцењивања: француски, британски, амерички. Код нас је заступљен међународни систем UIAA, у коме је распон оцена од један до 12. Постоје оцене за техничко пењање, слободно пењање, болдеринг (вештачке стене које су кратке, до пет метара, и уз које се пење без осигурања).

Како да разликујемо начине пењања?

Начини пењања се разликују по томе како се пењач осигурава ужетом и по степену до ког је пењачу познат дати смер. У зависности од начина осигуравања постоје три варијанте пењања: соло успон, успон са осигурањем са врха и пењање "у вођству". Такође, разликују се пењање на поглед (on sight), флеш уз инструкцију (beta), флеш уз директну инструкцију (running beta), red point, pink point.

Пењање на поглед подразумева да се пењач никада није пењао нити је икога видео да се пење одређеним смером (искусан пењач само на основу посматрања другог пењача може да процени какву комбинацију треба направити како би се лакше попео). На такмичењима се углавном пење на поглед, при чему се такво пењање дели на тежинско и болдеринг. У тежинском пењању се вреднује колико далеко пењач може да стигне са једним падом, док код болдеринга има право да проба да се попне више пута, али је ограничен временски на пет минута.

Од чега се састоји опрема?

Патике за пењање представљају део опреме коме пењачи посвећују највише пажње. Пошто им оне пружају ослонац, веома је важна њихова величина. Патика за пењање треба да удобно стеже ногу и никада не сме проузроковати бол ни на једном месту. Патике које су тако одабране после извесног времена ће се растегнути и потпуно прилагодити облику стопала.

Саставни део опреме је и појас, чије су основне функције да

Спортско пењање је настало из слободног пењања, увођењем спортских правила и такмичења. Слободно пењање подразумева савлађивање успона искључиво вештином и снагом сопственог тела, уз коришћење природних неравнина на стени. Уже и опрема за повезивање пењача користе се само за заштиту пењача у случају пада.

У слободном и спортском пењању успон уз стену се не изводи произвољно. Пут, односно смер којим се пењач успиње унапред је одређен и подразумева вертикални појас на стени који се завршава сидриштем. Успон унутар његових граница важи као успон у том смеру. Понекад се дешава да се у непосредној близини смера налазе други смерови, тако да је могуће користити и њихове делове при успону. Правило је да, уколико су ти смерови тежи за пењање, њихова хваташта могу да се користе приликом успона. Међутим, уколико суседни смерови омогућавају заоби-

ПРЕД НОВИМ ИЗАЗОВИМА

Наш саговорник за ову тему био је члан Extrem summit тeата Милош Ивачковић, који се већ више година бави пењањем и који се ове године на Проклетијама попео уз стену "Копље", високу 700 метара и оцењену са 6+. Том приликом Милош је, заједно са Иваном Лаковићем, са којим је тада пењао у навези, поновио смер којим су се 1972. године испели Анте Бедалов и Стацимир Гостовиц. "Копљем" се после тога нико није пео све до подухвата нашег саговорника.

"Спортско пењање никада не може да вам досади, јер увек има толико тога што још можете да покушате да савладате. Свака стена је другачија и представља нови изазов. Често се дешава да када видите куда сте прошли и где сте се попели питате самог себе како сте успели. Иако у пењању увек постоји лакши пут којим можете да стигнете до циља, нас пењаче увек привлачи онај који је тежи."

Експозим у Београду ВЕРТИКАЛНИ ДАНИ

У организацији Београдског сајма недавно је одржан 20. међународни сајам зимских спортова, туризма и рекреације "Експозим", у оквиру кога су одржани и Први куп вертикалних спортова Србије и Црне Горе и Први фестивал вертикалног филма СЦГ.

Организатори сајма, заједно са фирмом "Атракс еквипмент", потрудили су се да и овог пута изађу у сусрет љубитељима планинарења. У оквиру манифестације "Четири дана вертикална", у хали 2 постављена је вештачка стена, на којој су сви заинтересовани, без обзира на узраст, имали прилику да се бесплатно опробају у спортском пењању.

Подршку манифестацији дали су и вишеструки балкански и државни шампион у спортском пењању Габриела Доброта и јуниорски шампион СЦГ и Балкана у истој дисциплини Стефан Вујић, док је у промоцији манифестације учествовао и најбољи алпиниста СЦГ Драган Јаћимовић.

Д. ЖИВАНОВИЋ

задржи пењача приликом пада и равномерно распореди силу која настаје наглим заустављањем, затим да обезбеди место за које се причвршћују уређаји за осигуравање, успињање и спуштање и да носи опрему.

Ужад која се користе при пењању је чешће динамичка, јер се она истежу под оптерећењем и на тај начин ублажавају удар приликом пада, него статичка. Како је пењачко уже током употребе изложено оштрим ивицама стена, трењу и честим напрезањима током падова пењача, неопходно је обратити пажњу на евентуална оштећења која може да претрпи, а која не морају бити видљива. Различити модели имају различите особине од којих зависи колико дуго и под којим условима уже може да се користи.

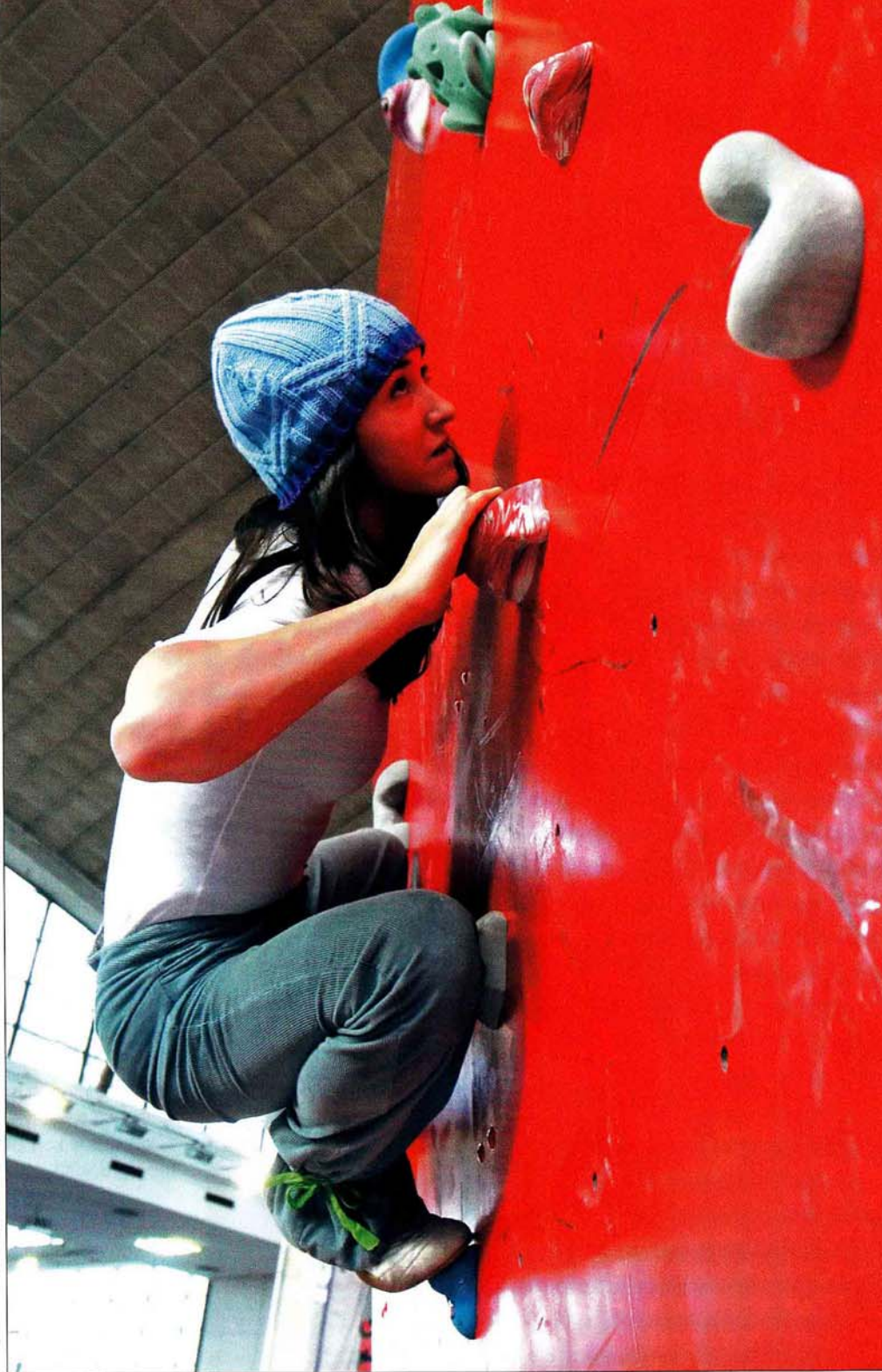
Карабинери су лагане, металне спојнице које пењачи користе при пењању, а њихова првенствена намена јесте повезивање ужета, опреме за осигуравање и пењачког појаса. Јаки су, јер морају да издрже велике силе, при чему од њих зависе животи пењача, али су и лагани како би пењачи могли да их носе на десетине.

Основна намена кациге је заштита главе пењача од удара камења које се одроњава и од удара главом о стену приликом пада.

Вероватно најважнији део додатне опреме представљају магнетијум и врећице у којима се та супстанца носи приликом успона. Магнетијум се користи да би руке приликом пењања остале суве. Носи се у врећици која је везана око појаса пењача.

Колико је спортско пењање безбедно?

Иако су падови саставни део спортског пењања, уколико имате исправну опрему и поштујете правила, спорт је прилично безбедан. Улога опреме је од животног значаја за пењаче, а ње-

ним квалитетом може се побољшати учинак и повећати безбедност пењача, под условом да човек одговорно и концентрисано приступи пењању.

Шта још треба знати пре него што почнете да се бавите овим спортом?

Као и код свих других екстремних спортова, и за бављење овим треба издвојити поприлична материјална средства, нарочито када се има у виду да су магнетијум и патике веома потрошна роба.

За успешно бављење пењањем веома је важна и разгибаност пењача. Добро разгибан пењач троши знатно мање енергије, има већи избор хватишта и начина за њихово коришћење и лакше изводи покрете који захтевају прецизно одржавање равнотеже.

Како пењачи већи део времена које троше на бављење спортским пењањем проводе у природи, део пењачке етике садржи правило да се природна средина мора оставити бар у онаквом стању у каквом је затечена. ■

Сања САВИЋ

Снимили Даримир БАНДА и Саша СПАСОЈЕВИЋ

ОДЈЕЦИ ЕВРОПСКОГ КОНГРЕСА CISM

Нарасло интересовање европских чланица CISM за нашу земљу доводи до реалних очекивања да ће на Регионалном војном првенству у маратону, које ће од 20. до 23. априла бити одржано у Београду, учествовати дупло већи број такмичара и земаља. Сазрели услови за покретање питања формирања спортске јединице ВСЦГ.

МАЊИ БУЏЕТИ, МАЊЕ ТАКМИЧЕЊА

Организацији Министарства одбране Турске и Канцеларије CISM за Европу крајем новембра у градићу Сиде у Турској одржан је годишњи Конгрес Европског дела Међународног савета за војне спортове (CISM). На Конгресу је учествовало 115 шефова делегација и делегата из 34 земље међу којима је нашу земљу представљао пуковник Бранко Бошковић, шеф делегације Србије и Црне Горе при тој организацији.

На Конгресу је истакнуто да је Европа одувек била најзначајнији и најактивнији континент у CISM (покрива око 80% свих његових активности у свету), али је примећено да, осим земаља Средње и Западне Европе које су досад биле главни покретач активности, и друге европске земље треба да преузму више обавеза на себе. Ту се првенствено мисли на земље Југоисточне Европе које треба активније да се укључе у организовање спортских активности инсистирајући на организовању војних спортских манифестација у оквиру цивилних такмичења. Као пример где је то успешно урађено дати су *Београдски маратон* и недавно одржан *Маратон у Венецији*. Разлог за овакву иницијативу јесте у томе што у многим земљама долази до смањења буџета за послове одбране, што утиче и на смањење броја такмичења, али и повећање њиховог квалитета.

Наглашено је и да ће CISM, као и до сада, подржавати све значајније међународне спортске манифестације које на програму имају дисциплине од интереса за оружане снаге. У том смислу су на Конгресу представљене Прве светске спортске игре припадника војске, полиције и служби безбедности које ће бити одржане у септембру 2006. године у Москви под мотом "заједно против тероризма" и нова дисциплина "upl fight", универзална борба која потиче из Русије.

"Што се тиче наше земље, морам истаћи да је, после одржавања заједничког кампа са Холанђанима на Копаонику, Регионалног првенства у маратону и посете генералног секретара, порасло интересовање осталих чланица CISM за сарадњу са нама. То се могло видети на Конгресу приликом

усвајања календара за одржавање Регионалног војног првенства у маратону, у оквиру Београдског маратона, 2006. и 2007. године када су представници још девет земаља изразили интересовање за учешће њихових спортиста на том такмичењу тако да очекујемо да ћемо ове године имати дупло већи број учесника", нагласио је пуковник Бошковић.

Утврђено је и да екипа Војске Србије и Црне Горе у пентатлону, да би учествовала на Светском првенству у војном пентатлону које ће средином августа бити одржано у Аустрији, мора да прође квалификациони турнир. То је условило да у календар спортских активности ВСЦГ у оквиру CISM за 2006. годину уђе и Еврокамп који ће бити одржан од 26. до 30. јуна у Хрватској.

Осим презентација појединих такмичења у 2005. години и оних која ће бити одржана током 2006, на Конгресу је промовисана нова дисциплина, која још није верификована у CISM, а то је подводни рагби. Презентацију је одржала Турска, иначе кандидат за организацију Светских војних игара 2011. године.

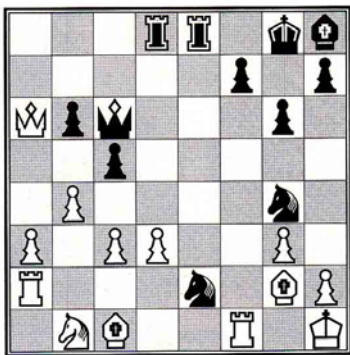
"С обзиром на раније разговоре са надлежним у Министарству одбране, а ради даље промоције наше војске и земље у свету, на Европском конгресу CISM смо се кандидовали за одржавање Светског војног првенства у маратону 2008. године, у склопу Београдског маратона, и за одржавање Европског конгреса CISM у Београду исте године. Кандидатуре су радо прихваћене и уколико будемо имали услове да све до предвиђеног рока добро испланирамо и организујемо, биће то две активности које ће учврстити наше чланство у Међународној организацији за војни спорт", рекао је наш представник у тој организацији пуковник Бошковић, додајући и да су сазрели услови за покретање питања формирања спортске јединице ВСЦГ. То би допринело још успешнијим наступима наших спортиста на такмичењима у оквиру CISM, побољшању физичке припремљености припадника Војске и олакшало службу војног рока врхунским спортистима. ■

С. САВИЋ

КОМБИНАЦИЈА

Гаусел – Ернст
Гаусдал, 1992.

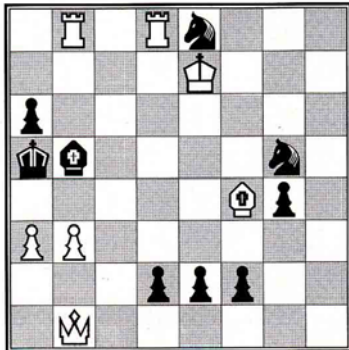
Бели: Кх1, Да6, Та2, Тф1, Лц1, Лг2, Сб1, а3, б4, ц3, д3, г3, х2
Црни: Кг8, Дц6, Тд8, Те8, Лх8, Се2, Сг4, б6, ц5, ф7, г6, х7
Црни на потезу.

1...Сх2! 2.Лф4
На 2.Те2 Те2 3.Лф4 Деб 4.Кх2
Дд5 5.Тг1 Дх5 мат.
На 2.Тф2 Дг3 3.Тае2 Те2 4.Те2
Сф3 5.Лф3 Дф3 6.Тг2 Дф1 7.Кх2
Ле5 са добитком.
2...Сф4!
На 2...Сг3! 3.Кг1 Деб (3...Ле5
4.бц5! са компензацијом) 4.Тф2

Сг4 5.Лг3 Сф2 са одлуком.
3.Тф4 г5! 4.бц5 Дх6 5.Дб6 Дх5!
6.Ле4 Сг4 7.Кг1 гф4 8.гф4 Тб8
9.Те2 Тб6 10.цб6 Дц5
0:1

СТУДИЈА

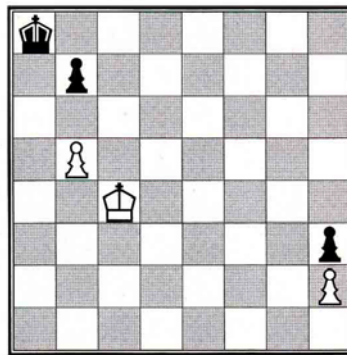
За данашњи број частимо читаоце "бесмртном" студијом А. Андерсена.

Бели: Ке7, Дб1, Тб8, Тд8, а3, б3
Црни: Ка5, Лб5, Се8, Сг5, а6, д2, е2, ф2, г4
Бели жртвује даму и даје мат у петом потезу.
1.Де1!! де1Д 2.Тд4 Дд2 3.Та4
Ла4 4.б4 Дб4 5.а64 мат.
На 1...фе1Д 2.Тд4 д1Д итд.

СТУДИЈА

Е. Погорјанц
1964.

Бели: Кц4, б5, х2
Црни: Ка8, б7, х3
Бели је на потезу. Он треба да добије ову партију, али лако може и да погрене, па да буде реми.
1.б6!
То је увод у победу.
1...Кб8 2.Кд5 Кц8 3.Ке6!
Финеса, јер ће црни ускоро морати да се изјасни на коју ће страну.
3...Кд8 4.Кд6 Кц8 5.Ке7
Сада више нема избора.
5...Кб8 6.Кд7 Ка8 7.Ке6

ЦИТАТИ

...Реч "дијалог" некога је измакла писцима шаховских дела, а баш та реч може помоћи у тумачењу игре.
Шаховски дијалог води се по строго утврђеним правилима. Просто, размести се сто и постави плоча, противници се рукују и започињу разговор. Отварање је темељ разговора обе стране, јер има улогу понуђене тезе коју треба успешно бранити. До надмудривања у одбрани тезе долази у средини игре, и тада се потезу јаки аргументи. Успешност аргументације, најчешће, види се у завршници, а она је, у ствари, круна самог дијалога. Плодови вешто постављене и бране тезе беру се тада, а резултат дође као нека врста потврде исправности понуђеног мишљења.
(Д. Шаховић: "Судбине на шаховској плочи")

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	8	○	○	9	10	11	12	○	○	13	14	15
16												17						18		
○		19										20						21		
22																				
25																				
28																				
○																				
○																				
38																				
42																				
45																				
48																				
51																				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: Радисав, хаос, Тирол, омалене, Андре Агаси, Џулија Робертс, Адам, Елеја, опати, т, Има, река, мена, тротоар, сто, доире, гратис, вриско, груди, Том, притока, траса, Рава, ОАД, Ра, орода, Данил, стоп, Раде Шербелија, Екстра Нена, дотицај, дата, атак, иновача.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

16. Част и служба атамана, 17. Болест зглобова и мишића, реуматизам, 18. Музичка ТВ, 19. Народни назив за врх опанка, 20. Железнички браник, брква, 21. Надирак француског сликара Тулуза-Лотрека, 22. Онај који поткива коње, 23. Градић у Ирској, 24. Беланчевинаста материја, 25. Уређај за уроскопију (мед.), 26. Двапут поновљен прилог за изрицање да се нешто догађа наизменице, 27. У реалном времену, стварно, 28. Прошле године, 30. Славни амерички оперски певач италијанског порекла, тенор, 31. Узвик којим се тера живина, 32. Императив (скр.), 33. Наш познати одбојкаш, 35. Вршити математичку операцију логаритмовања, 36. Врста ручног рада, везење, 38. Извршни одбор (скр.), 39. Ондашњи, тадашњи, 41. Мужјак пчеле, 42. Физичка култура, 43. Појаве на води, таласање, 44. Оштећивати, изазивати кварове, 45. Сисари који имају папке, 46. Интерно (скр.), 47. Сарајевски глумца и редитељ, Адмир, 48. Страно мушко име, Арнолд, 49. Сијати, 50. Крај у Републици Српској, 51. Женско име, Деана, 52. Ударци, шокови, 53. Очева или мајчина мајка, бака.

УСПРАВНО:

1. Врста бокасте бочице, 2. Име глумца Бандераса, 3. Велики руски писац ("Мати"), 4. Канал за наводњавање у Азији, 5. Цитат, 6. Буђкалица за маслац, 7. Врста игре картама, 8. Иницијали хollywoodског глумца Килмера, 9. Разорени, уништени, откопани (градови, тргови), 10. Иницијали глумца Марфија, 11. Улазити без икаквог реда, 12. Француски филмски створалац, Луј, 13. Име хollywoodске глумице Роуерс, 14. Наш ранији фудбалер, Добривоје, 15. Вино од шљива, 17. Вест емитована преко радио-таласа, 18. Плочица на којој су учртане стране света (нпр. у компасу), 19. Омладинска радна акција (скр.), 20. Уживаоци опојних дрога, 21. Врста речне рибе, 23. Католички монашки ред, кармелићани, 24. Свечане султанове тканине, 26. Марка француских спортских аутомобила, 27. Народна република (скр.), 29. Мушко име, Пантелија, 30. Једна народна заклета: "да ти живим ја", 31. Оно што је изречено, фраза, 32. Место у Републици Српској, 33. Грчко слово, 34. Потпетица, 35. Изгред, ексцес, 35. Немац, 37. Фудбалски клуб из Арада (Румунија), 39. Мембрана, 40. Свештенство, 41. Турско парно купатило, 43. Радничко спортско друштво (скр.), 44. Народни назив за пасуљ, грах (покр.), 46. Ауто-ознака за Аранђеловац, 47. Иста слова.

Припадницима базе "Осларски рид" из састава 78. моторизоване бригаде из Врања организатори уручили пригодне поклоне и честитали новогодишње празнике

Најслађе за најбоље

Ејна установа "Дедиње" и НИЦ "Војска" су трећи пут заредом, у оквиру акције "Најслађе за најбоље", посетили најбољи војни колектив 78. моторизоване бригаде из Врања, чији припадници извршавају одговорне задатке обезбеђења административне линије према Космету и контроле Копнене зоне безбедности, уручили им пригодне дарове и честитали Нову 2006. годину.

Акцију није омео ни велики снег који је прекрио југ Србије. Начелник НИЦ "Војска" пуковник Звонимир Пешић, помоћник директора ВУ "Дедиње" потпуковник Зоран Ђуровић, представник Управе за људске ресурсе ГШ ВСЦГ пуковник Славољуб Ранђеловић и пуковник Душан Кнежевић су, у пратњи команданта 78. моторизоване бригаде пуковника Милосава Симовића, уручили војницима и старешинама базе "Осларски рид" велику тарту, печено јагње и репрезентативно издања НИЦ "Војска".

Командир базе "Осларски рид" поручник Небојша Младеновић је у име војника и

У ВРАЊСКОМ КРАЈУ

Представници НИЦ "Војска" су, током боравка на југу Србије, присуствовали отварању реновиране звонаре цркве Светог Николе у селу Клиновац, посетили Бујановачку Бању, обишли гроб погинулог сарадника листа "Војска" Чедомира Марковића и сусрели се са председником СО Врање Мирољубом Стојчићем. Мирољуб Стојчић и директор Бујановачке Бање Томислав Митић обавестили су пријатеље из војне новинске куће о напорима које предузимају како би привреда врањског краја стала на ноге и како би се отворио што већи број нових радних места. Посета цркви Светог Николе у Клиновцу (обновљена 1833. године) представљала је још један сусрет са духовиним светињама врањског краја и људима који чине све што је у њиховој моћи да те светиње сачувају и још више оплемене. ■

старешина захвалио на добијеним даровима, а лепе речи нису штедели ни други чланови награђеног војног колектива. Тако је војник Иван Стефановић рекао: "Дародавци и не долазе баш тако често на нашу базу, а мени и мојим друговима је пре свега значајан гест пажње који су нам гости из Београда указали". С друге стране пуковник Звонимир Пешић и потпуковник Зоран Ђуровић нагласили су да акција "Најслађе за најбоље" повезује јединице и установе наше војске.

За посластичара ВУ "Дедиње" Слађану Стевановић знају многи људи из наше земље и иностранства, јер је она припремала посланице и за дипломатске пријеме и за многе државнике који су посетили нашу земљу. Она је оригинални креатор новина у кулинарству, али када човек види њена посластичарска дела схвати да је Слађана, заправо, само уметник залутао у кулинарство. Овакву оцену потврђује и њено ремек-дело које се у беличасто јутро појавило пред зачуђеним војницима са "Осларског рида".

Чоколадна торта од 15 килограма надмашила је њихове представе о посланицама, али их је још више задивило уметничко дело извајано на површини и по ободима торте. На њој су као у филму оживела природна средина, каква и иначе окружује базу "Осларски рид", патрола војника на задатку и два пса. Слађана је успела да својом уметничком визијом ослика сву тежину послова које обављају војници и старешине са базе. Зато су они са nelaгодом пришли торти као да се боје да исецањем парчића не наруше неку "тајну моћ" величанственог дела, које је, очигледно, створено у тренутку надахнућа. Приметила је то Слађана, благо се насмешила и рекла: "Па исеците је, торта је направљена да бисте је ви појели".

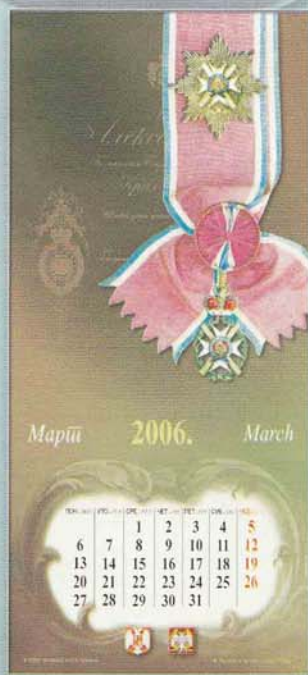
На крају, остао је леп утисак да људи добре воље могу много да учине како се војници и старешине који извршавају најтеже задатке не би осећали усамљени. Лепо рече један од војника: "Важан је гест пажње". Зато акција "Најслађе за најбоље" представља добар пример и за друге како се могу улепшати војнички дани младића који чувају мир наше земље и који су најбољи међу најбољима. ■

ЗИДНИ КАЛЕНДАР

Одликовања Србије и Црне Горе

2006.

Нудимо вам избор фотографија ордена, медаља и споменица Кнежевине и Краљевине Црне Горе, затим Кнежевине и Краљевине Србије и неких савремених одликовања

НАРУЏБЕНИЦА

НИЦ "Војска", Браће Југовића 19,
11000 Београд тел. 011/3201-765
Жиро-рачун 840-49849-58

Овим наручујем.....примерака зидног календара за 2006. годину по цени од 250,00 динара.

Плаћање унапред. Наручбеницу и уплатницу послати на адресу НИЦ "Војска".

Календари се могу преузети у НИЦ "Војска" или у књижари у Београду.

Уколико се доставља поштом, за сваки пакет обавезна је доплата 80,00 динара за поштарину.

Правна лица плаћају по профактури. Календари се испоручују након уплате.

Купац.....
(име, очево име и презиме или назив установе)

Улица и број.....

Телефон.....

Место и број поште:.....

Датум.....

Потпис наручиоца

М.П.

Календар можете купити
и у књижари "Војна књига",
Београд, Васе Чарапића 22